

OBSERWATORIUM
POLITYKI MIEJSKIEJ
IRMiR

Ekspertyzy i opracowania badawcze
Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

BAROMETR BUDŻETU OBYWATELSKIEGO

EDYCJA 2021

Borys Martela
Liliana Janik
Grzegorz Bubak

INSTYTUT ROZWOJU MIAST I REGIONÓW

Kraków 2022

Martela B., Janik L., Bubak G., 2022, *Barometr budżetu obywatelskiego. Edycja 2021*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.

Licencja Creative Commons – Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne –
Bez utworów zależnych 3.0 Polska

ISBN 978-83-67231-04-6

Koordynacja badania i redakcja merytoryczna opracowania: **Borys Martela**

Autorstwo raportu i gromadzenie danych:

Borys Martela <https://orcid.org/0000-0003-2142-5342>

Liliana Janik <https://orcid.org/0000-0002-6531-3214>

Grzegorz Bubak <https://orcid.org/0000-0003-2274-2649>

Recenzja: **dr hab. Dawid Sześciło**

Mapy i graficzne opracowanie rycin: **Karolina Piech**

Redakcja techniczna: **Krzysztof Winiarski**

Łamanie i korekta poskładowa: **Anna Kędroń**

Projekt typograficzny: **By Mouse** | www.bymouse.pl

Grafika na okładce: [iStock.com/Mny-Jhee](https://www.istock.com/Mny-Jhee)

Instytut Rozwoju Miast i Regionów
ul. Targowa 45, 03-728 Warszawa
www.irmir.pl

Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR
www.obserwatorium.miasta.pl

© Copyright by Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków 2022

Wszystkie mapy dostępne są w wersji interaktywnej na geoportalu
Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR.

Raport został zrealizowany w ramach projektu: Obserwatorium Polityki Miejskiej jako podstawa do kształtowania zrównoważonej polityki miejskiej w Polsce w oparciu o wiedzę, finansowanego w 85% z Funduszy Europejskich Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna i w 15% z budżetu państwa.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

INSTYTUT
ROZWOJU MIAST
I REGIONÓW

Unia Europejska
Fundusz Spójności

4 _____ Spis skrótów

5 _____ Wprowadzenie

7 _____ Raport w punktach

7 _____ Kluczowe wnioski

11 _____ Najważniejsze rekomendacje

13 _____ Wyniki badania

13 _____ Skala występowania budżetu obywatelskiego

21 _____ Podstawa prawna budżetów obywatelskich

31 _____ Harmonogram budżetów obywatelskich

36 _____ Pieniądze w budżetach obywatelskich

45 _____ Przebieg i wyniki budżetu obywatelskiego

55 _____ Analiza zwycięskich projektów w budżetach obywatelskich

77 _____ Aneks metodyczny

91 _____ Źródła

125 _____ Spis tabel i rycin

Spis skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
BO	Budżet obywatelski
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IRMiR	Instytut Rozwoju Miast i Regionów
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
OPM	Obserwatorium Polityki Miejskiej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PSP	Państwowa Straż Pożarna
RIO	Regionalna Izba Obrachunkowa
u.s.g.	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

Wprowadzenie

Przedstawiamy drugą edycję *Barometru budżetu obywatelskiego*, która podsumowuje to, co wydarzyło się w roku 2021. W odróżnieniu od poprzedniej publikacji ta przynosi dużo więcej nadziei. Budżety obywatelskie (BO), z których wiele ośrodków rezygnowało z powodu wybuchu pandemii COVID-19, zaczęły wracać do łask. W ubiegłym roku zorganizowało je ok. 42% polskich miast powyżej 5 tys. mieszkańców, przeznaczając na nie łącznie ponad 627,5 mln zł.

Budżet obywatelski wrócił większy i silniejszy, analogicznie jest z naszym *Barometrem*. Podobnie jak poprzednio w opracowaniu analizujemy:

- skalę występowania BO,
- przepisy regulujące organizację budżetów obywatelskich,
- harmonogram związany z przeprowadzeniem edycji,
- środki przewidziane na BO,
- jak również przebieg i wyniki całego mechanizmu.

W stosunku do poprzedniego *Barometru* wzbogaciliśmy jednak nasz materiał o dane dotyczące wysokości budżetów obywatelskich w relacji do wydatków ogólnych gmin, a także o liczbę składanych projektów i ich weryfikację. Dzięki temu możemy precyzyjniej pokazać poziom sprawczości mieszkańców w procesie podejmowania decyzji o finansach publicznych na szczeblu lokalnym.

Większy niż poprzednio nacisk położyliśmy również na prezentację interesujących praktyk miast, które wykraczają poza typowe rozwiązania dotyczące budżetów obywatelskich.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja będzie dla naszych Czytelników źródłem wielu interesujących informacji. Tym bardziej że nasze przedsięwzięcie to rzadki przypadek **ba-dań całkowitych**, a więc obejmujących całą populację miast powyżej 5 tys. mieszkańców (N=582). W trakcie kilkumiesięcznego badania zebraliśmy bogaty materiał dokumentujący zasady, przebieg i wyniki budżetów obywatelskich. Dane pozyskiwaliśmy zarówno ze stron internetowych, jak i na wniosek o udostępnienie informacji publicznych, a wszystkie materiały analizowaliśmy z wykorzystaniem metod ilościowych oraz jakościowych. Założenia

i sposób realizacji badania opisaliśmy w aneksie metodycznym znajdującym się na końcu opracowania.

Raport rozpoczynamy od skrótowego przedstawienia najważniejszych danych, wniosków i rekomendacji. Tych kilka stron pozwoli zorientować się w charakterze całego opracowania.

Czytelników zainteresowanych bardziej szczegółowymi informacjami zapraszamy do lektury właściwej części raportu. Podzieliliśmy ją na kilka sekcji poświęconych poszczególnym aspektom realizacji budżetu obywatelskiego.

Serdecznie zapraszamy do lektury!

Borys Martela, Liliana Janik, Grzegorz Bubak

Raport w punktach

- W 2021 roku liczba budżetów obywatelskich w Polsce wzrosła w stosunku do roku poprzedniego. Miasta, które zrezygnowały ze stosowania tego mechanizmu z powodu niepewności i ograniczeń towarzyszących pandemii COVID-19, w 2021 roku do niego powróciły.
- BO zorganizowało blisko 42% miast powyżej 5 tys. mieszkańców. Tak jak w poprzednich latach – im większy ośrodek, tym większa szansa, że pojawił się w nim budżet obywatelski.
- Kwoty przewidziane na budżety obywatelskie cały czas stanowią niewielki odsetek wydatków samorządów. Miasta przeznaczają na BO średnio jedynie ok. 0,36% swoich ogólnych wydatków.
- W ramach wszystkich budżetów obywatelskich mieszkańcy złożyli ponad 16,5 tys. projektów. Wybrano mniej więcej co piąty z nich. Zdecydowana większość zwycięskich zadań przewidywała realizację różnych działań pod gołym niebem, najczęściej na terenach zieleni i rekreacji, ulicach i obszarach administrowanych przez placówki edukacyjne. Projekty wybrane w głosowaniu najczęściej miały na celu utworzenie i modernizację infrastruktury służącej spędzaniu wolnego czasu oraz ułatwianiu poruszania się po mieście.
- Podziały kwot na pule w ramach budżetu obywatelskiego wykraczają często poza ramy określone w *Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Widzimy potrzebę zmiany części obowiązujących przepisów i zwiększenia swobody samorządów w określaniu zasad budżetów obywatelskich.

Kluczowe wnioski

Raport podsumowuje badanie poświęcone budżetom obywatelskim zorganizowanym w 2021 roku w polskich miastach powyżej 5 tys. mieszkańców. W trakcie całego przedsięwzięcia przyjrzelśmy się m.in. temu, które miasta realizują ten mechanizm i jak dużo pieniędzy na niego przeznaczają. Przeanalizowaliśmy tryb i zasady funkcjonowania lokalnych BO, ich przebieg, a także wyniki.

Podobnie jak to miało miejsce w poprzedniej edycji *Barometru budżetu obywatelskiego* za rok 2020, przestudiowaliśmy też wszystkie zwycięskie projekty w BO pod względem planowanych działań i miejsc ich realizacji.

Prezentowane obserwacje opierają się na przeglądzie materiałów, w tym uchwał rad gminy oraz dokumentów tworzonych przez administrację lokalną, które pozyskaliśmy w ramach szerokiej kwerendy z miejskich stron, biuletynów informacji publicznych, a także na wniosek o udostępnienie informacji publicznej. Materiały te analizowaliśmy z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych. Szczegółowy opis procedury badawczej znajduje się w aneksie metodycznym.

Poniżej opisujemy najważniejsze obserwacje dokonane w trakcie badania.

Po gorszym 2020 roku, w którym wiele miast zrezygnowało z budżetu obywatelskiego z powodu pandemii COVID-19, **budżet obywatelski zaczął się odradzać**. BO zorganizowały 244 ośrodki, czyli niemal 42% wszystkich miast powyżej 5 tys. mieszkańców – o jedną trzecią więcej niż rok wcześniej. Wówczas budżety obywatelskie odbyły się w jedynie 31% ośrodków (180 miast). Choć liczba BO nie osiągnęła stanu sprzed pandemii, to jest ona bardzo bliska poziomowi notowanego w roku 2016, z którego pochodzą najstarsze dane zbierane przez Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR.

Podobnie jak w latach ubiegłych, im większe miasto, tym większa szansa, że jego mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania projektów do BO i głosowania na nie. Budżety zorganizowały wszystkie miasta duże (100–200 tys. i pow. 200 tys. mieszkańców). W mniejszych ośrodkach BO występował rzadziej. Mechanizm ten pojawił się w trzech czwartych ośrodków liczących 50–100 tys. mieszkańców, w połowie miast mających 20–50 tys. mieszkańców i tylko w 28,3% miast małych (5–20 tys. mieszkańców).

Do najbardziej „ubudżetowionych” regionów kraju należą cztery województwa: podlaskie (63,2% miast z BO), pomorskie (58,8%), śląskie (57,6%) i zachodniopomorskie (51,5%). W pozostałych regionach budżety obywatelskie występowały w mniej niż połowie ośrodków. Najmniej było ich w województwach mazowieckim (27,1%) oraz małopolskim (28,6%).

Łączna kwota przeznaczona przez miasta na wszystkie budżety obywatelskie to 627,5 mln zł, czyli o ok. 80 mln zł więcej niż rok wcześniej.

Największy nominalny budżet obywatelski w 2021 roku miała Warszawa, która oddała w ręce mieszkańców decyzję o przeznaczeniu ponad 93,5 mln zł. Na kolejnych miejscach znalazły się: Kraków (35 mln zł), Łódź (26 mln zł), Wrocław (25 mln zł) oraz Poznań (22 mln zł).

Pomimo wzrostu łącznej kwoty budżetów obywatelskich w kraju średnia wysokość BO spadła z 2,96 mln zł do 2,50 mln zł. Jest to przede wszystkim wynikiem zwiększenia się liczby miast małych realizujących budżety obywatelskie, które na BO przekazywały na ogół mniejsze kwoty.

Jeśli spojrzeć tylko na 165 miast, które realizowały BO zarówno w 2020, jak i 2021 roku, to okaże się, że co dziesiąte z nich zmniejszyło wysokość środków będących w dyspozycji mieszkańców, a mniej więcej połowa utrzymała ją na tym samym poziomie. Kwotę BO

zwiększono w 40% miast, ale tylko w co trzecim ośrodku wzrost ten przekroczył poziom inflacji, która w 2021 roku wyniosła 5,1%.

Wydatki na budżet obywatelski wciąż stanowią niewielki odsetek wydatków samorządów. W 2021 roku miasta przeznaczały na BO średnio ok. 0,36% swoich ogólnych wydatków. Co piąte miasto wygospodarowało na ten cel powyżej 0,5% wydatków, a tylko jedno z nich powyżej 1% (Ciechanów). Następne w kolejności były Karczew (0,93% wydatków gminy) oraz Sopot (0,9%).

Średnia kwota BO na mieszkańca w miastach ogółem to jedynie 23,90 zł. Tylko 10 miast wydało na mieszkańca 50 zł lub więcej. W tej kategorii – tak jak w 2020 roku – wygrywa Sopot, który z kwotą ponad 113 zł per capita zdystansował pozostałe miasta. Na drugim miejscu znalazło się Świnoujście (80,60 zł na osobę), a na trzecim Polkowice (72,20 zł).

Środki przewidziane na budżet obywatelski są często dzielone na pule. W blisko dwóch trzecich budżetów obywatelskich wyodrębniono fundusze na cele dotyczące całej gminy, a w 38% na zadania do realizacji w różnych jej rejonach (np. na osiedlach i w dzielnicach).

Interesujące jest to, że w blisko 28% miast dokonano podziału środków na pule na podstawie innych kryteriów, związanych m.in. z kosztem projektu czy jego tematyką (np. projekty zielone i związane z adaptacją do zmian klimatu).

BO to rozbudowany mechanizm demokratycznego podejmowania decyzji, który zajmuje – zwłaszcza w dużych miastach – większą część roku. W mniejszych miejscowościach BO stanowi bez wątpienia intensywny i wymagający, ale mniej czasochłonny proces, który trwa ok. 2–4 miesiące.

Podobnie jak to miało miejsce rok wcześniej, wzmożenie aktywności w ramach BO w większości miast było zauważalne wraz z końcem zimy i początkiem wiosny (marzec), gdy rozpoczynał się okres naboru wniosków. Aktywność związana z głosowaniami wzrastała w sierpniu, a spadała w listopadzie. Niemal wszystkie budżety (96%) odbyły się w trakcie jednego roku kalendarzowego.

W 2021 roku spadł odsetek miast, które wykluczają z udziału w BO osoby niepełnoletnie. Składanie projektów osobom przed ukończeniem 18 roku życia uniemożliwiało 18,4% miast, a głosowanie nad nimi – 16,4% ośrodków. W obu przypadkach było to o 4–5 punktów procentowych mniej niż w roku 2020.

We wszystkich BO w 2021 roku mieszkańcy złożyli 16,5 tys. wniosków. Do realizacji trafił mniej więcej co piąty z nich. Większą skuteczność i sprawczość mieli mieszkańcy mniejszych miast, w których stosunkowo mniej projektów (tylko 19,9%) odpadło na etapie urzędowej weryfikacji przed głosowaniem, a relatywnie więcej (aż 36,4% spośród wszystkich złożonych) wygrało w BO. W miastach większych konkurencja o pieniądze z budżetu obywatelskiego była znacznie bardziej zażarta.

Największą aktywność związaną ze składaniem projektów zanotowaliśmy w miastach zamieszkałych przez więcej niż 200 tys. osób. Do urzędów wpłynęło w nich niemal 13 projektów na 10 tys. mieszkańców. W przypadku miast mniejszych ten sam wskaźnik osiągał wartość 7–8 projektów na 10 tys. mieszkańców.

Inaczej wyglądała sprawa zaangażowania mieszkańców w głosowanie. **Szacunkowa frekwencja była najwyższa w najmniejszych miejscowościach**, w których swoje projekty wskazało przeciętnie 13,2% mieszkańców przy średniej dla całego kraju wynoszącej 11,3%. Ogólna frekwencja w 2021 roku była o 1 punkt procentowy wyższa niż rok wcześniej.

W ramach BO mieszkańcy wybrali do realizacji 3745 projektów. Średnia liczba zwycięskich projektów rosła wraz z wielkością miasta. W najmniejszych ośrodkach, liczących 5–20 tys. mieszkańców, wybierano ok. 5 projektów, w największych – ponad 107. Przeciętnie na gminę przypadało ok. 15 projektów kosztujących po 162 tys. zł.

Projekty zgłaszane do BO mogły być przeznaczone do realizacji na świeżym powietrzu lub w budynkach. Pierwsza kategoria była bardzo szeroka i obejmowała zarówno ulice, jak i tereny służące spędzaniu wolnego czasu, w tym przeznaczone do rekreacji i uprawiania sportu. Jeśli chodzi o projekty zaplanowane w budynkach, to chodziło najczęściej o nieruchomości wykorzystywane przez różnego rodzaju organizacje i instytucje działające na terenie miast.

W 2021 roku ok. 70% projektów z tych, które zwyciężyły w głosowaniu, miało być realizowanych wyłącznie pod gołym niebem. Zadania planowane w budynkach dotyczyły przeciętnie co piątego projektu.

Z analizy zebranego materiału wynika, że najbardziej popularne były projekty BO należące do następujących kategorii:

- meble miejskie (ławki, kosze na śmieci, lampy itp.),
- infrastruktura związana z aktywnością fizyczną (place zabaw, siłownie pod chmurką, boiska itd.),
- ciągi komunikacyjne (np. chodniki, jezdnie, drogi rowerowe),
- zajęcia, wydarzenia, akcje (o różnym profilu, m.in. integracyjnym, sportowym, kulturalnym),
- uzupełnianie miejskiej zieleni (m.in. drzew, krzewów),
- zakupy środków trwałych (np. zbiorów bibliotecznych, sprzętu ratowniczego).

Powyższe priorytety były bardzo zbliżone do tych wyrażanych w głosowaniach w 2020 roku. W związku z tym dochodzimy do wniosku, że ewentualne zmiany pomiędzy edycjami w ujęciu dla całego kraju mogą następować w dłuższym okresie. Stosunkowo niezmiennie zasady organizacji BO przy zbliżonych preferencjach mieszkańców będą prowadzić co roku do zbliżonych wyników.

Najważniejsze rekomendacje

Choć od uregulowania problematyki budżetu obywatelskiego w ustawie o samorządzie gminnym upłynęły już cztery lata, to interpretacja jej przepisów nadal sprawia trudność zarówno jednostkom samorządu terytorialnego, jak i organom nadzoru. Analizując uchwały i przebieg budżetów obywatelskich w całym kraju, zauważamy, że rozwiązania, które funkcjonują w części miast, w innych bywają uchylane przez wojewodów.

W szczególności odnosi się to do kwestii dzielenia środków w BO na pule. Jak pisaliśmy wcześniej, blisko 28% miast dzieli swój budżet obywatelski na części według kryteriów innych niż podział terytorialny, takich jak koszt projektu (zadania duże i małe), charakter działań (zadania inwestycyjne i społeczne) czy tematyka projektów (np. środki na zadania zielone czy oświatowe).

Tego typu rozwiązanie jest bez wątpienia racjonalne z punktu widzenia interesu gminy, ponieważ zapobiega nadmiernej koncentracji wydatków publicznych, a także pozwala na kierowanie strumieniem środków w miejsca, które w opinii samorządu są szczególnie istotne. Niestety *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* przewiduje dzielenie BO na pule wyłącznie według kryterium terytorialnego. Inny podział jest często kwestionowany przez organy nadzoru sprawdzające legalność lokalnych uchwał dotyczących BO.

W tym przypadku widzimy konieczność poluzowania ograniczeń ustawowych, które miałyby na celu umożliwienie miastom dzielenie środków na pule według dowolnych kryteriów, nie tylko związanych z podziałem terytorium gminy na jednostki pomocnicze. **W naszej opinii przepisy krajowe powinny być w tej kwestii jak najbardziej elastyczne, a brzmienie art. 5a ust. 6¹ powinno się zmienić na bardzo ogólne**, tj.: „Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule”. O liczbie i charakterze tych pul powinny już zaś – zgodnie z zasadą pomocniczości – decydować same samorządy.

Bez względu na powyższą punktową zmianę cały czas widzimy potrzebę szerszej dyskusji na temat przepisów dotyczących budżetów obywatelskich w kontekście roli, celów i sposobów organizacji tego mechanizmu. W literaturze przedmiotu często zwraca się

1 Aż do wejścia w życie *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym* obowiązywało następujące brzmienie tego przepisu: „Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych”. Więcej na ten temat w części raportu poświęconej pieniądзом w budżetach obywatelskich.

uwagę na wady obecnego modelu BO, który skomplikowaną dyskusję o finansach publicznych sprowadza do swoistego plebiscytu, w którym o wszystkim decyduje głosowanie.

Chociaż miasta starają się eksperymentować z BO, wprowadzając do niego różne rozwiązania sprzyjające dyskusji i osiągnięciu konsensusu, to nie wszystkie z nich mieszczą się w ramach aktualnie obowiązujących przepisów.

To sprawia, że w naszej opinii **konieczna jest rozmowa z udziałem różnych interesariuszy na temat tego, jak budżety obywatelskie należałoby realizować w przyszłości.**

Wyniki badania

Skala występowania budżetu obywatelskiego

W roku 2021 wzrosła liczba miast z BO w stosunku do 2020 roku. Projekty mieszkańców wybrano w niemal 42% miast (244 miasta), czyli o jedną trzecią więcej niż miało to miejsce rok wcześniej. Wówczas budżety obywatelskie zorganizowało jedynie 31% ośrodków (180 miast).

Tak duży przyrost świadczy o tym, że **miasta zaczęły nadrabiać straty po bardzo złym roku 2020**, gdy funkcjonowanie samorządów odbywało się w warunkach dużej niepewności związanej z pandemią COVID-19. Jak zauważaliśmy w poprzedniej edycji *Barometru*, to właśnie obawy o stabilność finansów lokalnych przyczyniły się do zawieszenia lub odwołania ponad 120 edycji BO (Martela, Bubak, Janik 2021: 13).

Wraz z upływem czasu i przyzwyczajaniem się do nowej sytuacji wiele miast powróciło do przerwanych praktyk włączania mieszkańców w dyskusję o finansach publicznych. Potwierdziły się tym samym nasze wcześniejsze wnioski i nadzieje, że w kolejnych latach sytuacja będzie wracać do normy (Martela, Bubak, Janik 2021: 11).

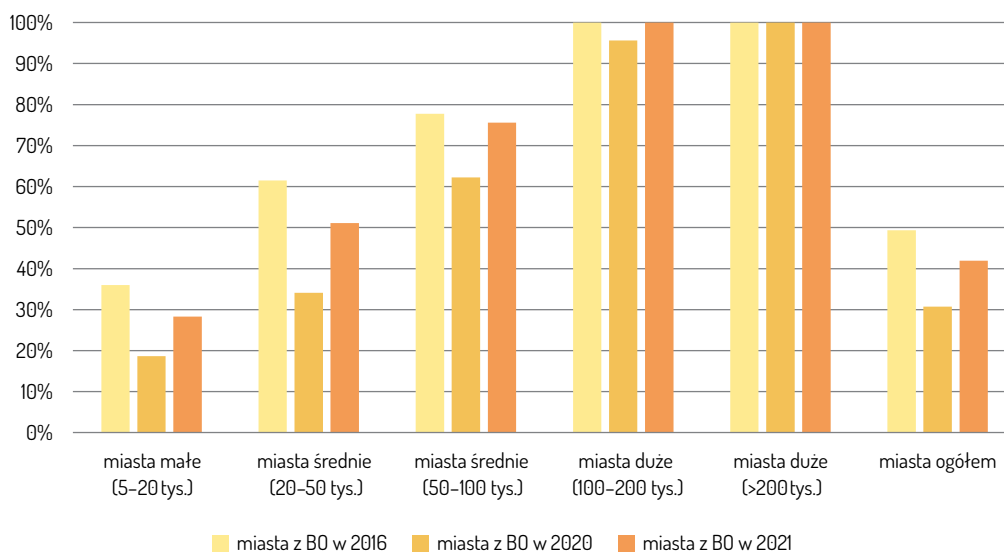
Tempo tych zmian zaskoczyło jednak nawet nas. Choć liczba BO nie osiągnęła stanu sprzed pandemii, to jest ona bardzo bliska poziomowi notowanego w roku 2016, z którego pochodzą najstarsze dane zbierane przez Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR.

Poniżej analizujemy występowanie budżetów obywatelskich w miastach różnej wielkości oraz regionach.

Budżety obywatelskie w miastach

W 2021 roku budżety obywatelskie zostały zorganizowane przez wszystkie miasta duże (100–200 tys. i pow. 200 tys. mieszkańców) (zob. ryc. 1). W mniejszych ośrodkach BO występował rzadziej. Ten mechanizm pojawił się w trzech czwartych ośrodków liczących

50–100 tys. mieszkańców, w połowie miast liczących 20–50 tys. mieszkańców i tylko w 28,3% miast małych (5–20 tys. mieszkańców).

Ryc. 1. Odsetek miast z BO w latach 2016, 2020 i 2021

Objaśnienia: N=582 miasta pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Za miasta z BO uznano ośrodki, które rozpoczęły i rozstrzygnęły co najmniej jedno głosowanie w danym roku. Edycję przypisano do danego roku w oparciu o datę rozpoczęcia głosowania. Wybór lat do prezentacji wynika z dostępności danych.

Źródło: badania własne IRMiR

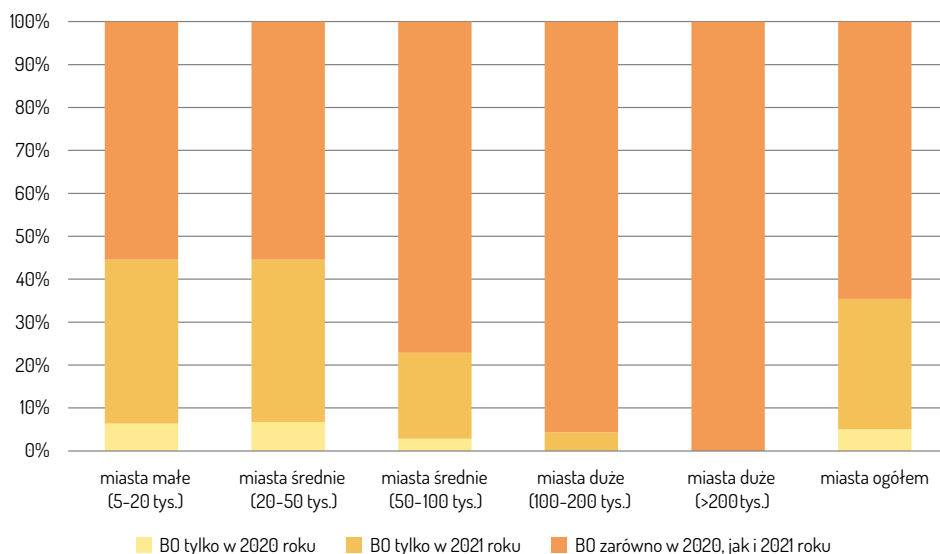
Widać więc wyraźnie, że tak jak to miało miejsce poprzednio, im większe miasto, tym większa szansa, że mieszkańcy będą mieli możliwość zgłaszania projektów do BO i głosowania na nie. Na tę sytuację wpływa nie tylko fakt, że większe miasto oraz większa administracja samorządowa sprzyjają otwartości na wprowadzanie różnych narzędzi partycypacji obywatelskiej (zob. Pistelok, Martela 2019: 14), ale również obowiązki wynikające z aktualnych przepisów. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym wszystkie miasta na prawach powiatu, a więc przede wszystkim miasta duże, mają obowiązek realizować BO corocznie. Poprzednio, tj. w 2020 roku, z tego obowiązku nie wywiązała się jedynie Zielona Góra. Miasto postanowiło jednak naprawić ten błąd i w 2021 roku przeprowadziło aż dwa głosowania na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego. Zadania z pierwszego głosowania zaczęto realizować już w 2021 roku, natomiast projekty z drugiego miały być finansowane dopiero w roku kolejnym, w ramach budżetu miasta uchwalonego na 2022 rok.

Dwa głosowania wystąpiły również w Wieliczce. W tym przypadku nie było jednak mowy o przymusie prawnym, a raczej o nadganiu wcześniej wydłużonej procedury związanym z wybuchem pandemii i obostrzeniami utrudniającymi normalne funkcjonowanie

gminy. Jeśli nie pojawią się żadne nieprzewidziane okoliczności, to w Wieliczce będzie najprawdopodobniej przeprowadzone tylko jedno głosowanie rocznie².

Wielej kontynuacji niż rezygnacji

Spośród 257 miast, które zorganizowały budżety obywatelskie w latach 2020–2021, prawie dwie trzecie przeprowadziły go w obu latach (zob. ryc. 2). Mniej więcej 30% miast zorganizowało BO jedynie w 2021 roku. Nie byli to jednak zupełni nowicjusze, bo aż 52 spośród 78 takich miast organizowało budżety obywatelskie również w roku 2016, gdy przeprowadziliśmy kompleksowe badania partycypacji obywatelskiej, w tym BO (zob. Pistelok, Martela 2019). Choć nie mamy informacji, co się z nimi działo przez kolejnych kilka lat, to bez wątpienia ponowna organizacja BO w roku 2021 oznacza odnowę, a nie wprowadzenie całkiem nowej praktyki.

Ryc. 2. Doświadczenie miast w realizacji BO w latach 2020–2021

Objaśnienia: N=257 miast pow. 5 tys. mieszkańców, które w latach 2020–2021 rozstrzygnęły co najmniej jedną edycję BO. Za „rok BO” uznano rok, w którym wybrano projekty zgłoszone w ramach co najmniej jednej edycji.

Źródło: badania własne IRMiR

² Sytuacja podwójnych głosowań była dla nas sporym zaskoczeniem, ponieważ nie zanotowaliśmy takich sytuacji wcześniej. Po ich wykryciu postanowiliśmy ponownie przejrzeć dane dla roku 2020. Okazało się, że zdecydowanie łatwiej coś znaleźć, gdy się tego szuka. Także w 2020 roku dochodziło do podobnych sytuacji, a podwójne głosowania miały miejsce w sześciu miastach. Zjawisko nie wpłynęło rzecz jasna na obraz całości, ale postanowiliśmy podawać dane zgodnie z naszą najlepszą wiedzą. Baza danych dot. roku 2020 została skorygowana, a w różnych analizach porównawczych podawaliśmy poprawione dane dotyczące edycji *Barometru*. Więcej informacji na ten temat znajduje się w aneksie metodycznym.

Rezygnacji z BO w 2021 roku było znacznie mniej. Tylko 13 miast, które miało BO w 2020 roku, nie kontynuowało tych działań w roku 2021. Wśród tej grupy są trzy miasta, które co prawda zaczęły organizować budżet, ale go nie rozstrzygnęły ze względu na zbyt małe zainteresowanie mieszkańców.

W Dynowie (woj. podkarpackie) w pierwszym naborze projektów nie wpłynęła żadna propozycja. W drugim naborze projekty co prawda wpłynęły, ale żaden z nich nie został uznany za możliwy do realizacji w ramach urzędowej weryfikacji, wobec czego głosowania nie przeprowadzono. Głosowanie odwołano również w Kole (woj. wielkopolskie), gdzie podobnie jak w Dynowie żaden z projektów nie przeszedł weryfikacji.

W Lubartowie (woj. lubelskie) co prawda było z czego wybierać, ale w głosowaniu wzięło udział 1261 osób, czyli poniżej minimalnego progu 7% mieszkańców gminy, który był wymagany w tym mieście. W związku z tym w świetle lokalnej uchwały dot. BO głosowanie uznano za nieważne³.

Podobnie jak to miało miejsce w roku 2020, kiedy część miast zawieszała BO w trakcie ich trwania, także i trzech ośrodków wymienionych powyżej nie wliczaliśmy do miast realizujących BO w 2021 roku.

Budżety obywatelskie w regionach

Jeśli chodzi o analizy regionalne, to ponad połowa miast z BO znajduje się w czterech województwach: podlaskim (63,2% miast z BO), pomorskim (58,8%), śląskim (57,6%) i zachodniopomorskim (51,5%), które w poprzedniej edycji *Barometru* znajdowało się na pierwszym miejscu. Spadek na miejsce czwarte nie jest jednak w tym wypadku wynikiem zmniejszenia się popularności BO w regionie, lecz skutkiem relatywnej poprawy sytuacji w innych częściach kraju.

3 Ogłoszenie o unieważnieniu głosowania pojawiło się na stronie internetowej BO (Informacja o głosowaniu 2021). Przepisy dotyczące minimalnej frekwencji zostały określone w § 17 Załącznika nr 1 pt. „Regulamin zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Lubartów” do Uchwały Nr XXVII/202/2021 Rady Miasta Lubartów z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego.

Tab. 1. Liczba (odsetek) miast z BO w 2021 roku według kategorii miast i województw

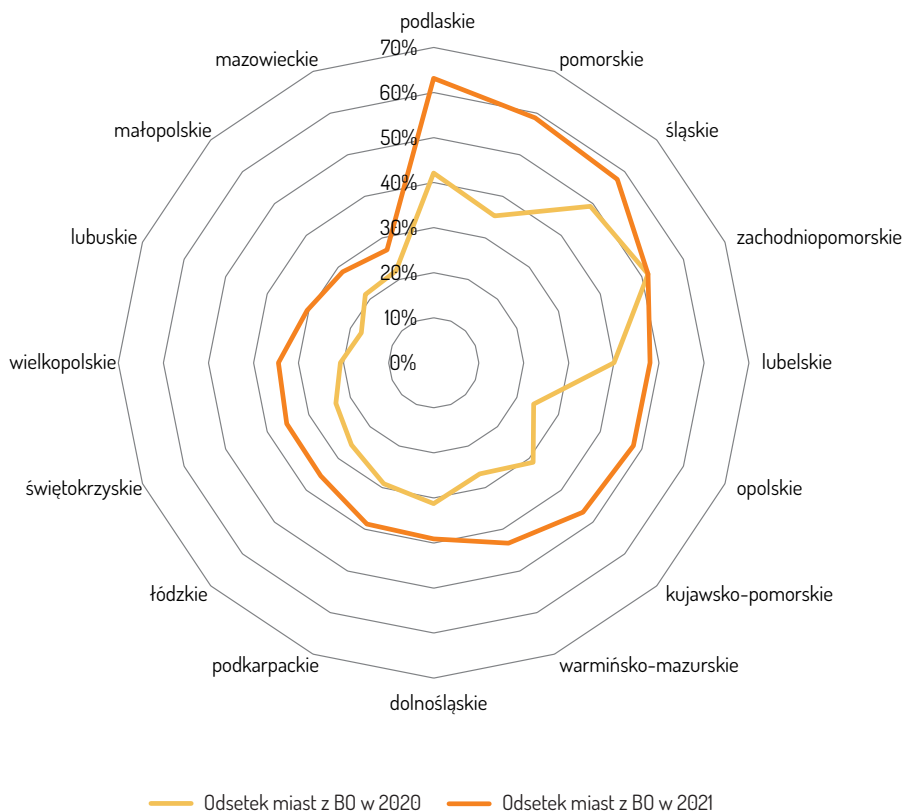
Województwo	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Podlaskie	5 (45,5)	4 (80)	2 (100)	x	1 (100)	12 (63,2)
Pomorskie	8 (42,1)	8 (72,7)	2 (100)	x	2 (100)	20 (58,8)
Śląskie	5 (22,7)	8 (50)	9 (100)	10 (100)	2 (100)	34 (57,6)
Zachodniopomorskie	11 (50)	3 (37,5)	1 (100)	1 (100)	1 (100)	17 (51,5)
Lubelskie	5 (33,3)	3 (50)	3 (100)	x	1 (100)	12 (48)
Opolskie	9 (47,4)	1 (25)	1 (100)	1 (100)	x	12 (48)
Kujawsko-pomorskie	9 (36)	2 (100)	1 (50)	1 (100)	2 (100)	15 (46,9)
Warmińsko-mazurskie	6 (31,6)	5 (62,5)	0 (0)	2 (100)	x	13 (43,3)
Dolnośląskie	13 (28,9)	7 (58,3)	3 (60)	1 (100)	1 (100)	25 (39,1)
Podkarpackie	5 (23,8)	4 (66,7)	2 (66,7)	1 (100)	x	12 (38,7)
Łódzkie	3 (18,8)	6 (66,7)	1 (20)	x	1 (100)	11 (35,5)
Świętokrzyskie	3 (25)	2 (66,7)	0 (0)	1 (100)	x	6 (35,3)
Wielkopolskie	10 (26,3)	4 (30,8)	4 (80)	1 (100)	1 (100)	20 (34,5)
Lubuskie	2 (11,8)	3 (75)	x	2 (100)	x	7 (30,4)
Małopolskie	5 (17,2)	4 (40)	1 (100)	1 (100)	1 (100)	12 (28,6)
Mazowieckie	4 (11,8)	5 (27,8)	4 (100)	1 (100)	2 (100)	16 (27,1)
Ogółem	103 (28,3)	69 (51,1)	34 (75,6)	23 (100)	15 (100)	244 (41,9)

Objaśnienia: N=582 miasta pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Za miasta z BO uznano ośrodki, które rozpoczęły i rozstrzygnęły co najmniej jedno głosowanie. Edycję przypisano do danego roku w oparciu o datę rozpoczęcia głosowania.

Źródło: badania własne IRMiR

Warto zauważyć, że wysoka pozycja województwa podlaskiego i pomorskiego nie jest wynikiem stopnia urbanizacji i zawyżania wskaźników przez miasta duże. W tym wypadku wpływ miał przede wszystkim ponadprzeciętny (w stosunku do średniej krajowej) odsetek BO w miastach małych (5–20 tys.) i średnich (20–50 tys. oraz 50–100 tys.) (zob. tab. 1).

Najmniej miast z BO pojawiło się w województwach: mazowieckim (27,1%), małopolskim (28,6%) i lubuskim (30,4%). Regiony te należały również do najmniej „ubudżetowanych” w roku 2020, co pokazuje w miarę stałe tendencje związane z występowaniem tego mechanizmu partycypacji.

Ryc. 3. Odsetek miast z BO w województwach w latach 2020–2021

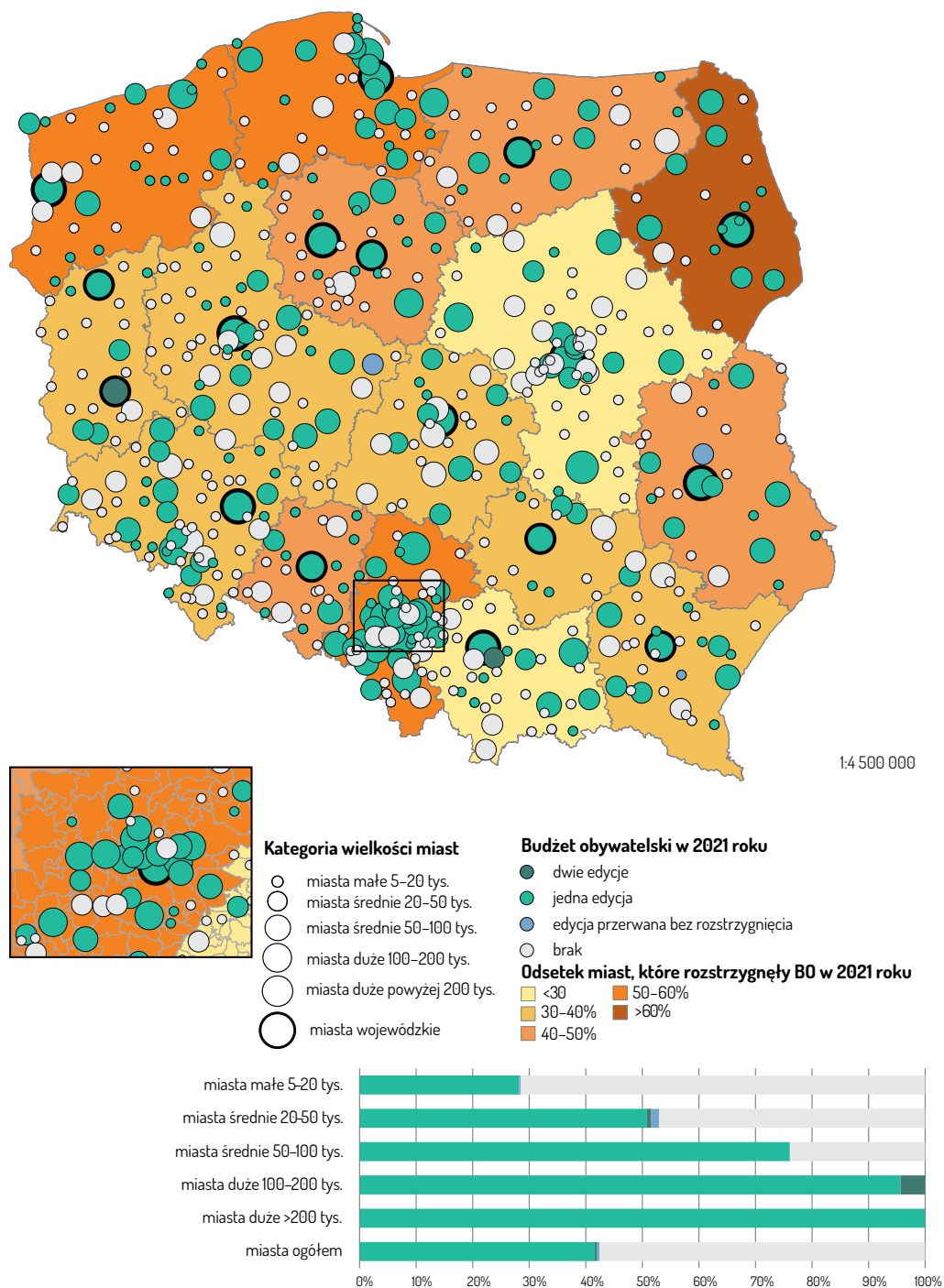
Objaśnienia: N=582 miasta pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Za miasta z BO uznano ośrodki, które rozstrzygnęły co najmniej jedną edycję mechanizmu w danym roku. Edycję przypisano do danego roku w oparciu o datę rozpoczęcia głosowania.

Źródło: badania własne IRMiR

Dobry rok dla budżetów obywatelskich

Podsumowując, wszystkie zebrane dane pokazują, że BO stanowi już dość dobrze zakorzenioną w polskich miastach praktykę. Choć ten mechanizm nie jest w pełni nieczuły na zmieniające się okoliczności, to jednak w dłuższej perspektywie wykazuje się znaczną odpornością. Tym bardziej że w większości przypadków można mówić o dłuższych tradycjach związanych z prowadzeniem tego typu dialogu.

W związku z tym pozostajemy dość ostrożnymi optymistami również w odniesieniu do przyszłości i ewentualnych kolejnych (chwilowych) cięć związanych z BO.

Ryc. 4. Występowanie budżetu obywatelskiego w 2021 roku

Objaśnienia: N=582 miasta pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Za „rok BO” uznano rok, w którym wybrano projekty zgłoszone w ramach BO.

Źródło: badania własne IRMiR

Inne mechanizmy współdecydowania o środkach publicznych

Budżet obywatelski realizowany w oparciu o art. 5a ust. 3–7 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (zob. rozdział poświęcony podstawom prawnym) nie jest oczywiście jedynym mechanizmem umożliwiającym mieszkańcom współdecydowanie o finansach publicznych.

W miastach zdarzają się również inne rozwiązania, które funkcjonują równolegle do (jako proces uzupełniający) lub zamiast BO. Choć tego typu procesy nie były przedmiotem naszych analiz, to warto je odnotować.

Pierwszym przykładem mogą być tzw. zielone budżety występujące np. w Lublinie⁴, Mikołowie czy Katowicach⁵, w ramach których mieszkańcy mogą zgłaszać propozycje działań związanych z problematyką powiązaną z zielenią, ekologią czy ochroną środowiska. Za wybór zadań w ramach wyznaczonych kwot odpowiadają już grona eksperckie.

Do procesów występujących zamiast BO można zaliczyć mechanizmy o charakterze bardzo zbliżonym do budżetu obywatelskiego, ale występujące pod nieco innymi nazwami i realizowane w oparciu o inne przepisy niż budżet obywatelski. Do takich sytuacji można zaliczyć: budżety partycypacyjne w Górze Kalwarii⁶ i Konstancinie-Jeziornie⁷, mechanizmy wyboru projektów w Łęcznej (budżet osiedlowy, budżet zielony, budżet dla dzieci i młodzieży)⁸, „mechanizm partycypacyjny” w Łomiankach⁹ czy „Społeczne Wnioski” w Wołominie¹⁰.

Wydaje się, że miasta decydowały się na powyższe alternatywy wobec BO albo z powodu innych celów (np. wybór inwestycji wpisujących się w szerszą politykę miasta w przypadku budżetów zielonych), albo też z powodu mniejszych ograniczeń proceduralnych, które występują w przypadku BO.

W przypadku województwa mazowieckiego dodatkowym czynnikiem mogła być również wzmożona aktywność kontrolna Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie. Z naszych obserwacji dokonywanych w trakcie drugiej edycji *Barometru* wynika, że jest to najprawdopodobniej jedyna Izba, która postanowiła kontrolować uchwały dot. budżetu obywatelskiego, a już z pewnością, której aktywność w tym zakresie jest tak duża. Spośród czterech miast w województwie mazowieckim, które stosują alternatywne mechanizmy współdecydowania, aż trzy miały w przeszłości uchylone uchwały przez Kolegium RIO. Chodzi o Górę Kalwarię (Uchwała Nr 12.188.2019 Kolegium RIO w Warszawie), Konstancin-Jeziornę (Uchwała Nr 9.160.2019 Kolegium RIO w Warszawie) i Wołomin (Uchwała Nr 8.124.2019 Kolegium RIO w Warszawie).

W odróżnieniu od innych miast, które miały problemy z RIO, wymienione trzy ośrodki musiały dojść do wniosku, że łatwiej będzie im włączać mieszkańców do współdecydowania w inny sposób niż poprzez budżet obywatelski.

4 Więcej: <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/zielony-budzet-obywatelski/informacje-ogolne/> [data dostępu: 13.04.2022].

5 Więcej: <https://www.katowice.eu/dla-mieszka%C5%84ca/zaanga%C5%BCuj-si%C4%99/konsultacje-spo%C5%82eczne/zielony-bud%C5%BCet> [data dostępu: 13.04.2022].

6 Więcej: <https://decyduj.gorakalwaria.pl/> [data dostępu: 13.04.2022].

7 Więcej: <https://konstancin.konsultacje-spoleczne.pl/> [data dostępu: 13.04.2022].

8 Więcej: <https://leczna.pl/aktualnosci/budzet-osiedlowy-i-ogolnomiejski-podzielony-przez-mieszkancow5201/> [data dostępu: 13.04.2022].

9 Więcej: <https://lomianki.budzet-obywatelski.org/> [data dostępu: 13.04.2022].

10 Więcej: <https://wolomin.org/spoleczne-wnioski/> [data dostępu: 13.04.2022].

Podstawa prawna budżetów obywatelskich

W naszym raporcie skupiliśmy się na budżetach obywatelskich zorganizowanych na podstawie przepisów krajowych. Nie są one jedynymi narzędziami współdecydowania o finansach gminy (o czym napisaliśmy na końcu poprzedniego rozdziału), ale są one bez wątpienia najbardziej rozpowszechnione.

Na kolejnych stronach opisujemy różne aspekty związane z uchwałami. Rozpoczynamy od przedstawienia aktualnych przepisów krajowych i charakterystyki obowiązujących aktów prawa miejscowego na szczeblu lokalnym. Następnie skupiamy się na przepisach określających, kto w świetle lokalnych uchwał może uczestniczyć w BO, a kto jest tego prawa pozbawiony.

Przepisy krajowe i lokalne uchwały

Od 2018 roku obowiązują przepisy dotyczące budżetu obywatelskiego w *Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (dalej: ustawa o samorządzie gminnym lub u.s.g.). Zgodnie z art. 5a ust. 3–7 budżet obywatelski to „szczególna forma konsultacji społecznych”, które umożliwiają mieszkańcom decydowanie o części wydatków gminy. Ten wybór odbywa się corocznie w ramach bezpośredniego głosowania mieszkańców.

Co do zasady BO muszą przeprowadzać miasta na prawach powiatu¹¹, przeznaczając na niego kwotę równą co najmniej 0,5% wydatków z ostatniego przedłożonego sprawozdania z wykonania budżetu. Pozostałe miasta mają wybór, czy wprowadzać tego typu mechanizm¹².

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym miasta organizujące BO określają zasady i tryb przeprowadzania tego mechanizmu w uchwale rady gminy (dalej: uchwała dot. BO). Uchwała tego typu podlega publikacji w dzienniku urzędowym właściwego wojewody i staje

11 Potocznie powiat grodzki lub powiat miejski. Szczególny typ jednostki samorządu terytorialnego utworzony po reformie samorządowej w 1999 roku. Miasta na prawach powiatu wykonują zarówno zadania gminy, jak i powiatu, a władzę wykonawczą sprawuje w nich prezydent miasta. W Polsce funkcjonuje 66 tego typu jednostek.

12 Nieco inaczej będzie wyglądać sytuacja w latach 2022–2023. W związku z rosyjską inwazją na Ukrainę i wpływem fali uchodźców do Polski Sejm przyjął przepisy pozwalające miastom na prawach powiatu: (a) zawieszenie w 2022 roku realizacji zwycięskich projektów, jeśli jeszcze nie ruszyła ich realizacja, (b) zawieszenie edycji budżetu obywatelskiego mającej na celu wybór projektów do wykonania w 2023 roku, (c) rezygnację z edycji budżetu obywatelskiego mającej na celu wybór projektów do realizacji w 2024 roku. Więcej w art. 112 *Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*.

się aktem prawa miejscowego. Zanim to jednak nastąpi, wojewoda w ramach posiadanych przez siebie kompetencji nadzorczych sprawdza jej legalność w odniesieniu do przepisów ogólnokrajowych.

Obowiązująca konstrukcja przepisów krajowych, zgodnie z którymi budżet obywatelski jest specyficzną formą konsultacji, niesie za sobą poważne konsekwencje dla sposobu organizacji tego mechanizmu w samorządach. Dotyczą one m.in. tego, kto może w tym procesie brać udział.

Ponieważ ustawa o samorządzie gminnym nie wskazuje żadnych warunków, które trzeba spełnić, by wziąć udział w konsultacjach, to przyjmuje się, że mogą w nich uczestniczyć wszyscy obywatele zamieszkujący gminę. A więc w teorii: także osoby niepełnoletnie czy niezameldowane w danej miejscowości.

Prawo do wypowiedzi mają jednak tylko osoby fizyczne. Mowa jest bowiem o konsultacjach społecznych z mieszkańcami, a nie o dialogu z instytucjami czy organizacjami (np. pozarządowymi, który to dialog odbywa się w oparciu o przepisy *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*).

Postanowiliśmy sprawdzić, jak pod tym względem przedstawiała się sytuacja w budżetach zorganizowanych w 2021 roku, i odpowiedzieć na pytania:

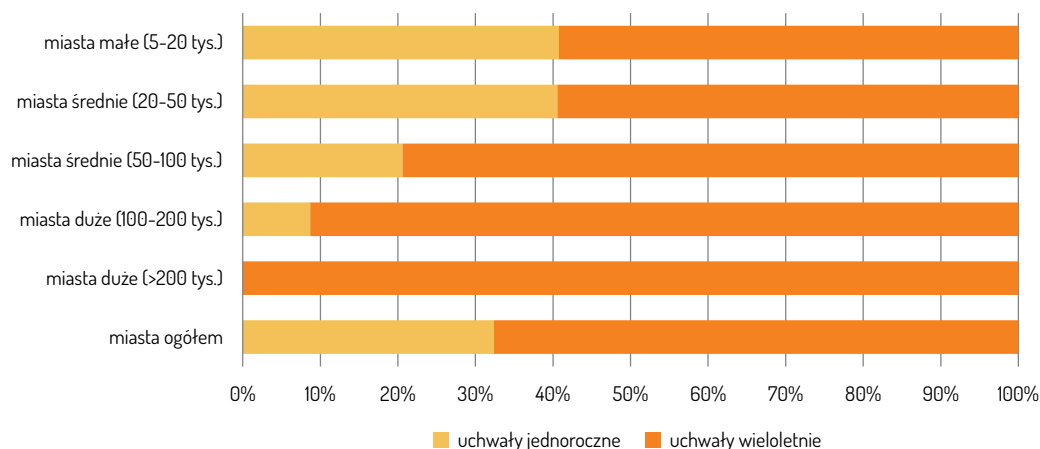
- Czy miasta ograniczały prawo zgłaszania projektów przez osoby niepełnoletnie i głosowania na projekty przez te osoby?
- Czy miasta wymagały meldunku od autorów projektów i głosujących?
- Czy miasta dopuszczały zgłaszanie zadań przez inne podmioty poza mieszkańcami?

Analizowane uchwały

W ramach analiz uwzględniliśmy N=244 uchwały, które stanowiły podstawę do organizacji 246 edycji BO¹³.

Budżety obywatelskie w 2021 roku – podobnie jak to miało miejsce rok wcześniej – w większości miast organizowano w oparciu o uchwały wieloletnie (zob. ryc. 5). Tylko jedna trzecia aktów tego typu to dokumenty jednoroczne określające zasady bieżącej edycji. Przyjmowały je w większości miasta małe i część miast średnich (20–50 tys. mieszkańców), w których uchwały jednoroczne stanowiły ok. 40% wszystkich przyjętych uchwał. W większych ośrodkach takie sytuacje zdarzały się sporadycznie, a w miastach dużych pow. 200 tys. mieszkańców nie doszło do nich w ogóle.

13 Uchwał jest mniej niż edycji budżetów obywatelskich, ponieważ w Wieliczce i Zielonej Górze, które przeprowadziły dwa mechanizmy w 2021 roku, uchwały nie zmieniły się pomiędzy dwoma głosowaniami.

Ryc. 5. Jednoroczne i wieloletnie uchwały dot. BO obowiązujące w 2021 roku

Objaśnienia: N=244 uchwały, na podstawie których przeprowadzono N=246 edycji BO w miastach pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku.

Źródło: badania własne IRMiR

Uchwały wieloletnie z jednej strony można interpretować jako wyraz przekonania, że BO jest faktycznie procesem cyklicznym, warto więc go uregulować na dłużej. Przyjmowanie tego typu aktów jest też po prostu sposobem na oszczędzenie czasu i wprowadzanie w kolejnych latach jedynie punktowych modyfikacji. Zrozumiałe jest więc, że tego typu akty pojawiają się przede wszystkim w dużych miastach, które będąc bardzo często miastami na prawach powiatu, i tak muszą organizować BO.

Ograniczenia udziału osób niepełnoletnich

Jeśli chodzi o wiek, to za ograniczenia związane z wiekiem uznawaliśmy sytuacje, w których osoby poniżej 18 roku życia nie mogły składać projektów lub na nie głosować. Do ograniczeń nie zaliczaliśmy sytuacji, gdy miasta wymagały wyrażenia zgody rodzica lub opiekuna na udział niepełnoletniego uczestnika. Uznawaliśmy, że w tym wypadku osoby niepełnoletnie mogą co do zasady uczestniczyć w BO, choć ich udział wymaga spełnienia dodatkowych warunków.

Z roku na rok dostrzegamy spadek odsetka uchwał, które uniemożliwiają udział w mechanizmie osób poniżej 18 roku życia. W 2021 roku do takich sytuacji doszło jedynie w co piątym mieście z BO. Niepełnoletni mieszkańcy nie mogli składać projektów w 18,4% miast ogółem, a głosować w 16,4% z nich (zob. tab. 2).

Tab. 2. Ograniczenia udziału w BO osób niepełnoletnich w latach 2020–2021 [w %]

Ograniczenie praw niepełnoletnich	Rok edycji	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Składanie projektów	2020	32,9	25,0	13,8	13,6	6,7	23,4
	2021	22,3	20,3	14,7	13,0	0,0	18,4
Głosowanie na projekty	2020	28,6	27,1	6,9	9,1	6,7	20,7
	2021	23,3	18,8	2,9	8,7	0,0	16,4

Objaśnienia: N=184 uchwały, na podstawie których przeprowadzono N=185 edycji BO w 2020 roku oraz N=244 uchwały stanowiące podstawę prawną dla N=246 edycji BO w 2021 roku. Do ograniczeń udziału nie zaliczaliśmy sytuacji, w której niepełnoletni uczestnik mógł brać udział w BO za zgodą rodzica/opiekuna.

Źródło: badania własne IRMiR

Jak widać w tabeli powyżej, odsetek uchwał ograniczających prawo udziału osób niepełnoletnich zmniejszył się o kilka punktów procentowych pomiędzy 2020 a 2021 rokiem. Poprawę zauważamy we wszystkich kategoriach miast, największą jednak w miastach małych i części miast średnich (20–50 tys. mieszkańców), gdzie tego typu praktyki były i nadal są najbardziej rozpowszechnione.

Wśród miast dużych liczących 100–200 tys. mieszkańców takie ograniczenia w 2021 roku pojawiły się jedynie w trzech z nich:

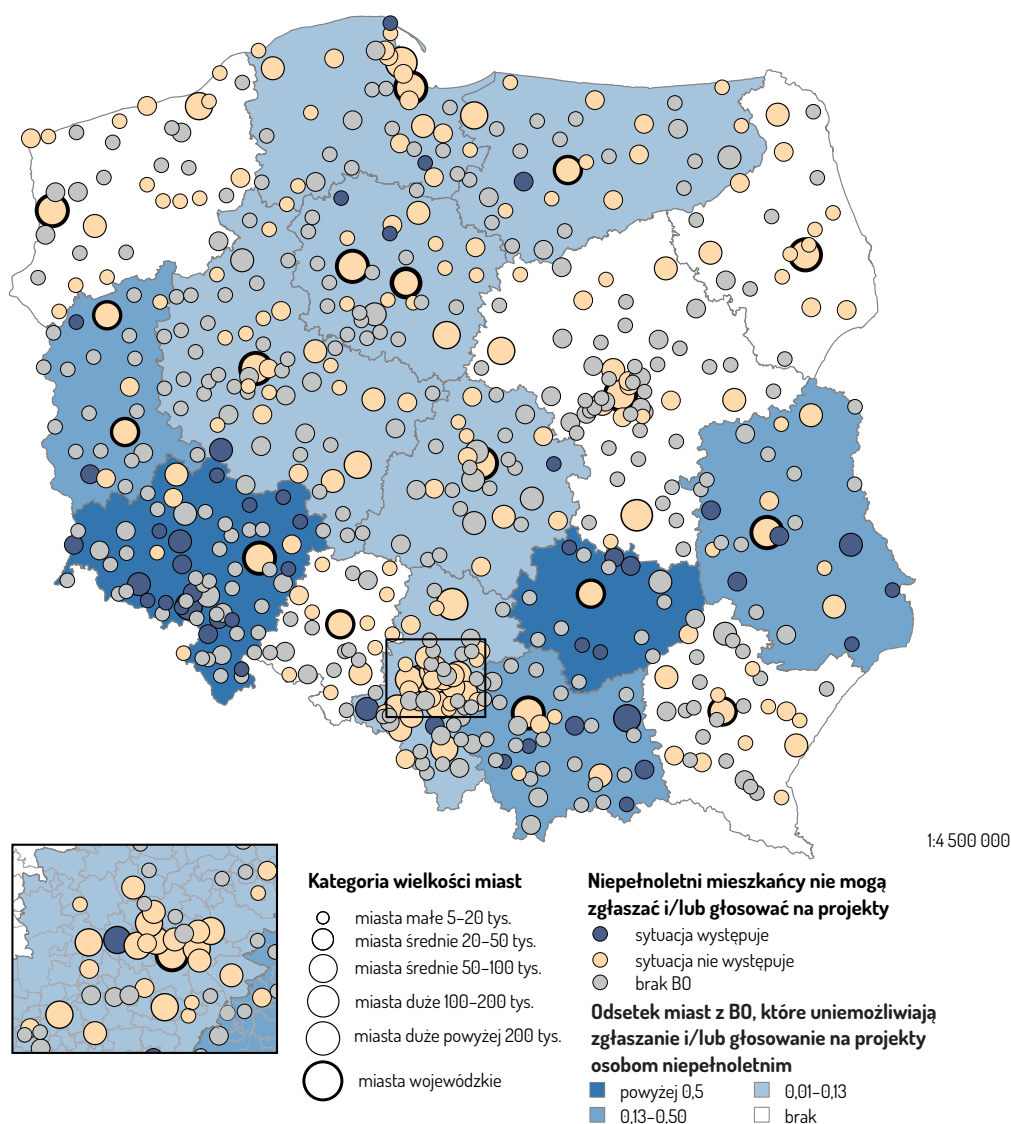
- Zabrzu (zgłaszanie zadań od 16 roku życia, głosowanie bez ograniczeń)¹⁴,
- Tarnowie (zgłaszanie i głosowanie od 16 roku życia)¹⁵,
- Wałbrzychu (zgłaszanie od 18 roku życia, a głosowanie od 14 roku życia)¹⁶.

Takiej sytuacji nie zanotowaliśmy w największych miastach pow. 200 tys. mieszkańców. Po tym, jak z wcześniejszych ograniczeń wycofała się Bydgoszcz, wszystkie budżety obywatelskie w 2021 roku w tych ośrodkach są włączające bez względu na wiek.

14 Sprawę tę reguluje § 2 ust. 2 i 3 Załącznika do Uchwały Nr VIII/93/19 Rady Miasta Zabrze z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta w formie budżetu obywatelskiego „Zabrzański Budżet Partycypacyjny”.

15 Przypadek Tarnowa jest w ogóle dość szczególny, bo kryterium wieku jest tylko jednym z kilku branych pod uwagę do określenia, kto może brać udział w głosowaniu. Zgodnie z § 5 uchwały głosować mogą osoby, które „w dniu głosowania: 1) posiadają czynne prawo wyborcze w wyborach do Rady Miejskiej w Tarnowie lub 2) nie spełniają warunku określonego w pkt 1, ale ukończyli 16 lat i posiadają Tarnowską Kartę Miejską w wersji Premium”. Zgodnie z § 6 te same warunki muszą spełnić składający projekty (zob. Uchwała Nr V/53/2019 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Miasta Tarnowa).

16 Zob. § 5 ust 1 i § 29 w Załączniku do Uchwały Nr XXXI/331/21 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie Wałbrzyskiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2022.

Ryc. 6. Występowanie ograniczeń związanych ze zgłaszaniem projektów BO i/lub głosowaniem na nie przez osoby niepełnoletnie

Objaśnienia: N=582 miasta pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Do ograniczeń udziału nie zaliczaliśmy sytuacji, w której niepełnoletni uczestnik mógł brać udział w BO za zgodą rodzica/opiekuna.

Źródło: badania własne IRMiR

Nieco gorzej wygląda sytuacja w mniejszych ośrodkach, które koncentrują się w pięciu regionach w południowej części kraju (zob. ryc. 6). Najwyższy odsetek miast ograniczających udział osób niepełnoletnich w BO występuje w województwach: świętokrzyskim (83%), dolnośląskim (76%), lubelskim i małopolskim (po 50%) oraz lubuskim (29%). Liczba tego typu ograniczeń wcale nie idzie w parze z liczbą budżetów obywatelskich w regionach. W najbardziej „ubudżetowanych” województwach (jak podlaskie, pomorskie, śląskie, zachodniopomorskie) niepełnoletni mieszkańcy mogą najczęściej zarówno składać projekty, jak i na nie głosować, a ewentualne ograniczenia w tym zakresie zdarzają się sporadycznie.

Definicja mieszkańca w uchwałach o budżecie obywatelskim

Choć prawo do udziału w BO mają co do zasady wszyscy mieszkańcy, to w przeszłości dochodziło w tym względzie do różnych nieprawidłowości. Zdarzały się miasta, które umożliwiały składanie projektów i głosowanie na nie jedynie osobom zameldowanym czy wpisanym do rejestru wyborców (zob. np. Najwyższa Izba Kontroli 2019: 25).

Postanowiliśmy sprawdzić, czy ten problem nadal występuje, i przyjrzeliśmy się, czy w uchwałach pojawiają się dodatkowe warunki pozwalające określić, kto jest mieszkańcem. Na tę analizę zdecydowaliśmy się m.in. pod wpływem recenzji naszego poprzedniego *Barometru*, w której zasugerowano nam, że warto zająć się tym zagadnieniem w związku z problemami występującymi w przeszłości. Przeglądając uchwały, szukaliśmy definicji wykraczających poza wyjaśnienia tautologiczne (mieszkańcem jest ktoś, kto mieszka) lub powtarzanie przepisów z kodeksu cywilnego¹⁷.

Okazało się, że w 2021 roku tego typu sytuacje pojawiały się sporadycznie. Znaleźliśmy tylko osiem uchwał, w których mieszkańca definiowano jako osobę zameldowaną (Gorlice, Góra, Maków Podhalański, Myślenice, Rawa Mazowiecka, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Tuchola).

W trzech miastach mieszkańca definiowano jeszcze nieco inaczej. Oprócz Tarnowa, który opisaliśmy wcześniej przy okazji przedstawiania ograniczeń związanych z wiekiem, ciekawie wygląda jeszcze Dębno i Rypin, w których definicje mieszkańca uwzględniały również więzi funkcjonalne łączące daną osobę z miastem, co wykraczało poza sprawdzenie statusu zamieszkania (zob. tab. 3).

17 Chodzi o art. 25 kodeksu cywilnego, który stwierdza, że „miejszem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu”.

Tab. 3. Definicja mieszkańca w Dębnie i Rypinie

Miasto	Definicja mieszkańca
Dębno	Przez „mieszkańca” rozumie się „osobę posiadającą centrum życiowe na terenie Gminy Dębno, to jest osob[ę], dla której Gmina Dębno stanowi ośrodek interesów życiowych, w którym przebywa z zamiarem przebywania stałego, jest zatrudniona, pobiera nauki lub prowadzi działalność gospodarczą” ¹⁸ .
Rypin	Zgodnie z uchwałą, gdy mowa o „mieszkańcach”, to „należy przez to rozumieć osoby posiadające centrum życiowe na terenie miasta, tj. miejsce pobytu w rozumieniu art. 25–27 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1a Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1426 z późn. zm.), tj. osoby, dla których miasto stanowi ośrodek interesów życiowych, w którym przebywają ponad 183 dni w roku i z którym łączą je zatrudnienie, pobieranie nauki lub prowadzenie działalności” ¹⁹ .

Źródło: badania własne IRMiR

W trakcie analiz uchwał znaleźliśmy również nieliczne przykłady wyłączenia części mieszkańców z udziału w BO ze względu na sprawowane przez nich funkcje. W kilku miastach doszło do faktycznego wyodrębnienia grupy obywateli drugiej kategorii, którzy choć spełniali wymogi stawiane mieszkańcom, to i tak nie mieli prawa zgłaszać projektów. I tak przykładowo projektów nie mogli składać:

- w Radomsku: radni i członkowie zespołu opiniująco-doradczego, który składa się z mieszkańców i współpracuje przy realizacji BO²⁰,
- w Rypinie: burmistrz, radni oraz pracownicy urzędu miasta²¹,
- w Tucholi: pracownicy urzędu miasta oraz członkowie Zespołu ds. Budżetu Obywatelskiego²².

Można założyć, że twórcy tych przepisów dążyli do ograniczenia ryzyka zdominowania BO przez istniejące już wcześniej elity i przyświecała im chęć oddania większej władzy w ręce mieszkańców. To powinno być jednak osiągnięte raczej przez postawę samoograniczenia,

18 Zob. § 1 pkt 5) w Załączniku do Uchwały Nr XLII/319/2021 Rady Miejskiej Dębna z dnia 26 sierpnia 2021 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego poprzez przyjęcie Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Gminy Dębno na rok 2022 oraz określenie kwoty środków budżetu obywatelskiego na 2022 rok i ich podział na pule.

19 Zob. § 1 pkt 5) w Załączniku nr 1 do Uchwały Nr XXXIII/211/2021 Rady Miasta Rypin z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego.

20 Sprawę tę reguluje § 6 ust. 1 Załącznika Nr 1 pt. „Regulamin Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasta Radomska” do Uchwały Nr XXXV/366/21 Rady Miejskiej w Radomsku z dnia 20 sierpnia 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego.

21 Ograniczenie zawarto w § 3 ust. 2 Załącznika Nr 1 pt. „Regulamin budżetu obywatelskiego Gminy Miasta Rypin” do Uchwały Nr XXXIII/211/2021 Rady Miasta Rypin z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego.

22 Reguluje to § 3 ust. 5 Załącznika nr ZAŁĄCZNIK Nr 1 „Regulamin Budżetu Obywatelskiego Gminy Tuchola na rok 2022” do Uchwały Nr XXIX/199/20 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Tuchola na 2022 rok.

a więc zasadę charakteryzującą rozwiniętą kulturę polityczną, niż przez wprowadzanie wątpliwych przepisów, które mogą być sprzeczne z polskim prawem. Jak słusznie zauważano w przeszłości, tego typu wyłączenia naruszają art. 32 konstytucji, który gwarantuje wszystkim obywatelom „równość w życiu publicznym” (zob. np. Zawadzka-Pąk 2019: 124).

Wnioskodawcy niebędący mieszkańcami

Częściej niż wymóg meldunku pojawiały się w uchwałach przepisy umożliwiające zgłaszanie wniosków nie tylko przez mieszkańców lub ich grupy, ale także przez inne podmioty. Tego typu rozwiązania były już w przeszłości kwestionowane, m.in. w raporcie Najwyższej Izby Kontroli. Jak słusznie zauważał NIK, sam fakt, że dany podmiot jest tworzony przez mieszkańców lub ich reprezentuje, nie wystarcza, by miał takie same prawa jak mieszkańcy gminy (Najwyższa Izba Kontroli 2019: 27).

Mimo to wciąż zdarzają się jednostki samorządu terytorialnego, które tego typu sytuacje dopuszczają. W trakcie badania natknęliśmy się na 17 miast, w większości małych i średnich, pozwalających na składanie wniosków przez różne instytucje i organizacje (zob. tab. 4).

Najczęściej prawo do zgłaszania projektów miały organizacje pozarządowe (13) i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego (5; jak organizacje wyznaniowe czy spółdzielnie socjalne), a także organy jednostek pomocniczych. Rzadziej projekty mogły składać organy jednostek pomocniczych (np. rady mieszkańców osiedla lub nawet sołtys z radą sołecką w przypadku Buska-Zdroju). W uchwałach uwzględniano też inne podmioty, niekiedy na tyle ogólnie sformułowane, że mogły odnosić się do bardzo szerokiego grona organizacji („osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej i działająca na terenie gminy”).

Najszerzy katalog podmiotów uprawnionych do zgłaszania projektów przewidziano w Kędzierzynie-Koźlu, gdzie oprócz mieszkańców, NGO i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego oraz rad osiedli dopuszczono także młodzieżową radę miasta i miejską radę seniorów.

Tab. 4. Inne typy podmiotów dopuszczone do składania projektów w 2021 roku

Lp.	Miasto	Poza mieszkańcami			Charakterystyka innych podmiotów
		NGO	DPP	JP	Inne
1	Bartoszyce	✓	✓		✓ instytucje publiczne
2	Busko-Zdrój	✓		✓	
3	Dębno				✓ osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej i działająca na terenie gminy
4	Gniewkowo	✓			
5	Gniezno	✓			
6	Jelenia Góra				✓ osoba prawna mająca siedzibę i działająca na terenie gminy
7	Kędzierzyn-Koźle	✓	✓	✓	✓ młodzieżowa rada miasta, miejska rada seniorów
8	Koszalin	✓	✓		
9	Łądek-Zdrój				✓ organizacja społeczna
10	Legionowo	✓	✓		
11	Łęczycza	✓	✓		
12	Myślibórz				✓ osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej i działająca na terenie gminy
13	Pińczów	✓			✓ instytucje publiczne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe
14	Płock	✓		✓	
15	Sopot	✓			
16	Władysławowo	✓			
17	Zgorzelec	✓			

Objaśnienia: NGO – organizacje pozarządowe, DPP – inne organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, czyli: organizacje wyznaniowe, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne oraz spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i kluby sportowe, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, JP – organy jednostek pomocniczych.

Źródło: badania własne IRMiR

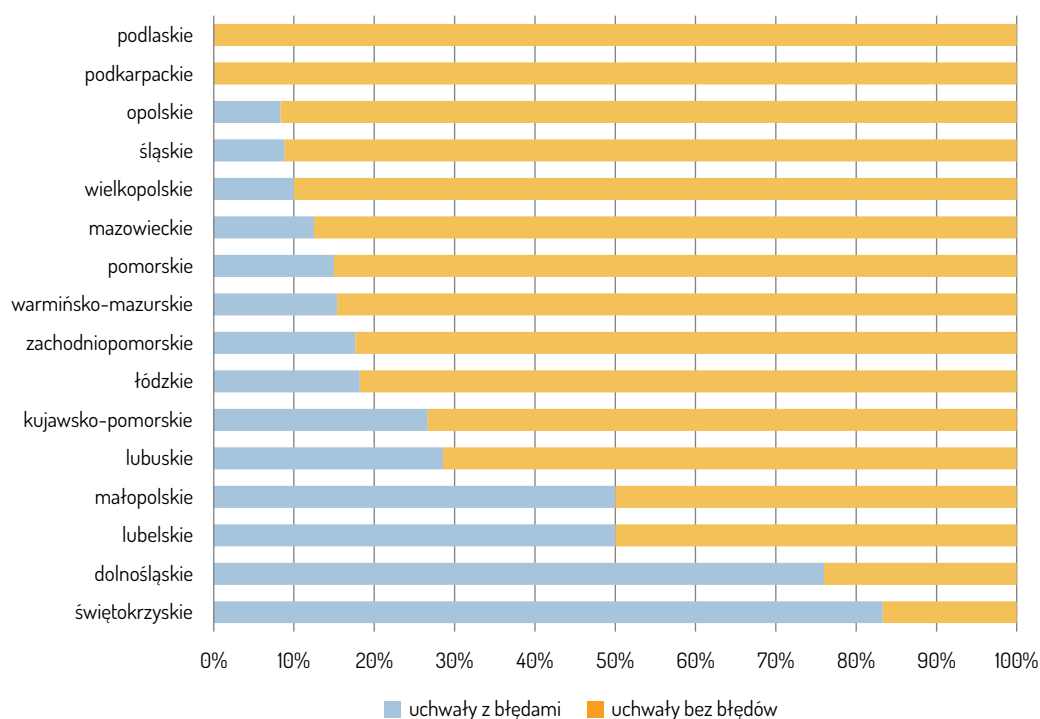
Kumulacje błędów

Sprawdziliśmy również, gdzie pojawiają się wszystkie wymienione błędy. Okazało się, że do takich sytuacji dochodzi w większości – bo w aż 14 na 16 – województw. Podobnie jak w 2020 roku²³, najwięcej wątpliwych przepisów znaleźliśmy w aktach przyjętych w województwach: świętokrzyskim (83,3% wadliwych uchwał dot. BO), dolnośląskim (76% wadliwych uchwał) oraz lubelskim i małopolskim (po 50% wadliwych uchwał).

23 Wówczas nasze analizy dotyczyły jedynie występowania ograniczeń dot. osób niepełnoletnich, więc odsetków uchwał z błędami z obu edycji nie można ze sobą zestawiać.

W pozostałych regionach odsetek uchwał z błędami był mniejszy, a w województwach podkarpackim i podlaskim żadna z uchwał nie wzbudziła naszych wątpliwości.

Podobnie jak to sygnalizowaliśmy w poprzedniej edycji *Barometru*, widać, że organy nadzoru działają w różny sposób, a część z nich nadal nie zwraca wystarczającej uwagi na warunki uczestnictwa w BO. W szczególności należałoby przyjrzeć się kwestiom związanym z minimalnym wiekiem osób biorących udział w tym mechanizmie. Różne zapisy w tym zakresie przekładają się na nierówne prawa niepełnoletnich obywateli. W zależności od miejsca zamieszkania młodzi mieszkańcy mogą brać udział w BO na równych prawach lub są takiej sposobności pozbawieni.

Ryc. 7. Uchwały z błędnymi przepisami dot. zgłaszania projektów w 2021 roku według województw

Objaśnienia: N=244 uchwały, na podstawie których przeprowadzono N=246 edycji BO w miastach pow. 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Uchwały nie zmieniły się pomiędzy dwoma głosowaniami w Wieliczce i Zielonej Górze. Za błędne uznawaliśmy przepisy: (1) o minimalnym wieku autora projektu, (2) o minimalnym wieku głosującego, (3) ograniczenie definicji mieszkańca do osób zameldowanych i/lub spełniających inne dodatkowe warunki, (4) umożliwienie zgłoszeń projektów przez instytucje i organizacje. Do ograniczeń udziału nie zaliczaliśmy sytuacji, w której niepełnoletni uczestnik mógł brać udział w BO za zgodą rodzica/opiekuna.

Źródło: badania własne IRMiR

Harmonogram budżetów obywatelskich

BO to rozbudowany mechanizm demokratycznego podejmowania decyzji, który obejmuje kilka etapów. Do najważniejszych z nich należy zgłaszanie i wybór zwycięskich projektów przez mieszkańców²⁴.

Zebrane dane pokazują, że organizacja większości (96%) budżetów obywatelskich odbywała się w trakcie jednego roku kalendarzowego, podczas którego nastąpiło zarówno zgłaszanie, jak i wybór projektów przez mieszkańców. Od tej zasady były tylko nieliczne wyjątki:

- sześć miast przeprowadziło cały nabór projektów jeszcze w roku 2020, a głosowanie zorganizowało już w 2021 roku (Bielawa, Ciechanów, Człuchów, Dzierżon, Legionowo i Wieliczka w pierwszej z dwóch analizowanych edycji²⁵),
- dwa miasta rozpoczęły nabór projektów w 2020 roku, ale zakończyły zbieranie pomysłów już w 2021 roku, wtedy również odbyło się głosowanie (Warszawa, Zawadzkie),
- trzy miasta rozpoczęły głosowanie w 2021 roku, ale zakończyły zbieranie głosów już w styczniu 2022 roku (Puszczykowo, Rogoźno i Zielona Góra w przypadku drugiej z analizowanych edycji²⁶).

Poniżej opisujemy szczegółowo harmonogram związany z organizacją BO oraz realizacją zwycięskich projektów.

Budżet obywatelski jak pory roku

Chociaż BO nie jest rzecz jasna zjawiskiem naturalnym, to na jego przebieg można w pewnym uproszczeniu i metaforycznie patrzeć przez pryzmat cykliczności związanej z porami roku (zob. ryc. 8).

Wzmoczenie aktywności w ramach BO w większości miast było zauważalne wraz z końcem zimy i początkiem wiosny (marzec), kiedy rozpoczynał się okres naboru wniosków

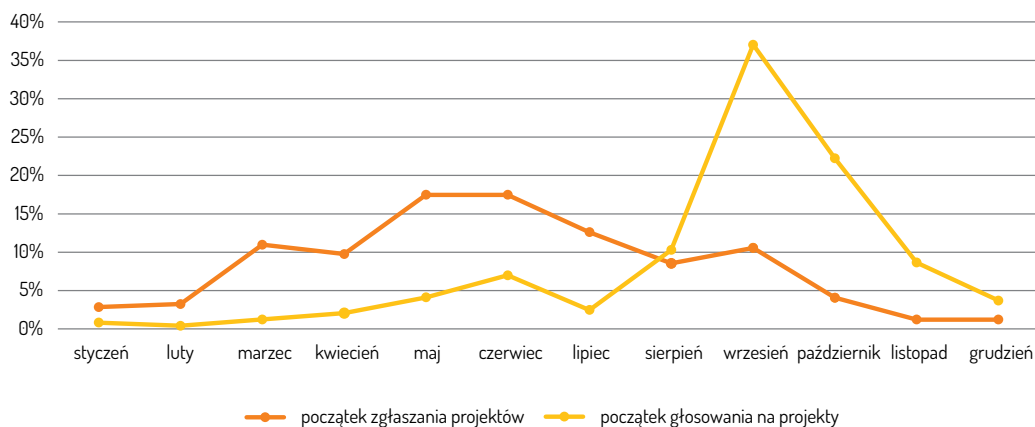
24 Cała procedura realizacji BO jest oczywiście bardziej rozbudowana. Zanim projekty trafią pod głosowanie, możliwość ich wykonania jest sprawdzana przez administrację lokalną. Od jej decyzji mieszkańcy mogą się odwołać. BO towarzyszą też działania informacyjne i promocyjne, a w niektórych miastach także ewaluacja. Zagadnień tych nie badaliśmy szczegółowo w ramach *Barometru budżetu obywatelskiego*, dlatego też nie piszemy tu o nich szerzej. Osoby zainteresowane dokładnym przebiegiem BO zachęcamy do sięgnięcia do poprzedniego raportu OPM, który poświęciliśmy partycypacji publicznej (zob. Pistelok, Martela 2019).

25 Projekty wybrane w ramach tej edycji miały zostać zrealizowane w 2021 roku. Oprócz tego miasto w 2021 roku przeprowadziło drugą edycję budżetu obywatelskiego, która wyłoniła projekty do realizacji w 2022 roku.

26 Wyłoniło ono projekty do realizacji w roku 2022.

do BO. Szczyt okresu wnioskowego przypadł na maj i czerwiec, kiedy to nabór odbył się w 35% budżetów obywatelskich, po czym nastąpił powolny spadek aktywności w tym zakresie. W trakcie ostatnich trzech miesięcy roku (październik–grudzień) tylko nieliczne miasta zbierały wnioski. Na 16 takich ośrodków połowa zdążyła z przeprowadzeniem całego BO do końca roku, natomiast druga połowa skończyła go w kolejnym roku kalendarzowym.

Daty wyboru projektów są nieco mniej rozproszone. Aktywność związana z głosowaniami wzrastała w sierpniu, a spadała w listopadzie. W większości budżetów (58,8%) głosowania odbyły się we wrześniu i październiku. Tak jak to miało miejsce w 2020 roku, także przełom lata i jesieni 2021 upłynął pod znakiem głosowań w BO.

Ryc. 8. Miesiące rozpoczęcia zgłaszania projektów w BO i głosowania na nie w 2021 roku

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku. Z obliczeń dotyczących głosowania wyłączono Dzierżgów, Ozorków i Trzebiatów – w tych miastach wszystkie zgłoszone projekty mieściły się w przewidzianej puli środków na BO i przeszły do realizacji bez głosowania.

Źródło: badania własne IRMiR

Na zgłoszenie projektów miasta przewidują średnio ok. 30 dni (zob. tab. 5). Najmniej czasu mieli mieszkańcy Niepołomic i Śmigła (8 dni), najwięcej – Nowej Rudy (150 dni) i Legionowa (213 dni). W przypadku Nowej Rudy długi czas przeznaczony na zgłaszanie pomysłów jest już tradycją. W 2020 roku mieszkańcy na przedstawienie propozycji mieli nawet więcej czasu, bo aż 180 dni.

Głosowania na projekty trwały krócej, bo przeciętnie 18,5 dnia (zob. tab. 6). Najmniej czasu w Debrznie, Gniewie (po 1 dniu) i Świebodzicach (2 dni), najdłużej w Kędzierzynie-Koźlu, Legionowie (po 61 dni) i Kórniku (79 dni).

Od rozpoczęcia naboru do zakończenia głosowania upływały niespełna 4 miesiące (zob. tab. 7). Okres ten był bardzo zróżnicowany w zależności od wielkości miasta. W najmniejszych ośrodkach (5–20 tys. mieszkańców) potrzeba na to średnio ok. 89 dni. W największych miastach (pow. 200 tys.) – o niemal 100 dni więcej. Wynika to przede wszystkim z większej liczby projektów, które muszą zostać sprawdzone przed poddaniem pod głosowanie.

Do tego czasu należy doliczyć również dodatkowe tygodnie potrzebne na przygotowanie i ogłoszenie zasad, podliczenie głosów i podsumowanie głosowania oraz ewaluację całego mechanizmu. Jeśli weźmiemy to pod uwagę, okaże się, że w dużych miastach organizacja BO to zadanie włączające pracowników administracji przez większą część roku. W mniejszych miejscowościach BO stanowi bez wątpienia intensywny i wymagający, ale mniej czasochłonny proces.

Rekordzistą pod względem czasu potrzebnego na przeprowadzenie całego procesu było Legionowo. W tym przypadku mamy jednak do czynienia z sytuacją wyjątkową. Prawdopodobnie ze względu na pandemię miasto postanowiło jedną edycję rozciągnąć na dwa lata – rozpocząć nabór projektów w 2020 roku (2 marca – 30 września), zorganizować głosowanie w 2021 (16 czerwca – 15 sierpnia), a realizację projektów rozpocząć w 2022 roku. Z uchwały wynika, że w kolejnych edycjach nabór ma być ograniczony do dwóch tygodni.

Tab. 5. Czas przeznaczony na nabór projektów do BO [w dniach]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	8	92	27,0	15,3
Miasta średnie (20–50 tys.)	11	150	33,0	21,2
Miasta średnie (50–100 tys.)	14	213	33,9	34,3
Miasta duże (100–200 tys.)	10	61	27,7	14,8
Miasta duże (>200 tys.)	15	62	33,7	12,4
Miasta ogółem			30,2	20,7

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 6. Czas przeznaczony na głosowanie w BO [w dniach]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	1	79	18,2	11,6
Miasta średnie (20–50 tys.)	2	50	18,9	9,9
Miasta średnie (50–100 tys.)	5	61	20,2	12,3
Miasta duże (100–200 tys.)	5	48	17,1	9,4
Miasta duże (>200 tys.)	10	30	17,3	5,9
Miasta ogółem			18,5	10,8

Objaśnienia: N=243 edycje BO zorganizowane w 2021 roku w N=241 miastach. Z obliczeń wyłączono Dzierzgoń, Ozorków i Trzebiatów – w tych miastach wszystkie zgłoszone projekty mieściły się w przewidzianej puli środków na BO i przeszły do realizacji bez głosowania.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 7. Czas od rozpoczęcia naboru do zakończenia głosowania [w dniach]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	32	205	88,96	36,8
Miasta średnie (20–50 tys.)	49	242	116,2	41,6
Miasta średnie (50–100 tys.)	57	532	146,1	79,8
Miasta duże (100–200 tys.)	43	245	148,2	55,8
Miasta duże (>200 tys.)	127	267	185,3	37,5
Miasta ogółem			116,6	56,3

Objaśnienia: N=243 edycji BO w 2021 roku. Z obliczeń dotyczących głosowania wyłączono Dzierzgoń, Ozorków i Trzebiatów – w tych miastach wszystkie zgłoszone projekty mieściły się w przewidzianej puli środków na BO i przeszły do realizacji bez głosowania.

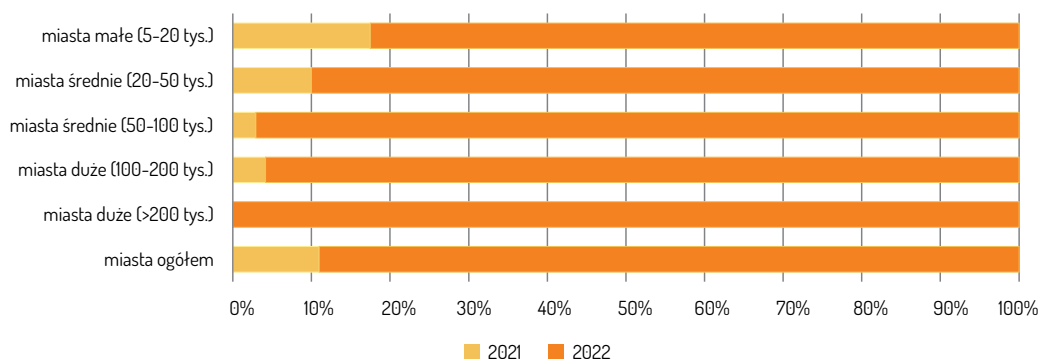
Źródło: badania własne IRMiR

Start realizacji zwycięskich projektów

Projekty wybierane w głosowaniu są wpisywane do budżetu gminy. Najczęściej jest to budżet gminy na rok następujący po głosowaniu. Oznacza to, że projekty wybrane w roku 2021 miały być w większości realizowane w roku 2022. Takie rozwiązanie przyjęło blisko 90% miast, w tym prawie wszystkie ośrodki powyżej 50 tys. mieszkańców.

W dużych ośrodkach wyjątki były nieliczne. Jednym z nich była Zielona Góra, która – o czym pisaliśmy wcześniej – zorganizowała w 2021 roku dwie edycje BO, drugim zaś Kędzierzyn-Koźle, gdzie część projektów trafiła do realizacji jeszcze w 2021 roku w ramach wcześniej utworzonej rezerwy, a kolejne zadania miały być realizowane w 2022 roku, już po przyjęciu budżetu gminy na ten rok.

W mniejszych miejscowościach takie rozwiązania pojawiają się częściej. W tym wypadku chodzi jednak albo o procedury, które kończą się stosunkowo wcześnie (w pierwszym kwartale lub do połowy roku) i/lub w których kwoty do wydatkowania są stosunkowo nieduże, więc samorząd ma szansę zdążyć z wykonaniem projektów do końca roku kalendarzowego.

Ryc. 9. Początek realizacji zwycięskich projektów wybranych w BO w 2021 roku

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

Pieniądze w budżetach obywatelskich

W centrum rozważań o BO leżą pieniądze. Odpowiedź na pytanie, ile ich jest i czy to dużo, czy mało, zależy w gruncie rzeczy od punktu odniesienia. Dlatego poniżej rozbijamy te zagadnienia na kilka osobnych analiz, w których przyglądamy się kwotom:

- ogółem,
- per capita,
- w odniesieniu do całości wydatków gminy.

W zależności od punktu odniesienia perspektywa ulega zmianom. Po omówieniu różnych kwot przedstawiamy informacje dotyczące podziału środków na pule.

Kwoty ogółem

We wszystkich budżetach obywatelskich w 2021 roku mieszkańcy decydowali o wydaniu ok. 627,5 mln zł.

Ponad połowa tej kwoty przypadła na miasta duże zamieszkałe przez ponad 200 tys. mieszkańców (zob. tab. 8). Średnia kwota przypadająca na edycję BO w ośrodkach tej wielkości to niemal 22 mln zł, czyli blisko dziewięć razy tyle co wynosi kwota przeciętna dla miast ogółem.

Tab. 8. Kwoty zaplanowane na BO w 2021 roku według kategorii miast [zł]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.	Łącznie
Miasta małe (5–20 tys.)	27 000	1 300 000	272 492	227 321	28 066 693
Miasta średnie (20–50 tys.)	50 000	4 000 000	889 781	739 132	62 284 684
Miasta średnie (50–100 tys.)	500 000	3 586 972	2 208 889	802 231	75 102 217
Miasta duże (100–200 tys.)	3 420 000	8 200 000	5 512 538	1 512 552	132 300 914
Miasta duże (>200 tys.)	7 220 000	93 575 094	21 987 139	20 543 512	329 807 088
Miasta ogółem			2 551 063	7 286 174	627 561 596

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców. Sumy zostały zaokrąglone do pełnych złotych.

Źródło: badania własne IRMiR

Największy nominalny budżet obywatelski w 2021 roku miała Warszawa, która oddała w ręce mieszkańców decyzję o przeznaczeniu ponad 93,5 mln zł. Na kolejnych

miejscach znalazły się Kraków (35 mln zł), Łódź (26 mln zł), Wrocław (25 mln zł) oraz Poznań (22 mln zł) (zob. tab. 9).

Lista 20 miast z największymi budżetami zmieniła się tylko nieznacznie w stosunku do roku 2020. Do grona dołączył Radom, a wypadł Olsztyn, który w 2020 roku zamykał czołową dwudziestkę. Nastąpiły też drobne przetasowania w kolejności poszczególnych miast, związane przede wszystkim ze zmianami kwot planowanych na BO.

Spośród miast z pierwszej dwudziestki tylko cztery nie zwiększyły kwot, pozostawiając je na poziomie z 2020 roku (Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa i Wrocław), a cztery kwotę na BO ograniczyły. W Toruniu kwota na BO zmniejszyła się o 360 tys. zł, a w Bielsku-Białej aż o 2,6 mln zł w stosunku do roku wcześniejszego. W pozostałych przypadkach kwota na BO zwiększyła się średnio o 8%.

Tab. 9. Miasta z największymi planowanymi kwotami na BO w 2021 roku [zł]

Miejsce (zmiana do 2020 r.)	Miasto	Kwota na BO	Miejsce (zmiana do 2020 r.)	Miasto	Kwota na BO
1 (-)	Warszawa	93 575 094	11 (-)	Białystok	12 000 000
2 (-)	Kraków	35 000 000	12 (-)	Gdynia	11 148 564
3 (+1)	Łódź	26 000 000	13 (+1)	Częstochowa	9 468 489
4 (-1)	Wrocław	25 000 000	14 (+1)	Rzeszów	8 200 000
5 (-)	Poznań	22 000 000	15 (+4)	Gliwice	7 874 000
6 (-)	Gdańsk	20 830 669	16 (-)	Kielce	7 800 000
7 (+2)	Szczecin	16 700 000	17 (+1)	Gorzów Wielkopolski	7 455 276
8 (-)	Katowice	15 644 272	18 (-5)	Bielsko-Biała	7 400 000
9 (-2)	Bydgoszcz	15 470 000	19 (+2)	Radom	7 250 000
10 (-)	Lublin	12 500 000	20 (-3)	Toruń	7 220 000

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców.

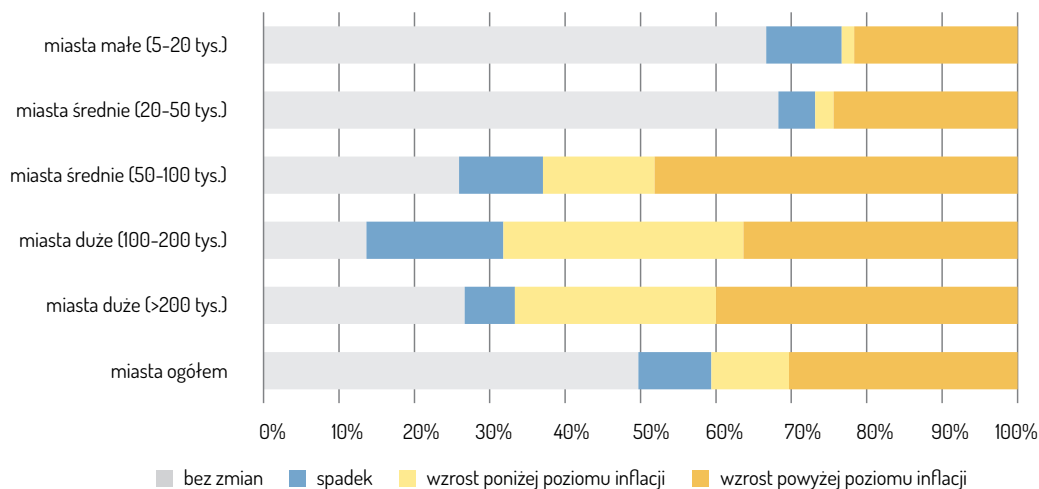
Źródło: badania własne IRMiR

Pomimo że łączna kwota do rozdysponowania w ramach BO wzrosła w stosunku do 2020 roku o ok. 80 mln zł, to średnia wysokość BO spadła z 2,96 mln zł do 2,50 mln zł. Jest to wynikiem przede wszystkim zwiększenia liczby miast małych realizujących budżety obywatelskie. Kwoty, które mieszkańcy mają do wydania, były tam mniejsze niż w większych ośrodkach, co przełożyło się również na spadek średniej dla wszystkich miast.

Jeśli spojrzeć na 165 miast, które przeprowadziły głosowania na BO zarówno w roku 2020, jak i 2021, to okaże się, że kwotę na BO zmniejszyło tylko co dziesiąte miasto (zob. ryc. 10). W połowie miast kontynuujących BO jego wysokość nie uległa zmianie.

W 40% miast budżety uległy zwiększeniu, ale nie zawsze znacząco. Tylko w 30% ośrodków ogółem wzrost ten przekraczał poziom inflacji, która w 2021 roku wyniosła 5,1% (*Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego...*).

Największy wzrost kwot nominalnych BO pomiędzy 2020 a 2021 rokiem odnotowaliśmy w Szamotułach, gdzie kwota na BO wzrosła pięciokrotnie – ze 100 tys. zł w 2020 do 500 tys. w 2021 roku. Na drugim miejscu były Łapy, w których kwota wzrosła ponad trzykrotnie – z 240 do 800 tys. zł.

Ryc. 10. Zmiana wysokości nominalnego BO w 2021 roku w stosunku do 2020 roku

Objaśnienia: N=165 miast, które przeprowadziły dwie edycje BO w latach 2020–2021.

Źródło: badania własne IRMiR

Udział w wydatkach ogółem

Kwoty, o których była mowa wcześniej, stanowią stosunkowo nieduży udział wydatków w miastach. Waha się on od 0,04% do 1,02% planowanych wydatków w gminach, a średnio wynosi zaledwie 0,36% wydatków ogółem.

Odsetek ten, podobnie jak kwota na BO ogółem, rośnie wraz z wielkością miasta. W mniejszych ośrodkach mieszkańcy decydują w ramach BO przeciętnie o 0,27% wydatków JST, w większych – już o 0,5%.

Udział kwot na BO w planowanych wydatkach ogółem w 2021 roku był nieznacznie wyższy od tego z 2020 roku. Wzrost okazał się jednak bardzo skromny i wyniósł średnio 0,01 punktu procentowego ogółem.

Tab. 10. Odsetek wydatków gminy przeznaczony na BO w 2021 roku według kategorii miast [w %]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	0,04	0,93	0,27	0,16
Miasta średnie (20–50 tys.)	0,04	1,02	0,36	0,20
Miasta średnie (50–100 tys.)	0,15	0,66	0,46	0,12
Miasta duże (100–200 tys.)	0,41	0,67	0,49	0,05
Miasta duże (>200 tys.)	0,41	0,61	0,50	0,06
Miasta ogółem			0,36	0,18

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców. Odsetek obliczony jako iloraz planowanych wydatków na BO oraz wydatków gminy ogółem wykazanych w budżecie uchwalonym na rok, gdy miała się rozpocząć realizacja projektów z BO.

Źródło: badania własne IRMiR

Tylko co piąte miasto przeznaczyło na BO powyżej 0,5% planowanych wydatków.

Wśród rekordzystów dominują wcale nie największe miasta, ale ośrodki małe i średnie. Najwięcej na BO w stosunku do całości planowanych wydatków przeznaczył w 2021 roku Ciechanów (1,02%). Na kolejnych miejscach znalazły się Karczew (0,93%) i Sopot (0,90%).

Spośród miast dużych liczących 100–200 tys. mieszkańców w pierwszej dwudziestce zmieścił się tylko Gorzów Wielkopolski, zajmując 9 miejsce, a z ośrodków powyżej 200 tys. – Częstochowa (miejsce 14), Bydgoszcz (miejsce 17) i Gdynia (miejsce 20).

Tab. 11. Miasta z najwyższymi odsetkami wydatków gminy przeznaczonymi na BO w 2021 roku [w %]

Miejsce	Miasto	% wydatków na BO	Miejsce	Miasto	% wydatków na BO
1	Ciechanów	1,02	11	Polkowice	0,63
2	Karczew	0,93	12	Blachownia	0,62
3	Sopot	0,90	13	Konin	0,62
4	Pińczów	0,83	14	Częstochowa	0,61
5	Pszczyna	0,79	15	Siedlce	0,60
6	Kętrzyn	0,77	16	Drezdenko	0,59
7	Aleksandrów Łódzki	0,75	17	Bydgoszcz	0,59
8	Łapy	0,69	18	Zawiercie	0,58
9	Gorzów Wielkopolski	0,67	19	Rumia	0,58
10	Głogów	0,66	20	Gdynia	0,58

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców. Odsetek obliczony jako iloraz planowanych wydatków na BO oraz wydatków gminy ogółem wykazanych w budżecie uchwalonym na rok, gdy miała się rozpocząć realizacja projektów z BO.

Źródło: badania własne IRMiR

Kwoty per capita

Wydatki planowane na BO w przeliczeniu na mieszkańca to średnio niecałe 24 zł. Kwota ta rośnie wraz z wielkością miasta. W ośrodkach z populacją liczącą 5–20 tys. osób mieszkańcy mają do wydania przeciętnie jedynie 15,5 zł, w największych miastach pow. 200 tys. mieszkańców kwota ta rośnie do 42,6 zł.

W większości miast średnie kwoty per capita nieznacznie wzrosły w stosunku do roku 2020. Wyjątkiem były jedynie miasta średnie liczące 50–100 tys. mieszkańców, w których średnia była niższa niż rok wcześniej.

Tab. 12. Kwoty per capita zaplanowane w BO w 2021 roku według kategorii miast [zł]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	1,9	53,3	15,5	9,8
Miasta średnie (20–50 tys.)	2,2	113,4	23,1	18,2
Miasta średnie (50–100 tys.)	9,3	47,0	31,9	9,6
Miasta duże (100–200 tys.)	29,9	60,8	39,3	7,1
Miasta duże (>200 tys.)	34,6	53,8	42,6	5,2
Miasta ogółem			23,9	15,4

Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców. Kwota per capita obliczona jako iloraz planowanych wydatków na BO oraz liczby mieszkańców według stanu na 31 grudnia 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR; liczba mieszkańców za BDL GUS

Tab. 13. Miasta z największymi planowanymi kwotami per capita w BO w 2021 roku [zł]

Miejsce	Miasto	Kwota BO per capita	Miejsce	Miasto	Kwota BO per capita
1	Sopot	113,4	11	Pszczyna	47,3
2	Świnoujście	80,6	12	Konin	47,0
3	Polkowice	72,2	13	Płock	46,2
4	Gorzów Wielkopolski	60,8	14	Zielona Góra*	46,1
5	Ciechanów	54,4	15	Siedlce	46,1
6	Katowice	53,8	16	Gdynia	45,5
7	Karczew	53,3	17	Bydgoszcz	45,0
8	Warszawa	52,2	18	Kraków	44,9
9	Opole	50,1	19	Gliwice	44,5
10	Krosno	50,0	20	Gdańsk	44,2

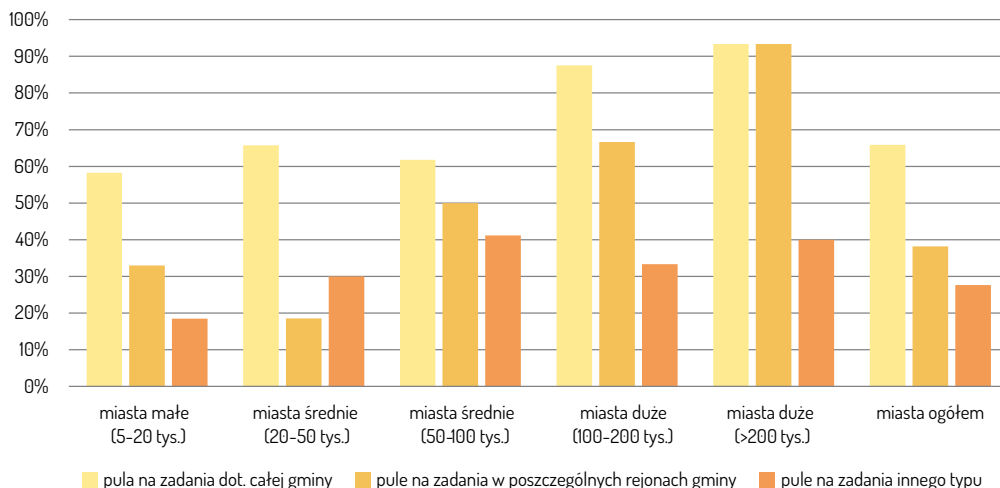
Objaśnienia: N=246 edycji BO w 2021 roku w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców. Kwota per capita obliczona jako iloraz planowanych wydatków na BO oraz liczby mieszkańców według stanu na 31 grudnia 2020 roku. Zielona Góra w 2021 roku przeprowadziła dwa głosowania BO, oddając za każdym razem w ręce mieszkańców taką samą kwotę. W tabeli uwzględniliśmy jednak tylko jedną edycję, ponieważ druga była zaległa w stosunku do 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR; liczba mieszkańców za BDL GUS

W połowie badanych edycji kwota BO na mieszkańca nie przekraczała średniej. Jedynie dziesięć miast wydało na mieszkańca 50 zł lub więcej. Podobnie jak w 2020 roku, również i w 2021 rekordzistą pod względem środków na osobę był Sopot z kwotą ponad 113 zł. Rok wcześniej suma była o 1 zł niższa.

Podział środków w budżecie obywatelskim na pule

Środki przewidziane na budżet obywatelski są dzielone na różne pule. W blisko dwóch trzecich budżetów obywatelskich wyodrębniono kwoty na zadania dot. całej gminy. W 38% budżetów wyodrębniono pule pieniężne na zadania realizowane w różnych rejonach gminy (np. osiedlach i dzielnicach albo na terenach wiejskich w przypadku gmin miejsko-wiejskich).

Ryc. 11. Podział środków na pule w BO w 2021 roku

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

W blisko 28% budżetów pojawiły się także pule wyróżniane w oparciu o inne kryteria, które funkcjonowały zamiast lub w ramach środków przeznaczonych na zadania dot. całej gminy i jej rejonów.

Te inne podziały na pule bazowały najczęściej na:

- szacunkowym koszcie projektów (np. projekty duże i małe),
- typach działań (np. projekty twarde i miękkie zwane też inwestycyjnymi i społecznymi/pozostałymi).

Pojawiały się również przykłady wydzielenia wyodrębnionych środków na zadania o określonym charakterze, które zostały uznane za szczególnie istotne na szczeblu gminy. Przede wszystkim chodzi o zadania zielone lub związane z adaptacją do zmian klimatu, które znacznie zyskały na popularności pomiędzy dwiema edycjami naszego *Barometru*. W 2021 roku tego typu rozwiązania funkcjonowały w 13 miastach, czyli o 7 więcej niż rok wcześniej. Do tych miast należy zaliczyć: Gdańsk, Gdynię, Jelenią Górę, Kalisz, Kielce, Kutno, Poznań, Puszczykowo, Rumię, Suwałki, Świebodzin, Wasilków oraz Włocławek.

Zdarzały się też jednak jeszcze inne podziały, to znaczy na zadania:

- rewitalizacyjne (Ostrów Wielkopolski i Rawa Mazowiecka),
- oświatowe/szkolne (Gorzów Wielkopolski, Ostrów Wielkopolski, Piotrków Trybunalski, Słupsk),
- młodzieżowe (Łomża),
- dla odbiorców w różnym wieku (pula młodzieżowa w Łomży i trzy pule w Zgorzelcu sprofilowane pod grupy odbiorców: do 26 lat, 26–60 lat i powyżej 60 lat),
- będące kontynuacją, modernizacją lub utrzymaniem wcześniejszych inwestycji z BO (Jaworzno),
- dotyczące rodzinnych ogródków działkowych (Piotrków Trybunalski),
- dotyczące instytucji miejskich (Radom).

Jak zmieniła się sytuacja w stosunku do ubiegłego roku? W porównaniu z rokiem 2020 w relacji do miast ogółem zauważamy nieznaczny spadek występowania pul rejonowych (o 5,3 punktu procentowego) oraz wzrost występowania pul innego typu (o 2,3 punktu procentowego).

Tak duży udział innych pul jest odpowiedzią na rozmijanie się praktyki działania w miastach z przepisami ustawy o samorządzie gminnym.

Zgodnie z art. 5a ust. 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* środki w BO mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części. Gminy nie mają tu jednak pełnej swobody i zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w roku 2021 pule lokalne mogły być wytyczane tylko w oparciu o granice jednostek pomocniczych.

Stanowi to problem dla części gmin, na terenie których nie funkcjonują sołectwa, osiedla, dzielnice itp. Kłopoty odczuwały też ośrodki, które chciały wyznaczyć swój podział na pule lokalne obejmujące mniejsze obszary jednostek pomocniczych bądź w oparciu o różne nieoficjalne sposoby delimitacji (np. zwyczajowe, historyczne).

W ustawie o samorządzie gminnym nie ma mowy o tym, że środki można dzielić na podstawie innych zasad, np. stosując podziały na pule tematyczne (na zadania określonego typu) czy kwotowe.

Organom nadzoru zdarza się zwracać uwagę na tego typu rozwiązania i je uchylać. Spotkało to m.in. Chorzów, który musiał się w 2021 roku wycofać z wyodrębniania puli przeznaczonej na sfinansowanie projektów inwestycyjnych, społecznych dużych i małych oraz zielonych. Taki podział zdaniem Wojewody Śląskiego nie był zgodny z prawem; w *Rozstrzygnięciu nadzorczym Nr NPII.4131.1.402.2021 z dnia 28 kwietnia 2021 r.* stwierdził on, że „ustawa dopuszcza możliwość dzielenia środków wydatkowanych w ramach budżetu obywatelskiego wyłącznie na pule obejmujące całość gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych”.

Pierwsza uchwała Chorzowa została w 2021 roku uchylona, podobnie zresztą jak – z innych powodów – druga (zob. *Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego z dnia 29 lipca 2021 r. NPII.4131.1.785.2021*)²⁷. Miastu udało się przyjąć dopiero trzeci projekt uchwały.

Nadzór ten jest jednak nieszczelny i w trakcie badania trafiliśmy na co najmniej kilkanaście wątpliwych przypadków, tzn. gmin, które wyodrębniają pule lokalne, choć na ich terenie nie funkcjonują jednostki pomocnicze (lub przynajmniej nie znaleźliśmy o nich informacji na stronach i w statutach miasta).

Nie ma też tak naprawdę podstaw do wyodrębniania pul w oparciu o inne kryteria, np. tematyczne lub kwotowe, choć są one bez wątpienia racjonalne z punktu widzenia interesu gminy. Zapobiegają bowiem nadmiernej koncentracji wydatków publicznych, a także pozwalają na kierowanie strumieniem środków w miejsce, które w opinii samorządu jest szczególnie istotne.

W związku z tym w interesie publicznym jest zmiana bieżących zasad i całkowite uwolnienie tych ustaleń spod jednolitych przepisów centralnych. Dotychczasowe brzmienie art. 5a ust. 6²⁸ powinno zmienić się na jak najbardziej ogólne. Parlament zrobił pierwszy krok w tym kierunku, dokonując rewizji tego przepisu na mocy *Ustawy*

27 W tym przypadku organ nadzoru zgłosił wątpliwości dotyczące organizacji zgłaszania projektów i głosowania na nie wyłącznie przez internet, co groziło wykluczeniem osób nieposiadających dostępu do sieci. W związku z tym miasto uzupełniło kolejny regulamin BO o rozwiązania służące równemu dostępowi, w tym m.in. stworzenie punktów do składania wniosków, list poparcia i głosowania oraz zapewnienie wsparcia pracowników administracji lokalnej. Mimo to jednak etap naboru i głosowania na projekty odbył się co do zasady przez internet. Zob. § 8 w Załączniku nr 1 do Uchwały Nr XXXVIII/640/2021 Rady Miasta Chorzów z dnia 16 sierpnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych – Budżetu Obywatelskiego Miasta Chorzów.

28 Aż do wejścia w życie *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym* obowiązywało następujące brzmienie tego przepisu: „Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych”.

z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym²⁹. Zmiana pozwoli gminom na wydzielanie dowolnych pul lokalnych (bez względu na istniejący w samorządzie podział terytorium na jednostki pomocnicze), a także na wyodrębnianie kategorii kwotowych projektów.

Potrzebne są kolejne działania mające na celu uelastycznianie zasad podziału kwot w ramach BO, ponieważ miasta stosują więcej rozwiązań niż do tej pory umożliwiała ustawa. Warto iść jeszcze dalej i umożliwić wyodrębnianie środków na zadania o określonym profilu tematycznym. Najlepszym rozwiązaniem byłaby zmiana dotychczasowego brzmienia art. 5a ust. 6 na jak najbardziej ogólne, tzn.: *Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule*. O liczbie i charakterze tych pul powinny już zaś zgodnie z zasadą pomocniczości decydować same samorządy.

29 Po zmianach ustawy o samorządzie gminnym w kwietniu 2022 roku art. 5a ust. 6 zmienił brzmienie na: „Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części lub kategorie kwotowe projektów dotyczące całości obszaru gminy lub jej części”. Nowe przepisy można stosować w budżetach obywatelskich, które mają wyłonić zadania do realizacji w 2023 roku, a w przypadku miast, które w chwili wejścia w życie nowelizacji już zakończyły nabór projektów, od kolejnej edycji BO.

Przebieg i wyniki budżetu obywatelskiego

Poniżej przedstawiamy, jak wyglądała aktywność mieszkańców związana ze zgłaszaniem projektów i głosowaniem na nie. Obie informacje pozwalają na wyrobienie sobie zdania związanego zarówno z zaangażowaniem obywatelskim, jak również z organizacją procedury przez administrację lokalną.

Etap składania projektów

W 2021 roku mieszkańcy złożyli łącznie ponad 16,5 tys. projektów do budżetu obywatelskiego. Najwięcej z nich, bo ponad połowa, była autorstwa mieszkańców miast zamieszkałych przez ponad 200 tys. osób. W tego typu ośrodkach na edycję BO przypadało średnio ok. 590 projektów. Najwięcej zadań zgłoszono w największych polskich miastach, tj. Warszawie (2199), Łodzi (1097) i Krakowie (1043).

Trochę inaczej wygląda sytuacja, gdy spojrzeć na dane, które pokazują liczbę projektów na 10 tys. mieszkańców. Choć miasta pow. 200 tys. mieszkańców nadal wypadają najlepiej, z blisko 13 projektami na 10 tys. mieszkańców, to różnice pomiędzy pozostałymi kategoriami miast są już znacznie mniejsze. Widać więc, że nie ma dużych różnic pomiędzy aktywnością w składaniu wniosków w miastach małych, średnich i dużych (100–200 tys.).

Na liście najbardziej aktywnych społeczności wcale zaś nie królują największe miasta. Najwięcej projektów na 10 tys. mieszkańców złożono w Niepołomicach (31), Częstochowie (32,3), Międzyzdrojach (34,4) i w Sopocie, który z aż 75,1 projektami na 10 tys. mieszkańców zdystansował pod względem aktywności mieszkańców wszystkie pozostałe miasta.

Tab. 14. Projekty złożone ogółem i na 10 tys. mieszkańców w BO w 2021 roku

	Ogółem					Na 10 tys. mieszkańców			
	Min.	Maks.	Śr.	Odch. stand.	Łącznie	Min.	Maks.	Śr.	Odch. stand.
miasta małe (5–20 tys.)	1	92	12,2	11,2	1260	0,6	34,4	7,2	5,4
miasta średnie (20–50 tys.)	3	265	29,1	33,5	2037	1,3	75,1	7,7	9,1
miasta średnie (50–100 tys.)	13	213	56,1	43,6	1909	2,1	26,7	8,0	5,5
miasta duże (100–200 tys.)	17	325	104,3	69,6	2504	1,5	18,4	7,4	4,4
miasta duże (>200 tys.)	185	2199	592,3	517,1	8884	3,9	32,3	12,9	7,3
miasta ogółem			67,5	189,9	16 594			7,8	6,8

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

Etap weryfikacji projektów

Zanim dojdzie do wyboru projektów przez mieszkańców, złożone wnioski podlegają sprawdzeniu pod kątem zgodności z regulaminem, w tym pod względem możliwości wykonania i szacunkowych kosztów. Z projektów ocenionych pozytywnie, wybiera się te, które będą ostatecznie realizowane.

Tego typu procedurę przewiduje się w niemal wszystkich miastach, z drobnym wyjątkiem Świebodzic, gdzie zgodnie z uchwałą dot. BO „projekty podlegają weryfikacji formalnej i merytorycznej w kolejności ustalonej przez wynik głosowania: od projektu, który uzyskał największą liczbę głosów popierających (...)”³⁰. Projekty sprawdza się, dopóki pozostały środki w BO. Wraz z ich pełnym zakontraktowaniem przestaje się sprawdzać kolejne zadania.

Tego typu rozwiązanie umożliwia zaoszczędzenie czasu urzędników, którzy sprawdzają możliwość wykonania jedynie najbardziej popularnych projektów. Z pozoru mogłoby się wydawać, że jest to bardzo kusząca opcja, ale też niestety wiąże się z ryzykiem pojawienia się różnych komplikacji. Co prawda w 2021 roku w Świebodzicach projekt z największym poparciem okazał się możliwy do realizacji i wyczerpał w całości środki, jednak rok wcześniej udało się dopiero za drugim razem. Projekt z największym poparciem w 2020 roku, który zakładał budowę placu zabaw dla psów na terenie parku miejskiego znajdującego się na obszarze historycznego układu urbanistycznego, spotkał się z negatywną opinią wojewódzkiego konserwatora zabytków. Dlatego też we wcześniejszej edycji do realizacji trafił ostatecznie projekt z mniejszym poparciem, który zakładał instalację bezpiecznej nawierzchni na istniejącym placu zabaw w tym samym parku.

Takie sytuacje pokazują, czym może skończyć się głosowanie na projekty niesprawdzone i dlatego eksperci w przeszłości zalecali, żeby weryfikacja odbywała się przed głosowaniem, a mieszkańcy w BO decydowali jedynie o projektach, które są możliwe do wykonania (zob. *Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce 2015*: 12, 23).

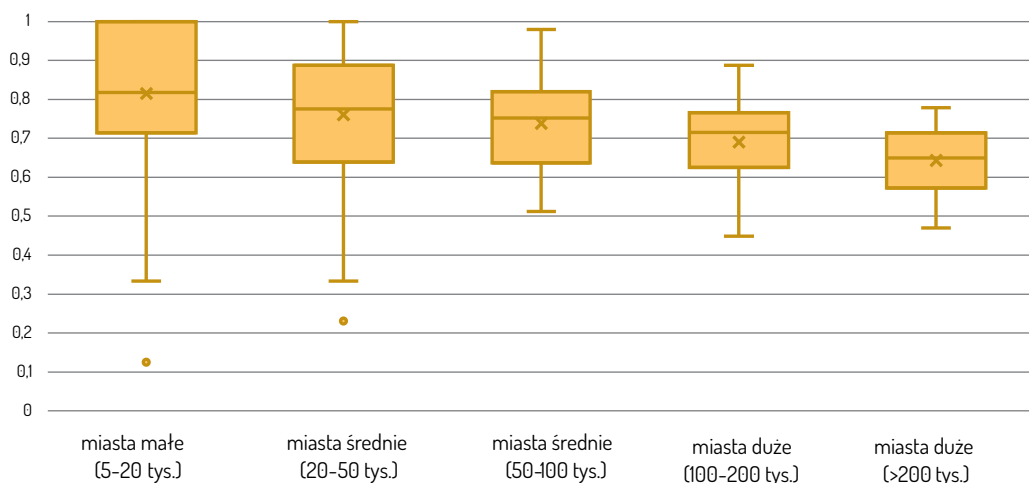
W pozostałych miastach zanim dojdzie do wyboru, projekty są sprawdzane. W rezultacie w trakcie weryfikacji dochodzi do ograniczenia liczby zadań, z których wybiera się te zwycięskie.

Na ryc. 12 widać, że im mniejsze miasto, tym częściej weryfikacja kończy się pozytywnym wynikiem dla autorów. Wśród miejscowości liczących 5–20 tys. średnio 81,5% projektów przechodzi do kolejnego etapu. W 31 na 103 tego typu miejscowościach z BO w 2021 roku do wyboru zostały zakwalifikowane wszystkie zgłoszone propozycje. Widać więc, że choć wniosków wpływa mniej, to jednak zostają one częściej pozytywnie rozpatrzone³¹.

30 Zob. § 22 ust. 1 w Załączniku do Uchwały Nr XXII/163/2020 Rady Miejskiej w Świebodzicach z dnia 23 stycznia 2020 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Świebodzice.

31 Zdarzają się też oczywiście wyjątki, o których wspomnieliśmy już wcześniej w części poświęconej skali BO. W Dynowie i Kole żaden z projektów nie przeszedł pozytywnie weryfikacji, wobec czego budżet został przerwany bez rozstrzygnięcia, a tych edycji nie badaliśmy w naszym *Barometrze*.

W przypadku największych ośrodków powyżej 200 tys. mieszkańców wartość tego wskaźnika to już tylko 64,3%.

Ryc. 12. Odsetek projektów do wyboru spośród zgłoszonych w BO w 2021 roku

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

Pomimo najbardziej rygorystycznej weryfikacji projektów w największych miastach to właśnie tam mieszkańcy mają największy wybór zadań, zarówno w ujęciu nominalnym, jak i relatywnym w przeliczeniu na liczbę projektów na 10 tys. mieszkańców (zob. tab. 15). Mniejszy wybór mają mieszkańcy miast małych i średnich, a najmniejszy mieszkańcy miast dużych zamieszkałych przez 100–200 tys. osób.

Tab. 15. Projekty do wyboru ogółem i na 10 tys. mieszkańców w BO w 2021 roku

Wielkość miasta	Ogółem					Na 10 tys. mieszkańców			
	Min.	Maks.	Śr.	Odch. stand.	Łącznie	Min.	Maks.	Śr.	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	1	70	9,8	9,0	1009	0,6	34,4	5,8	4,8
Miasta średnie (20–50 tys.)	3	163	21,5	22,6	1507	0,9	46,2	5,6	5,8
Miasta średnie (50–100 tys.)	8	144	40,0	27,8	1359	1,3	20,1	5,7	3,6
Miasta duże (100–200 tys.)	11	175	70,0	43,7	1680	1,0	11,4	4,9	2,9
Miasta duże (>200 tys.)	112	1429	373,1	329,7	5596	2,7	18,8	8,2	4,5
Miasta ogółem			45,3	120,0	11 151		46,2	5,8	4,8

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

Etap wyboru projektów

Sprawdzone projekty podlegają wyborowi, który najczęściej odbywa się w trakcie głosowania powszechnego. Zdarzały się jednak sytuacje, w których głosowanie nie było potrzebne, ponieważ co najmniej część projektów mieściła się w przewidzianych pulach środków i byłoby ono tylko formalnością. Z rozstrzygnięciem BO całkowicie bez głosowania mieliśmy do czynienia w Dzierzgoniu, Ozorkowie i Trzebiatowie. W przypadku Barczewa, Boguszo-wa-Gorców, Jastrzębia-Zdroju, Karczewa, Koszalina i Krynicy-Zdroju głosowanie odbyło się tylko w części rejonów. W pozostałych projekty przeszły do realizacji automatycznie.

Szczególnie ciekawa jest sytuacja w Koszalinie, gdzie część projektów osiedlowych została skierowana do realizacji bez głosowania, ponieważ mieściła się w puli. Pozostałe projekty osiedlowe wybierano w ramach procedury podwójnego głosowania. Pierwszym etapem była organizacja otwartych spotkań dla mieszkańców. Jeśli ich uczestnicy byli w stanie podjąć jednogłosną decyzję dotyczącą tego, które projekty realizować, to decyzja taka kończyła proces. Jeśli nie było jednomyślności, projekty trafiały pod głosowanie powszechne wraz z projektami dotyczącymi całego miasta. W rezultacie z 17 osiedli w 4 projekty automatycznie przeszły do weryfikacji, w 4 mieszkańcy porozumieli się na spotkaniach, a w przypadku 9 trzeba było przeprowadzić głosowanie.

Powyższe sytuacje były jednak wyjątkiem. W większości miast projekty wybierano w drodze głosowania, których większość miała charakter pozytywny, a mieszkańcy wskazywali najbardziej odpowiadające im projekty. Sporadycznie zdarzały się głosowania, w ramach których mieszkańcy mogli wyrazić nie tylko poparcie, ale także sprzeciw wobec realizacji jakiegoś projektu.

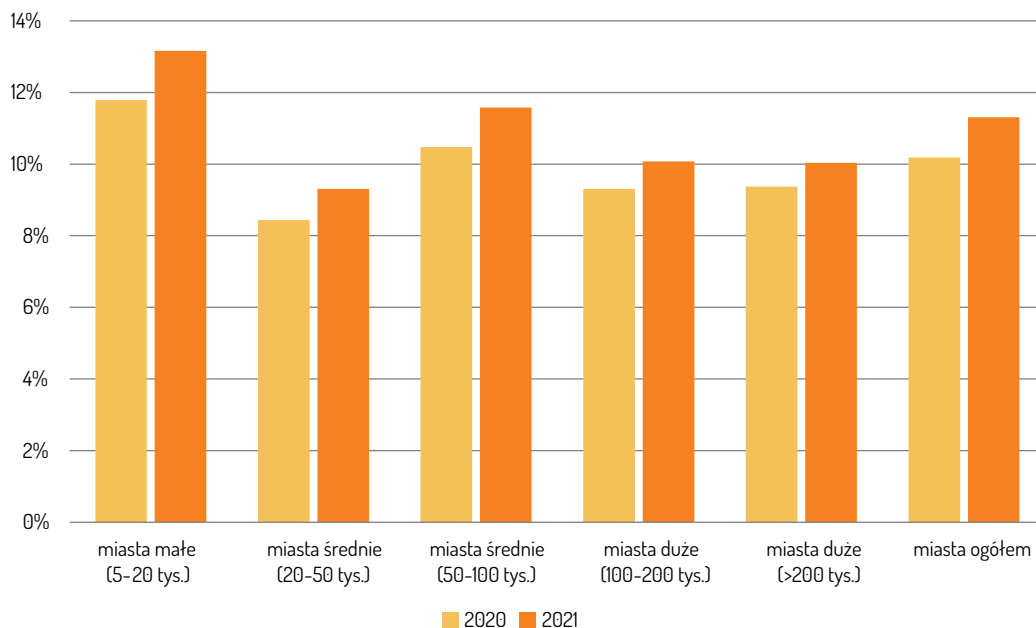
Takie rozwiązanie pojawiło się np. w Bochni i było stosowane, jeśli w ramach określonej puli (dot. całej gminy lub określonego osiedla) pod głosowanie poddano albo jeden projekt, albo wszystkie można było wykonać w ramach przewidzianych środków. Wówczas mieszkańcy mogli zagłosować zarówno za, jak i przeciw projektowi, a do realizacji przechodziło zadanie, które zdobyło ponad połowę ważnych głosów na „tak”³². W 2021 roku doszło do takiej sytuacji na terenie sześciu osiedli. Wszystkie te zadania przeszły do realizacji, bo głosy negatywne były stosunkowo nieliczne.

Inny wariant wyrażania sprzeciwu pojawił się w BO organizowanym w Sopocie. Mieszkańcy oprócz poparcia maksymalnie pięciu zadań ogólnomiejskich i pięciu lokalnych mogli również wyrazić negatywną opinię na temat jednego zadania dotyczącego całego

32 Sprawę tę reguluje szczegółowo Rozdział V poświęcony wyborowi projektów Załącznika „Regulamin Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasta Bochnia” do Uchwały Nr VI/54/19 Rady Miasta Bochnia z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasta Bochnia.

miasta i jednego w rejonie. Gdyby jakiś projekt zdobył więcej głosów negatywnych niż pozytywnych, miasto mogłoby nie kierować go do realizacji³³.

Zgodnie z naszymi szacunkami średnia frekwencja w miastach ogółem wyniosła 11,3% i była o 1,1 pkt procentowy wyższa niż w roku 2020 (zob. ryc. 13). Podobnie jak to miało miejsce rok wcześniej największy odsetek mieszkańców wziął udział w głosowaniu w miastach małych (13,2%), a najniższy w miastach średnich liczących 20–50 tys. mieszkańców (9,3%).

Ryc. 13. Frekwencja w głosowaniu w BO w 2020 i 2021 roku

Objaśnienia: N=168 edycji BO w N=162 miastach w 2020 roku oraz N=229 edycji BO w 2021 roku w N=227 miastach, w których odbyło się głosowanie i dla których mieliśmy informacje odnośnie do liczby głosujących. Dane na temat frekwencji są szacunkowe i bazują na wyniku ilorazu liczby głosujących i liczby mieszkańców za BDL GUS (stan na 31 grudnia roku poprzedzającego głosowanie).

Źródło: badania własne IRMiR

W większości miast głosowanie na projekty do BO było ważne bez względu na liczbę osób biorących w nim udział. Z wymogiem minimalnej frekwencji spotkaliśmy się rzadko, m.in. w przypadku:

33 Kwestie te reguluje § 7 ust. 6 i § 8 ust. 1 Załącznika nr 1 do Uchwały Nr XXII/361/2021 Rady Miasta Sopotu z dnia 4 lutego 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Sopotu na temat Sopotckiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok.

- Praszki – w głosowaniu musi wziąć udział minimum 1000 osób³⁴,
- Olecka – jeśli poddano pod głosowanie tylko jeden projekt w danej puli, to w głosowaniu musi wziąć udział minimum 5% uprawnionych³⁵.

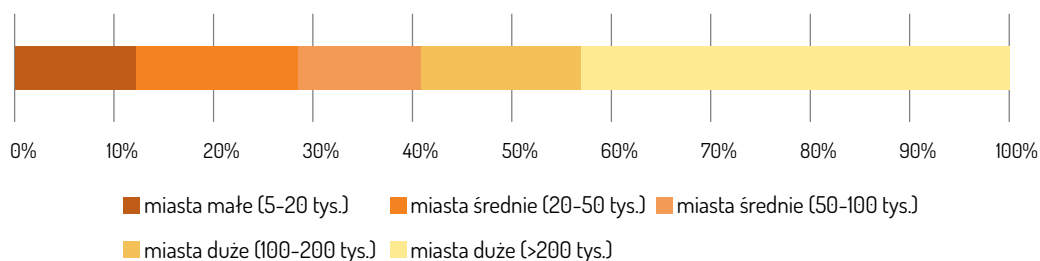
W Praszce wymóg udało się spełnić, jednak w Olecku jedyny zgłoszony projekt w puli zadań społecznych nie uzyskał wymaganego poparcia. W tym przypadku poprzeczka została być może zbyt wysoko postawiona, bo zadanie było jednak dość popularne i zdobyło aż 842 głosy z 1066 potrzebnych.

Zbyt surowe były również wymogi dotyczące frekwencji w Lubartowie. Jak pisaliśmy o tym wcześniej, w mieście edycja BO została przerwana bez rozstrzygnięcia (i jako taka nie była przez nas uwzględniona w badaniu). Ze względu na nieosiągnięcie minimalnej frekwencji 7% wyniki głosowania zostały unieważnione (zob. *Informacja o głosowaniu 2021*).

Liczba wybranych projektów

W roku 2021 we wszystkich zorganizowanych edycjach BO mieszkańcy wyłonili 3745 projektów.

Ponad 40% wybranych zadań zrealizowanych zostanie w miastach dużych (>200 tys.). W miastach z pozostałych kategorii zaplanowano realizację ok. 12–16% z wszystkich zwycięskich projektów (zob. ryc. 14).

Ryc. 14. Odsetek zwycięskich projektów w BO w 2021 roku według kategorii miasta

Objaśnienia: N=3745 projektów wybranych w ramach N=246 edycji BO w 2021 roku w miastach pow. 5 tys. mieszkańców.

Źródło: badania własne IRMiR

34 Sprawę tę reguluje § 12 ust. 1 Załącznika Nr 1 „Regulamin budżetu obywatelskiego Gminy Praszka” do Uchwały Nr 261/XXXIII/2021 Rady Miejskiej w Praszce z dnia 30 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu budżetu obywatelskiego Gminy Praszka na rok 2022.

35 Taki wymóg pojawia się w § 9 ust. 10 Uchwały Nr ORN.0007.68.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy Olecko dotyczących budżetu obywatelskiego.

Im większe miasto, tym więcej zwycięskich projektów (zob. tab. 16). W przypadku miast małych do realizacji trafiło przeciętnie 4,5 projektu, w przypadku miast dużych pow. 200 tys. mieszkańców liczba zadań sięgnęła średnio 107,5 zadania. Najwięcej projektów wybrano w Warszawie (349), Łodzi (257) i Krakowie (180).

Te duże dysproporcje znikną, jeśli spojrzymy na liczbę zwycięskich projektów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Okazuje się w tym przypadku, że sytuacja w miastach różnej wielkości jest do siebie dużo bardziej zbliżona, a do realizacji trafiało od 1,8 do 2,5 projektu na 10 tys. mieszkańców. Średnia dla miast ogółem wyniosła 2,4 projektu na 10 tys. mieszkańców.

Tab. 16. Projekty zwycięskie ogółem i na 10 tys. mieszkańców w BO w 2021 roku

Wielkość miasta	Ogółem					Na 10 tys. mieszkańców			
	Min.	Maks.	Śr.	Odch. stand.	Łącznie	Min.	Maks.	Śr.	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	1	41	4,5	4,8	459	0,4	20,3	2,7	2,8
Miasta średnie (20–50 tys.)	1	34	8,7	7,2	607	0,2	9,2	2,3	1,9
Miasta średnie (50–100 tys.)	2	33	13,7	8,4	467	0,3	5,2	2,0	1,1
Miasta duże (100–200 tys.)	5	75	25,0	18,1	600	0,4	5,9	1,8	1,3
Miasta duże (>200 tys.)	20	349	107,5	91,5	1612	0,3	6,5	2,5	1,7
Miasta ogółem			15,2	34,1	3745	0,2	20,3	2,4	2,2

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

Najwięcej projektów na 10 tys. mieszkańców wyłoniono w Międzyzdrojach (20,3), Niepołomicach (13,8) i Witnicy (10,2) (zob. tab. 17). Choć koszty projektów w tych miejscowościach były niższe niż wynosi średnia dla ośrodków podobnej wielkości (zob. kolejny punkt raportu), to rekompensowała to duża liczba zwycięskich zadań. Dzięki temu z efektów BO mogli się cieszyć mieszkańcy z różnych części miasta.

Wydaje się więc, że przy wciąż nieznacznym odsetkach budżetów gmin przeznaczanych na BO, lokalne społeczności stoją przed prostym wyborem: albo zdecydują się na koncentrację funduszy i przeznaczenie ich na stosunkowo niedużą liczbę drogich zadań, albo postawią na większą liczbę tańszych projektów. To, które z tych rozwiązań jest korzystniejsze, powinno być tematem dyskusji na szczeblu lokalnym. Różne odpowiedzi udzielane w polskich miastach są zaś bez wątpienia czynnikiem różnicującym praktykę organizacji BO w samorządzie.

Tab. 17. Miasta z największą liczbą zwycięskich projektów na 10 tys. mieszkańców

Miejsce	Miasto	Kategoria wielkości	Śr. koszt projektu [zł]	Zwycięskie projekty	Zwycięskie projekty/ 10 tys. mieszk.
1	Międzyzdroje	miasto małe (5–20 tys.)	15 352	13	20,3
2	Niepołomice	miasto małe (5–20 tys.)	27 261	41	13,8
3	Witnica	miasto małe (5–20 tys.)	6999	13	10,2
4	Blachownia	miasto małe (5–20 tys.)	29 131	12	9,4
5	Jarosław	miasto średnie (20–50 tys.)	29 345	34	9,2
6	Świebodzin	miasto średnie (20–50 tys.)	28 699	25	8,4
7	Polkowice	miasto średnie (20–50 tys.)	72 805	23	8,3
8	Bochnia	miasto średnie (20–50 tys.)	39 999	20	6,8
9	Kowary	miasto małe (5–20 tys.)	14 229	7	6,6
10	Częstochowa	miasto duże (>200 tys.)	66 672	142	6,5
11	Głogów Małopolski	miasto małe (5–20 tys.)	50 000	13	6,5
12	Dzierżgoń	miasto małe (5–20 tys.)	31 465	6	6,5
13	Kudowa-Zdrój	miasto małe (5–20 tys.)	29 741	6	6,1
14	Wąbrzeźno	miasto małe (5–20 tys.)	37 488	8	6,0
15	Tychy	miasto duże (100–200 tys.)	66 661	75	5,9
16	Władysławowo	miasto małe (5–20 tys.)	38 773	9	5,9
17	Sopot	miasto średnie (20–50 tys.)	196 250	20	5,7
18	Karczew	miasto małe (5–20 tys.)	94 422	9	5,6
19	Pszczyna	miasto średnie (20–50 tys.)	81 538	29	5,5
20	Skierniewice	miasto średnie (20–50 tys.)	65 995	25	5,2

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach. Średnie koszty projektów zostały zaokrąglone do pełnych złotych.

Źródło: badania własne IRMiR

Koszty zwycięskich projektów

Łączny koszt zwycięskich projektów we wszystkich miastach wyniósł ok. 608 mln zł (zob. tab. 18). Ponad połowa tej kwoty przypadła na największe miasta (pow. 200 tys. mieszkańców).

Średni koszt zwycięskiego projektu w 2021 roku wyniósł ok. 162 tys. zł i wzrastał wraz z wielkością miasta. W miastach małych koszt zwycięskiego zadania to przeciętnie 57,5 tys. zł. Najdroższe projekty dotyczyły miast dużych (100–200 tys. mieszkańców), gdzie ta kwota była ponad 3,5-krotnie wyższa i wyniosła średnio ok. 214 tys. zł.

Tab. 18. Koszt zwycięskich projektów w BO w 2021 roku

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.	Łącznie
Miasta małe (5–20 tys.)	450	350 000	57 551	56 123	26 415 746
Miasta średnie (20–50 tys.)	1500	1 560 000	95 546	142 071	57 996 297
Miasta średnie (50–100 tys.)	1300	1 894 315	152 935	197 403	71 420 656
Miasta duże (100–200 tys.)	1000	3 215 000	214 270	299 413	128 561 865
Miasta duże (>200 tys.)	820	5 609 539	200 587	375 348	323 345 547
Miasta ogółem			162 280	294 388	607 740 111

Objaśnienia: N=3745 projektów wybranych w N=244 miastach pow. 5 tys. mieszkańców.

Źródło: badania własne IRMiR

Na szczycie listy najdroższych projektów znalazły się dwa zadania z Warszawy zakładające poprawę infrastruktury rowerowej. Projekty „Nowe drogi dla rowerów” (za ok. 5,6 mln zł) oraz „Wygodne drogi dla rowerów” (za niecałe 5 mln zł) zakładały budowę nowych i modernizację istniejących dróg dla rowerów oraz ciągów pieszo-rowerowych w różnych dzielnicach miasta. Trzeci z najdroższych projektów, też ze stolicy, był zatytułowany „2666 drzew dla Warszawy” i zakładał – za ponad 4,7 mln zł – wzbogacenie zieleni wysokiej wzdłuż ulic, a także na terenach placówek edukacyjnych, które wyrażą chęć wzięcia udziału w tej inicjatywie³⁶.

Bez wątplenia powyższe wyniki są triumfem tej części wielkomiejskiej społeczności, która w największym stopniu popiera postulaty zrównoważonego rozwoju miast. Podobne wyniki byłyby trudne do wyobrażenia w większości mniejszych miast, w których rzadziej zwyciężały projekty dotyczące zieleni, a zwłaszcza te dotyczące zadań rowerowych (więcej na ten temat w części poświęconej analizie zwycięskich projektów).

Jeśli zaś chodzi o najtańsze projekty, to w naszym zestawieniu znalazły się trzy zadania, których koszt realizacji nie przekroczył 1 tys. zł. Najtańszy projekt to zaplanowany we Władysławowie zakup naklejek chroniących ptaki przed kolizjami z szybami przystanków autobusowych (koszt 450 zł)³⁷. W Wąbrzeźnie do realizacji trafił projekt zakładający utworzenie nowych domków dla owadów w mieście³⁸ (650 zł), a w Częstochowie zadanie

36 Opisy wszystkich projektów znajdują się na stronie: <https://bo.um.warszawa.pl/> [dostęp: 22.04.2022].

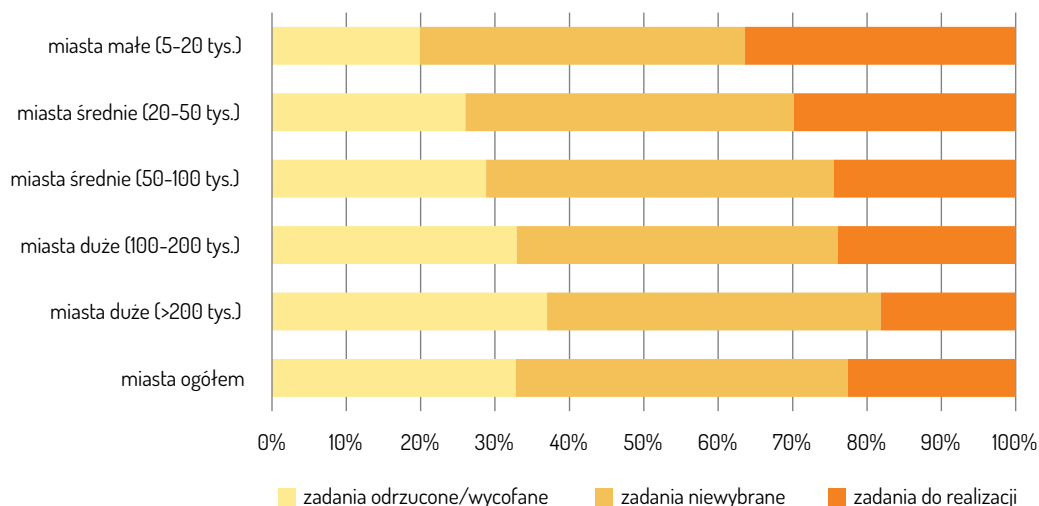
37 Chodzi o projekt „Szkłane Pułapki – Zakup Naklejek Chroniących Ptaki przed Kolizjami z Szybami Przystanków Autobusowych”. Opis na podstawie złożonego wniosku projektu, który pozyskaliśmy na wniosek o udostępnienie informacji publicznej.

38 Opis projektu „Domki dla owadów”: <https://wabrzezno.konsultacjejst.pl/budzet-obywatelski> [dostęp: 22.04.2022].

polegające na wykonaniu jednego metra kwadratowego chodnika przy ul. Równoległej³⁹ (820 zł), pominiętego w czasie rozbudowy tej ulicy.

Szansa na sukces

Jak można zauważyć na podstawie analizy (ryc. 15), droga projektu do zwycięstwa jest bardzo długa. Patrząc na sytuację ogółem, spośród wszystkich złożonych projektów w miastach w 2021 roku blisko 1/3 odpadła na etapie sprawdzenia projektów, zaś blisko połowa została odrzucona na etapie głosowania, przegrywając z innymi projektami. Do realizacji przeszedł mniej więcej co piąty projekt. Im większe miasto, tym szanse pojedynczych zadań – i ich autorów – spadały.

Ryc. 15. Odsetek projektów odrzuconych, niewybranych i skierowanych do realizacji w BO w 2021 roku

Objaśnienia: N=16 594 projekty złożone w ramach N=246 edycji BO zorganizowanych w 2021 roku w N=244 miastach.

Źródło: badania własne IRMiR

³⁹ Opis projektu „Jeden metr kwadratowy chodnika dla pieszych w ciągu ulicy Równoległej na wysokości marketu Kaufland”: <https://czestochowa.budzet-obywatelski.eu/projekt/2215#project-preview-overlay> [dostęp: 22.04.2022].

Analiza zwycięskich projektów w budżetach obywatelskich

W trakcie badania zebraliśmy szczegółowe opisy wszystkich projektów wybranych przez mieszkańców do realizacji w ramach mechanizmu BO. Projekty przeanalizowaliśmy pod względem planowanych miejsc realizacji oraz samych działań⁴⁰.

Prezentację zwycięskich projektów rozpoczynamy od opisu lokalizacji.

Miejsce realizacji projektów

Projekty zgłaszane do BO mogły być przeznaczone do realizacji w budynkach lub na zewnątrz. Do pierwszej kategorii zaliczaliśmy nieruchomości wykorzystywane przez różnego rodzaju organizacje i instytucje działające na terenie miast. Przestrzenie na zewnątrz obejmowały wszystko, co znajduje się poza zabudowaniami. Kategoria była bardzo szeroka i obejmowała przykładowo ulice, obszary zieleni służące spędzaniu wolnego czasu czy tereny administrowane przez placówki edukacyjne.

W 2021 roku większość projektów, które zwyciężyły w głosowaniu, miała być realizowana wyłącznie na zewnątrz. Taki profil miało ok. 70% projektów w miastach ogółem. Zadania dotyczące tylko budynków zdarzały się rzadziej i dotyczyły przeciętnie co piątego projektu (zob. tab. 19).

Sytuacja w miastach różnej wielkości była do siebie pod tym względem dość zbliżona. Największe różnice można było zauważyć w przypadku miast średnich. W ośrodkach liczących 20–50 tys. mieszkańców wybrano nieco mniej projektów do realizacji pod gołym niebem (62,3%), a więcej w budynkach (27,2%). W miastach liczących 50–100 tys. mieszkańców tendencja była odwrotna. Zwyciężyło w nich ponadprzeciętnie dużo projektów na zewnątrz (ok. 81%) oraz nieco mniej w budynkach (ok. 12%).

Tab. 19. Liczba (odsetek) projektów realizowanych w różnych lokalizacjach

Wielkość miasta	Tylko na zewnątrz	Tylko w budynku	Zarówno na zewnątrz, jak i w budynku	Bez dokładnej lokalizacji
Miasta małe (5–20 tys.)	330 (71,9)	99 (21,6)	13 (2,8)	17 (3,7)
Miasta średnie (20–50 tys.)	378 (62,3)	165 (27,2)	23 (3,8)	41 (6,8)
Miasta średnie (50–100 tys.)	377 (80,7)	57 (12,2)	5 (1,1)	28 (6)
Miasta duże (100–200 tys.)	427 (71,2)	114 (19)	20 (3,3)	39 (6,5)
Miasta duże (>200 tys.)	1121 (69,5)	307 (19)	24 (1,5)	160 (9,9)
Miasta ogółem	2633 (70,3)	742 (19,8)	85 (2,3)	285 (7,6)

Objaśnienia: N=3745 projektów wybranych w N=244 miastach powyżej 5 tys. mieszkańców.

Źródło: badania własne IRMiR

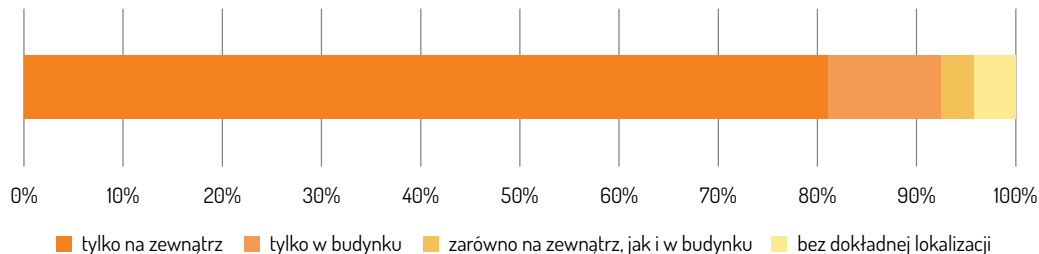
40 Procedura została opisana szczegółowo w aneksie metodycznym.

Przedstawiona sytuacja jest bardzo zbliżona do tej z 2020 roku, którego dotyczyła poprzednia edycja *Barometru*. Także wtedy mieszkańcy częściej wybierali projekty realizowane na zewnątrz niż w budynkach. Pojawiła się również różnica pomiędzy miastami średnimi liczącymi 20–50 i 50–100 tys. mieszkańców.

Jedyną zmianą jest większy odsetek projektów na zewnątrz (i środków na nie przeznaczonych), a mniejszy projektów bez dokładnej lokalizacji. Trudno jednak na podstawie jednej edycji wyrokować, czy wynika to z dokładniejszych opisów zadań mieszkańców, czy też jest być może wynikiem naszego większego doświadczenia, pozwalającego precyzyjnie kodować lokalizacje projektów na podstawie opisów wniosków przygotowanych przez mieszkańców.

Miejsce realizacji a koszt projektów

Na realizację projektów na zewnątrz przeznaczono ok. 81% łącznej kwoty wszystkich zwycięskich projektów (zob. ryc. 16). Projekty w budynkach pochłonęły łącznie ok. 12% wszystkich środków z BO.

Ryc. 16. Odsetek łącznych kosztów projektów według lokalizacji dla miast ogółem

Objaśnienia: N=3745 projektów wybranych w N=582 miastach powyżej 5 tys. mieszkańców.

Źródło: badania własne IRMiR

Różnice pomiędzy projektami widać również na poziomie analiz średnich kosztów zadań w zależności od lokalizacji. Projekty na zewnątrz były przeciętnie droższe od tych w budynkach, a różnica pomiędzy dwoma typami zadań zwiększała się wraz z wielkością miasta. W przypadku miast małych projekty do realizacji pod gołym niebem były droższe od tych w budynkach tylko o 25%. W największych miastach zadania do realizacji na zewnątrz kosztowały średnio już trzy razy więcej niż te zlokalizowane w środku (zob. tab. 20).

Widać więc, że zadania realizowane w przestrzeni publicznej były bardziej kosztochłonne niż te przeznaczone do wykonania w środku, a im większa wysokość budżetu obywatelskiego, tym większy średni koszt i ich udział w kwocie przewidzianej na realizację zadań.

Do podobnej sytuacji dochodziło również w roku 2020, choć wówczas zróżnicowanie kosztów pomiędzy projektami na zewnątrz i w budynku było nieznacznie mniejsze niż w roku 2021.

Tab. 20. Średni koszt projektów według lokalizacji [w zł]

Wielkość miasta	Tylko na zewnątrz	Tylko w budynku	Zarówno na zewnątrz, jak i w budynku	Bez dokładnej lokalizacji
Miasta małe (5–20 tys.)	62 125	49 219	45 457	26 520
Miasta średnie (20–50 tys.)	106 377	70 256	168 089	56 772
Miasta średnie (50–100 tys.)	159 525	121 575	436 875	77 346
Miasta duże (100–200 tys.)	239 777	151 606	304 031	72 142
Miasta duże (>200 tys.)	240 140	94 847	308 042	110 234
Miasta ogółem	187 024	94 065	236 647	89 106

Objaśnienia: N=3745 projektów wybranych w N=582 miastach powyżej 5 tys. mieszkańców w 2021 roku. Kwoty zaokrąglono do pełnych złotych.

Źródło: badania własne IRMiR

Typy projektów realizowanych na zewnątrz

Projekty zlokalizowane poza budynkami dotyczyły przede wszystkim:

- terenów zieleni i rekreacji (41,9% wszystkich zadań pod gołym niebem),
- ulic, pasów drogi i podwórek (34,2%),
- oraz terenów wokół szkół i przedszkoli (15,6%).

Sytuacja w poszczególnych kategoriach miast tylko w nieznacznym stopniu odbiegała od obrazu dla miast ogółem (zob. tab. 21). W ośrodkach małych i średnich (20–50 tys. mieszkańców) pojawiło się stosunkowo dużo projektów związanych z obszarami sportowymi, a więc należącymi bardzo często nie tylko do publicznych ośrodków sportu i rekreacji, ale też do lokalnych klubów sportowych, stanowiących istotną część lokalnego krajobrazu organizacji społecznych. Im większe miasto, tym udział terenów sportowych na świeżym powietrzu malał.

Tereny administrowane przez szkoły i przedszkola wskazywano jako miejsce realizacji projektów we wszystkich miastach, najrzadziej jednak w największych ośrodkach. Tam notowaliśmy ponadprzeciętną liczbę projektów dotyczących ulic, pasów drogi i podwórek.

Projekty realizowane na zewnątrz miały przede wszystkim infrastrukturalny charakter. Dzięki BO tereny zieleni i rekreacji miały być wzbogacane o kolejne przyrządy do aktywności fizycznej, urządzenia placów zabaw, ale także meble miejskie (jak ławki, kosze na śmieci) czy inne obiekty małej architektury. Dodatkowo mieszkańcy popierali zadania zmierzające do zwiększenia istniejącej roślinności oraz wytyczenia i modernizacji alejek spacerowych.

Projekty zlokalizowane w pasach dróg zawierały z kolei działania związane z wymianą nawierzchni lub budową od podstaw chodników, jezdni, dróg dla rowerów czy miejsc postojowych dla samochodów. Popularnym rozwiązaniem było łączenie tych działań ze stawianiem ławek i sadzeniem drzew. Wokół przedszkoli i szkół koncentrowały się natomiast działania związane z rozbudową zewnętrznej bazy sportowo-rekreacyjnej i zakładaniem ogrodów edukacyjnych oraz tzw. zielonych klas. Mieszkańcy miast wybierali także działania mające na celu uatrakcyjnienie oferty sportowych terenów zewnętrznych, zarówno poprzez budowę nowej infrastruktury, jak i organizację zajęć ruchowych.

Tab. 21. Liczba (odsetek) miejsc w projektach realizowanych na zewnątrz

Miejsca na zewnątrz	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Tereny zieleni i rekreacji	118 (34,4)	174 (43,4)	135 (35,3)	178 (39,8)	533 (46,6)	1138 (41,9)
Ulice, pasy drogi i podwórka	95 (27,7)	96 (23,9)	136 (35,6)	131 (29,3)	471 (41,1)	929 (34,2)
Wokół przedszkoli i szkół	65 (19)	62 (15,5)	74 (19,4)	99 (22,1)	125 (10,9)	425 (15,6)
Sportowe tereny na zewnątrz	51 (14,9)	55 (13,7)	25 (6,5)	36 (8,1)	38 (3,3)	205 (7,5)
Place gminne	9 (2,6)	3 (0,7)	7 (1,8)	10 (2,2)	20 (1,7)	49 (1,8)
Przy instytucji kultury	5 (1,5)	10 (2,5)	2 (0,5)	6 (1,3)	10 (0,9)	33 (1,2)
Tereny OSP/PSP	4 (1,2)	5 (1,2)	2 (0,5)	3 (0,7)	2 (0,2)	16 (0,6)
Cmentarze	2 (0,6)	3 (0,7)	1 (0,3)	1 (0,2)	4 (0,3)	11 (0,4)
Pozostałe tereny na zewnątrz	12 (3,5)	9 (2,2)	15 (3,9)	6 (1,3)	5 (0,4)	47 (1,7)
Liczba zwycięskich projektów na zewnątrz	343 (100)	401 (100)	382 (100)	447 (100)	1145 (100)	2718 (100)

Objaśnienia: N=2718 zwycięskich projektów przeznaczonych do realizacji na zewnątrz. Zwycięskie projekty mogły dotyczyć różnych lokalizacji, dlatego informacje w kolumnach nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Jeśli chodzi o projekty zlokalizowane w budynkach, to mieszkańcy najczęściej wybierali te dotyczące:

- szkół i przedszkoli (30%),
- bibliotek (22%),
- a także OSP/PSP (16,2%).

Podobnie jak to miało miejsce w roku 2020, także w 2021 roku można zauważyć różnice dotyczące typów projektów w budynkach w zależności od wielkości miasta (zob. tab. 22). Zadania związane ze szkołami i przedszkolami najczęściej wybierali mieszkańcy miast dużych (100–200 tys. mieszkańców). W największych miastach (>200 tys.) większą popularnością cieszyły się biblioteki, natomiast w miastach małych – zadania przewidziane do realizacji w budynkach straży pożarnej: OSP bądź PSP.

Tab. 22. Liczba (odsetek) miejsc w projektach realizowanych w budynkach

Miejsca na zewnątrz	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Szkoły i przedszkola	29 (25,9)	61 (32,4)	11 (17,7)	52 (38,8)	95 (28,7)	248 (30)
Biblioteki	11 (9,8)	9 (4,8)	9 (14,5)	23 (17,2)	130 (39,3)	182 (22)
OSP/PSP	38 (33,9)	31 (16,5)	14 (22,6)	28 (20,9)	23 (6,9)	134 (16,2)
Instytucje kultury niebędące biblioteką	9 (8)	28 (14,9)	6 (9,7)	15 (11,2)	27 (8,2)	85 (10,3)
Sportowe obiekty	9 (8)	15 (8)	8 (12,9)	16 (11,9)	20 (6)	68 (8,2)
Schroniska i lecznice dla zwierząt	2 (1,8)	3 (1,6)	4 (6,5)	2 (1,5)	9 (2,7)	20 (2,4)
Szpitala, przychodnie, pogotowie	1 (0,9)	8 (4,3)	1 (1,6)	2 (1,5)	4 (1,2)	16 (1,9)
Instytucje ratownicze poza OSP/PSP	0 (0)	7 (3,7)	2 (3,2)	3 (2,2)	2 (0,6)	14 (1,7)
Sakralne	0 (0)	3 (1,6)	1 (1,6)	4 (3)	4 (1,2)	12 (1,5)
Mieszkalne	1 (0,9)	1 (0,5)	2 (3,2)	0 (0)	8 (2,4)	12 (1,5)
Inne budynki	18 (16,1)	34 (18,1)	8 (12,9)	8 (6)	25 (7,6)	93 (11,2)
Liczba zwycięskich projektów w budynku	112 (100)	188 (100)	62 (100)	134 (100)	331 (100)	827 (100)

Objaśnienia: N=827 zwycięskich projektów przeznaczonych do realizacji w budynku. Zwycięskie projekty mogły dotyczyć różnych lokalizacji, dlatego informacje w kolumnach nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Projekty realizowane w budynkach koncentrowały się wokół zakupu różnego rodzaju wyposażenia lub organizacji zajęć, wydarzeń i akcji. Beneficjentami tych działań były często przedszkola i szkoły, które mogły liczyć nie tylko na dofinansowanie działań remontowych,

ale także zakup nowego wyposażenia pracowni dydaktycznych – głównie mebli i elektroniki. Budynki placówek edukacyjnych wskazywano też jako dogodne miejsce organizacji zajęć edukacyjnych i ruchowych, nie tylko dla uczniów, ale również mieszkańców okolicy.

Dodatkowe fundusze, zwłaszcza w dużych miastach, miały trafić do bibliotek publicznych, które dzięki BO zyskały możliwość zakupu nowych zbiorów (książek tradycyjnych i elektronicznych) oraz innego niezbędnego do ich funkcjonowania wyposażenia. W mniejszych miastach popularną praktyką było przeznaczanie środków z BO na zakup nowego sprzętu dla jednostek OSP/PSP, od elementów umundurowania, przez zakup sprzętu ratowniczego po nowe pojazdy.

Przedstawione powyżej tendencje dotyczące miejsc realizacji projektów (zarówno na zewnątrz, jak i w budynku) nie uległy zmianie w stosunku do roku 2020. Widać więc, że w przypadku BO preferencje wyrażane w głosowaniu utrzymują się na stosunkowo niezmiennym poziomie, a większe zmiany – jeśli będą miały miejsce – nastąpią raczej w dłuższej niż krótszej perspektywie.

Kategorie zwycięskich projektów

W poprzedniej części przedstawiliśmy miejsca, w których zostaną zrealizowane zwycięskie projekty. Poniżej opisujemy, czego te zadania tak naprawdę dotyczą. Podobnie jak to miało miejsce w przypadku poprzedniej części, nasze wnioski opieramy na analizie szczegółowych opisów projektów przygotowanych przez mieszkańców, które pozyskaliśmy w trakcie realizacji badania.

Poniżej ograniczamy się do zaprezentowania głównych wniosków z naszych analiz. Tabele pokazujące występowanie szczegółowych działań w ramach kategorii ogólnej prezentujemy na kolejnych stronach. Ze względu na ich liczbę i rozbudowany charakter wolimy pokazać je łącznie.

Z analizy zebranego materiału wynika, że najbardziej popularne działania w projektach wybranych w BO dotyczyły następujących kategorii:

- meble miejskie,
- infrastruktura związana z aktywnością fizyczną,
- ciągi komunikacyjne,
- zajęcia, wydarzenia, akcje,
- zieleni,
- zakupy środków trwałych.

Najbardziej popularne **meble miejskie** wystąpiły w około co czwartym projekcie (26,3%). Takie inwestycje cieszyły się zbliżoną popularnością bez względu na wielkość

miasta. Mieszkańcy najczęściej głosowali na projekty zakładające zakup i montaż takich elementów, jak: ławki i inne siedziska (57,4%), kosze na śmieci (37,6%), lampy (31,8%), karmniki i domki dla zwierząt (12,8%) oraz stojaki rowerowe (12,6%) (zob. tab. 24).

Infrastruktura związana z aktywnością fizyczną również pojawiła się w blisko co czwartym projekcie (24,1%). Większą popularnością tego typu działania cieszyły się w miastach małych, średnich (50–100 tys. mieszkańców) i dużych zamieszkałych przez 100–200 tys. osób. Spadek odsetka tego typu zadań w największych ośrodkach może świadczyć o większym stopniu nasycenia ich przestrzeni podobną infrastrukturą.

W ramach tego typu projektów mieszkańcy najczęściej popierali pomysły związane z montażem: konstrukcji i urządzeń placów zabaw (50,8%) oraz urządzeń i instalacji do ćwiczeń (20,3%). Miejsca, gdzie realizowano podobne inwestycje, wyposażano często również w bezpieczną nawierzchnię (18,8%). Sporo projektów dotyczyło także instalacji nawierzchni boisk sportowych (17,5%) wraz z różnymi niezbędnymi elementami dodatkowymi, takimi jak bramki, kosze czy nawet oświetlenie albo trybuny (19,3%) (zob. tab. 25).

Pomysły dotyczące poprawy **ciągów komunikacyjnych** wystąpiły średnio w co piątym projekcie (20,6%). Tego typu przedsięwzięcia były szczególnie popularne w miastach średnich (50–100 tys.) i dużych (100–200 tys.). Dotyczyły one najczęściej budowy: chodników (60,4%), jezdni (21%), miejsc postojowych dla samochodów (16,2%) i ciągów rowerowych (11,7%). Wraz z wielkością ośrodka rosła popularność dróg dla rowerów, a zmniejszała się – prac związanych z jezdniami dla samochodów (zob. tab. 26).

Organizacja różnego rodzaju **zajęć, wydarzeń i akcji** również dotyczyła blisko co piątego (19,9%) projektu. Najpopularniejszymi tematami tych działań były: ruch i sport (34,8%), integracja mieszkańców (27,2%), edukacja (23,5%) i kultura (20,9%). Pomysłem tego rodzaju najmniej uwagi poświęcano w najmniejszych miastach (poniżej 20 tys. mieszkańców) (zob. tab. 27).

Inwestycje w **zieleń** zaplanowano w 18,7% projektów. Znaczenie tego typu zadań rosło wraz z wielkością miasta (zob. tab. 28). Ta kategoria działań najczęściej uwzględniała dodatkowe nasadzenia drzew (42,4%), krzewów (37,1%), kwiatów i roślin ozdobnych (20,4%), a także stworzenie nowych czy poprawienie jakości istniejących trawników (16,3%). W części projektów postulowano nasadzenia bez konkretnego wskazywania pożądanych gatunków (23,1%).

Zakupy środków trwałych pojawiły się natomiast w 16,3% projektów, a ich popularność była tym większa, im mniejsze było miasto. Zazwyczaj były to działania związane z doposażeniem różnych instytucji publicznych w: sprzęt elektroniczny (23,9%), gry i zabawki (20,8%), książki i inne zbiory biblioteczne (19%), pojazdy lądowe (15,4%) i meble (14,1%). Elektronikę i meble wskazywano zwykle w większych miastach, w mniejszych natomiast gry, zabawki, książki i pojazdy (zob. tab. 29).

Najmniej zwycięskich projektów dotyczyło zadań związanych z: postawieniem małej architektury, montażem sieci i instalacji, remontami budynków, organizacją ruchu oraz sztuką i dziedzictwem w przestrzeni publicznej. Ze względu na ich niewielkie znaczenie w całości analizy postanowiliśmy nie omawiać ich szczegółowo.

Podsumowanie analizy projektów

Podsumowując, zarówno w 2021, jak i 2020 roku mieszkańcy wybrali przede wszystkim projekty, które miały na celu podniesienie jakości przestrzeni publicznej. Największą popularnością cieszyły się zadania przeznaczone do realizacji na terenach sprzyjających spędzaniu wolnego czasu na świeżym powietrzu, w tym poprzez różne aktywności sportowe i rekreacyjne.

Niemal dwie trzecie projektów dotyczyło wielofunkcyjnych przestrzeni z zielenią, terenów administrowanych przez placówki edukacyjne czy obiektów sportowych. Większość działań w takich miejscach miała na celu podniesienie jakości istniejącej infrastruktury służącej mieszkańcom. Nowe place zabaw, siłownie zewnętrzne, boiska, alejki i zieleń to tylko część potrzeb, które znalazły poparcie w trakcie głosowań w BO.

Ważne dla mieszkańców były też przestrzenie ulic, pasów drogi i podwórek. Wyniki budżetu obywatelskiego sprawiły, że w następnym roku w samorządach znajdują się dodatkowe środki na stworzenie lub remont chodników, jezdni, miejsc parkingowych czy ciągów rowerowych (dróg dla rowerów, kontrapasów lub ciągów pieszo-rowerowych). Szczególnie duży nacisk na komfort poruszania się niechronionych uczestników ruchu (tj. pieszych i rowerzystów) położono w największych miastach zamieszkałych przez ponad 200 tys. osób. Widoczne było to zwłaszcza w Warszawie, gdzie dwa z trzech najdroższych zwycięskich projektów na łączną kwotę ok. 10,6 mln zł miały na celu uzupełnienie istniejącej sieci ciągów rowerowych w różnych miejscach miasta. W mniejszych ośrodkach potrzeby transportowe wyrażone w głosowaniach były nieco inne. Relatywnie częściej finansowano tam inwestycje dotyczące dróg, a udział infrastruktury rowerowej był niższy, a czasem wręcz śladowy.

Różnice pomiędzy dużymi a małymi ośrodkami widać również w przypadku zadań dotyczących zieleni, które wybierano szczególnie często w miastach dużych liczących 100–200 tys. i pow. 200 tys. mieszkańców. Widać, że mieszkańcy większych miast nie tylko chętniej zgłaszają i popierają zadania mające na celu zwiększenie ilości zieleni, ale są też bardziej otwarci na różnego rodzaju nowinki, takie jak łąki kwietne, ogrody deszczowe, a w ostatnim czasie również zielone dachy i ściany czy zielone przystanki. Tego typu zadania są ciągle nieliczne, ale jeśli już się pojawiają, to zazwyczaj w większych ośrodkach.

Projekty z BO to oczywiście zadania dotyczące nie tylko przestrzeni publicznej, ale też budynków zarządzanych przez różne instytucje i organizacje. Tego typu projektów było ok. 20%. Najczęściej chodziło o szkoły i przedszkola (we wszystkich typach miast), biblioteki (w miastach dużych) i jednostki OSP/PSP (we wszystkich typach miast z wyjątkiem tych największych, liczących pow. 200 tys. mieszkańców). W porównaniu z ubiegłym rokiem udział tego typu projektów utrzymuje się na zbliżonym poziomie, choć w 2021 roku nieco większą skutecznością w zabieganiu o środki wykazali się strażacy.

Projekty realizowane w budynkach miały na celu zarówno uzupełnienie wyposażenia działających w nich organizacji i instytucji, jak również organizację różnego rodzaju zadań miękkich, a więc wydarzeń, zajęć i spotkań, w których często mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani mieszkańcy. Choć tego typu zadania nie wypaczają naszym zdaniem sensu BO, to problem pojawia się, gdy jest ich za dużo. Dlatego miasta powinny bacznie monitorować tę kwestię i przeciwdziałać sytuacjom, gdy instytucje i organizacje stają się dominującym beneficjentem głosowań w BO.

RYCINY I TABELE: działania w projektach

Tab. 23. Liczba (odsetek) projektów w podziale na główne kategorie tematyczne

Kategoria	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Meble miejskie	124 (27)	135 (22,2)	121 (25,9)	156 (26)	449 (27,9)	985 (26,3)
Infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną	149 (32,5)	166 (27,3)	150 (32,1)	181 (30,2)	256 (15,9)	902 (24,1)
Ciągi komunikacyjne	89 (19,4)	99 (16,3)	136 (29,1)	151 (25,2)	297 (18,4)	772 (20,6)
Zajęcia, wydarzenia, akcje	46 (10)	125 (20,6)	86 (18,4)	135 (22,5)	353 (21,9)	745 (19,9)
Zieleń	42 (9,2)	71 (11,7)	64 (13,7)	115 (19,2)	408 (25,3)	700 (18,7)
Zakupy środków trwałych	109 (23,7)	121 (19,9)	57 (12,2)	93 (15,5)	230 (14,3)	610 (16,3)
Mała architektura (I): drobne obiekty	63 (13,7)	60 (9,9)	57 (12,2)	76 (12,7)	184 (11,4)	440 (11,7)
Sieci i instalacje	42 (9,2)	66 (10,9)	43 (9,2)	57 (9,5)	75 (4,7)	283 (7,6)
Mała architektura (II): dach, ściany, zadaszenie	45 (9,8)	39 (6,4)	48 (10,3)	45 (7,5)	81 (5)	258 (6,9)
Budynki	23 (5)	38 (6,3)	12 (2,6)	34 (5,7)	39 (2,4)	146 (3,9)
Organizacja ruchu	8 (1,7)	16 (2,6)	6 (1,3)	17 (2,8)	73 (4,5)	120 (3,2)
Sztuka i dziedzictwo	7 (1,5)	13 (2,1)	20 (4,3)	14 (2,3)	64 (4)	118 (3,2)
Poza kategoriami	11 (2,4)	5 (0,8)	11 (2,4)	14 (2,3)	32 (2)	73 (1,9)
Liczba zwycięskich projektów	459 (100)	607 (100)	467 (100)	600 (100)	1612 (100)	3745 (100)

Objaśnienia: N=3745 zwycięskich projektów. Zwycięskie projekty mogły dotyczyć różnych kategorii, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 24. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „meble miejskie”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Ławki i inne siedziska	73 (58,9)	88 (65,2)	66 (54,5)	99 (63,5)	239 (53,2)	565 (57,4)
Kosze na śmieci	46 (37,1)	45 (33,3)	35 (28,9)	72 (46,2)	172 (38,3)	370 (37,6)
Lampy i oświetlenie (zewnątrzne)	47 (37,9)	37 (27,4)	39 (32,2)	61 (39,1)	129 (28,7)	313 (31,8)
Karmniki i domki dla zwierząt	7 (5,6)	13 (9,6)	6 (5)	19 (12,2)	81 (18)	126 (12,8)
Stojaki rowerowe	11 (8,9)	16 (11,9)	12 (9,9)	20 (12,8)	65 (14,5)	124 (12,6)
Stoliki	8 (6,5)	9 (6,7)	6 (5)	10 (6,4)	25 (5,6)	58 (5,9)
Donice i kwietniki	7 (5,6)	4 (3)	5 (4,1)	5 (3,2)	15 (3,3)	36 (3,7)
Pojemniki na nakrętki	1 (0,8)	1 (0,7)	1 (0,8)	3 (1,9)	7 (1,6)	13 (1,3)
Biblioteczki plenerowe	0 (0)	1 (0,7)	2 (1,7)	2 (1,3)	7 (1,6)	12 (1,2)
Inne meble miejskie	2 (1,6)	2 (1,5)	9 (7,4)	4 (2,6)	19 (4,2)	36 (3,7)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	124 (100)	135 (100)	121 (100)	156 (100)	449 (100)	985 (100)

Objaśnienia: N=985 projektów w kategorii „meble miejskie”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 25. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Konstrukcje i urządzenia placów zabaw dla dzieci i młodzieży	81 (54,4)	78 (47)	76 (50,7)	85 (47)	138 (53,9)	458 (50,8)
Przyrządy do ćwiczeń fizycznych	36 (24,2)	27 (16,3)	38 (25,3)	28 (15,5)	54 (21,1)	183 (20,3)
Elementy boiska	21 (14,1)	33 (19,9)	31 (20,7)	44 (24,3)	45 (17,6)	174 (19,3)
Bezpieczne nawierzchnie pod urządzeniami	13 (8,7)	33 (19,9)	39 (26)	36 (19,9)	49 (19,1)	170 (18,8)
Nawierzchnie boisk	17 (11,4)	17 (10,2)	25 (16,7)	45 (24,9)	54 (21,1)	158 (17,5)
Gry stolikowe	15 (10,1)	17 (10,2)	10 (6,7)	15 (8,3)	26 (10,2)	83 (9,2)
Deski, rolki, BMX itp. (infrastruktura)	10 (6,7)	11 (6,6)	5 (3,3)	20 (11)	24 (9,4)	70 (7,8)
Konstrukcje i urządzenia do aktywności zwierząt	1 (0,7)	3 (1,8)	3 (2)	8 (4,4)	13 (5,1)	28 (3,1)
Lekkoatletyka	1 (0,7)	5 (3)	8 (5,3)	4 (2,2)	9 (3,5)	27 (3)
Miasteczko ruchu drogowego	1 (0,7)	1 (0,6)	2 (1,3)	5 (2,8)	2 (0,8)	11 (1,2)
Inne urządzenia i rozwiązania sprzyjające aktywności fizycznej	5 (3,4)	7 (4,2)	9 (6)	10 (5,5)	7 (2,7)	38 (4,2)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	149 (100)	166 (100)	150 (100)	181 (100)	256 (100)	902 (100)

Objaśnienia: N=902 projekty w kategorii „aktywność fizyczna”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 26. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „ciągi komunikacyjne”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Ciągi piesze (poziome)	41 (46,1)	49 (49,5)	73 (53,7)	97 (64,2)	206 (69,4)	466 (60,4)
Jezdnie	24 (27)	23 (23,2)	36 (26,5)	34 (22,5)	45 (15,2)	162 (21)
Parkingi/miejsca parkingowe dla samochodów	15 (16,9)	21 (21,2)	30 (22,1)	30 (19,9)	29 (9,8)	125 (16,2)
Ciągi rowerowe	6 (6,7)	2 (2)	12 (8,8)	10 (6,6)	60 (20,2)	90 (11,7)
Posadzka miejska	17 (19,1)	17 (17,2)	16 (11,8)	7 (4,6)	16 (5,4)	73 (9,5)
Schody	2 (2,2)	3 (3)	2 (1,5)	11 (7,3)	7 (2,4)	25 (3,2)
Mosty, pomosty, kładki	0 (0)	3 (3)	2 (1,5)	0 (0)	10 (3,4)	15 (1,9)
Inne nawierzchnie (jakie?)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (1,3)	1 (0,3)	3 (0,4)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	89 (100)	99 (100)	136 (100)	151 (100)	297 (100)	772 (100)

Objaśnienia: N=772 projekty w kategorii „ciągi komunikacyjne”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 27. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zajęcia, wydarzenia, akcje”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Ruchowe i sportowe	9 (19,6)	40 (32)	30 (34,9)	53 (39,3)	127 (36)	259 (34,8)
Integracyjne	16 (34,8)	17 (13,6)	38 (44,2)	57 (42,2)	75 (21,2)	203 (27,2)
Edukacyjne	13 (28,3)	38 (30,4)	13 (15,1)	23 (17)	88 (24,9)	175 (23,5)
Kulturalne	11 (23,9)	20 (16)	17 (19,8)	26 (19,3)	82 (23,2)	156 (20,9)
Proziewające	5 (10,9)	9 (7,2)	7 (8,1)	5 (3,7)	34 (9,6)	60 (8,1)
Rękodzielnicze	3 (6,5)	10 (8)	4 (4,7)	8 (5,9)	23 (6,5)	48 (6,4)
Prozdrowotne dla ludzi	4 (8,7)	15 (12)	3 (3,5)	6 (4,4)	17 (4,8)	45 (6)
Wycieczki	1 (2,2)	4 (3,2)	12 (14)	5 (3,7)	19 (5,4)	41 (5,5)
Promocja i informacja	5 (10,9)	2 (1,6)	7 (8,1)	3 (2,2)	16 (4,5)	33 (4,4)
Wydawnicza i publikacyjna działalność	0 (0)	3 (2,4)	2 (2,3)	2 (1,5)	3 (0,8)	10 (1,3)
Inne wydarzenia i działania miękkie	0 (0)	4 (3,2)	0 (0)	1 (0,7)	15 (4,2)	20 (2,7)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	46 (100)	125 (100)	86 (100)	135 (100)	353 (100)	745 (100)

Objaśnienia: N=745 projektów w kategorii „zajęcia, wydarzenia, akcje”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 28. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zieleni”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Drzewa	10 (23,8)	31 (43,7)	27 (42,2)	41 (35,7)	188 (46,1)	297 (42,4)
Krzewy	13 (31)	24 (33,8)	21 (32,8)	42 (36,5)	160 (39,2)	260 (37,1)
Zieleni (ogólnie)	20 (47,6)	13 (18,3)	26 (40,6)	34 (29,6)	69 (16,9)	162 (23,1)
Kwiaty i rośliny ozdobne	10 (23,8)	16 (22,5)	14 (21,9)	23 (20)	80 (19,6)	143 (20,4)
Trawniki	4 (9,5)	21 (29,6)	8 (12,5)	21 (18,3)	60 (14,7)	114 (16,3)
Pielęgnacyjne prace	2 (4,8)	6 (8,5)	2 (3,1)	9 (7,8)	37 (9,1)	56 (8)
Łąki kwietne	1 (2,4)	2 (2,8)	3 (4,7)	7 (6,1)	35 (8,6)	48 (6,9)
Ogrody deszczowe	0 (0)	1 (1,4)	1 (1,6)	5 (4,3)	8 (2)	15 (2,1)
Zielone dachy/ ściany	1 (2,4)	1 (1,4)	0 (0)	1 (0,9)	20 (4,9)	23 (3,3)
Wycinka (usunięcie zieleni)	2 (4,8)	1 (1,4)	2 (3,1)	4 (3,5)	14 (3,4)	23 (3,3)
Inne typy zieleni	1 (2,4)	3 (4,2)	1 (1,6)	8 (7)	10 (2,5)	23 (3,3)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	42 (100)	71 (100)	64 (100)	115 (100)	408 (100)	700 (100)

Objaśnienia: N=700 projektów w kategorii „zieleni”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 29. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zakupy środków trwałych”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Elektronika	5 (4,6)	7 (5,8)	4 (7)	20 (21,5)	110 (47,8)	146 (23,9)
Gry i zabawki	25 (22,9)	27 (22,3)	4 (7)	30 (32,3)	41 (17,8)	127 (20,8)
Książki i inne zbiory biblioteczne	21 (19,3)	26 (21,5)	10 (17,5)	19 (20,4)	40 (17,4)	116 (19)
Lądowe pojazdy	25 (22,9)	22 (18,2)	10 (17,5)	20 (21,5)	17 (7,4)	94 (15,4)
Meble	4 (3,7)	1 (0,8)	3 (5,3)	8 (8,6)	70 (30,4)	86 (14,1)
AGD	8 (7,3)	16 (13,2)	6 (10,5)	7 (7,5)	12 (5,2)	49 (8)
Medyczne	10 (9,2)	11 (9,1)	8 (14)	7 (7,5)	10 (4,3)	46 (7,5)
Dostęp do e- i audio-książek	5 (4,6)	4 (3,3)	4 (7)	4 (4,3)	26 (11,3)	43 (7)
Pomoce naukowe niebędące sprzętem RTV	6 (5,5)	9 (7,4)	2 (3,5)	10 (10,8)	11 (4,8)	38 (6,2)
Materiały papiernicze/ warsztatowe	7 (6,4)	6 (5)	5 (8,8)	7 (7,5)	9 (3,9)	34 (5,6)
Sprzęt sportowo-rekreacyjny	5 (4,6)	10 (8,3)	0 (0)	6 (6,5)	6 (2,6)	27 (4,4)
Wodne pojazdy	1 (0,9)	3 (2,5)	2 (3,5)	1 (1,1)	1 (0,4)	8 (1,3)
Ratownicze	1 (0,9)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	11 (4,8)	12 (2)
Śmieciomaty	0 (0)	1 (0,8)	2 (3,5)	3 (3,2)	0 (0)	6 (1)
Oczyszczacze powietrza	0 (0)	1 (0,8)	0 (0)	2 (2,2)	2 (0,9)	5 (0,8)
Książkomaty	1 (0,9)	2 (1,7)	0 (0)	1 (1,1)	1 (0,4)	5 (0,8)
Inne środki trwałe	26 (23,9)	12 (9,9)	17 (29,8)	12 (12,9)	37 (16,1)	104 (17)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	109 (100)	121 (100)	57 (100)	93 (100)	230 (100)	610 (100)

Objaśnienia: N=610 projektów w kategorii „zakupy środków trwałych”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 30. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (I): drobne obiekty”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Tablice informacyjne, oznakowania	23 (36,5)	24 (40)	27 (47,4)	35 (46,1)	95 (51,6)	204 (46,4)
Ogrodzenia, furtki	35 (55,6)	25 (41,7)	28 (49,1)	40 (52,6)	62 (33,7)	190 (43,2)
Stacje naprawy rowerów	7 (11,1)	4 (6,7)	3 (5,3)	2 (2,6)	8 (4,3)	24 (5,5)
Słupki i barierki	0 (0)	2 (3,3)	3 (5,3)	0 (0)	15 (8,2)	20 (4,5)
Paleniska i grille	5 (7,9)	4 (6,7)	3 (5,3)	0 (0)	6 (3,3)	18 (4,1)
Poidętka/zdroje	0 (0)	2 (3,3)	1 (1,8)	4 (5,3)	5 (2,7)	12 (2,7)
Fontanny, wodotryski	0 (0)	1 (1,7)	1 (1,8)	3 (3,9)	7 (3,8)	12 (2,7)
Podpórki rowerowe	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (1,3)	2 (1,1)	3 (0,7)
Inne drobne obiekty uzupełniające	0 (0)	2 (3,3)	1 (1,8)	1 (1,3)	7 (3,8)	11 (2,5)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	63 (100)	60 (100)	57 (100)	76 (100)	184 (100)	440 (100)

Objaśnienia: N=440 projektów w kategorii „mała architektura (I): drobne obiekty”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 31. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sieci i instalacje”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Monitoring	15 (35,7)	15 (22,7)	23 (53,5)	24 (42,1)	32 (42,7)	109 (38,5)
Prąd	16 (38,1)	30 (45,5)	15 (34,9)	16 (28,1)	18 (24)	95 (33,6)
Woda i kanalizacja	9 (21,4)	18 (27,3)	18 (41,9)	16 (28,1)	21 (28)	82 (29)
Obieg powietrza	3 (7,1)	11 (16,7)	2 (4,7)	10 (17,5)	5 (6,7)	31 (11)
Internet	1 (2,4)	1 (1,5)	0 (0)	2 (3,5)	2 (2,7)	6 (2,1)
Inne sieci i instalacje	3 (7,1)	3 (4,5)	2 (4,7)	4 (7)	6 (8)	18 (6,4)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	42 (100)	66 (100)	43 (100)	57 (100)	75 (100)	283 (100)

Objaśnienia: N=283 projekty w kategorii „sieci i instalacje”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 32. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (II): konstrukcje zadaszone i/lub ze ścianami”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Altany/wiaty do siedzenia	21 (46,7)	15 (38,5)	22 (45,8)	11 (24,4)	15 (18,5)	84 (32,6)
Tężnie	2 (4,4)	10 (25,6)	6 (12,5)	5 (11,1)	12 (14,8)	35 (13,6)
Pergole	2 (4,4)	1 (2,6)	3 (6,3)	5 (11,1)	14 (17,3)	25 (9,7)
Zacieniające/zadaszające konstrukcje	6 (13,3)	3 (7,7)	2 (4,2)	2 (4,4)	8 (9,9)	21 (8,1)
Wiaty rowerowe	2 (4,4)	2 (5,1)	2 (4,2)	5 (11,1)	4 (4,9)	15 (5,8)
Wiaty/altany śmietnikowe	2 (4,4)	0 (0)	5 (10,4)	3 (6,7)	4 (4,9)	14 (5,4)
Sceny, muszle koncertowe	3 (6,7)	2 (5,1)	0 (0)	3 (6,7)	6 (7,4)	14 (5,4)
Garaże, magazyny	4 (8,9)	2 (5,1)	4 (8,3)	2 (4,4)	2 (2,5)	14 (5,4)
Toalety publiczne	1 (2,2)	1 (2,6)	2 (4,2)	1 (2,2)	7 (8,6)	12 (4,7)
Zielone przystanki	2 (4,4)	0 (0)	1 (2,1)	2 (4,4)	6 (7,4)	11 (4,3)
Wiaty przystankowe	1 (2,2)	2 (5,1)	0 (0)	0 (0)	6 (7,4)	9 (3,5)
Inne konstrukcje	6 (13,3)	3 (7,7)	5 (10,4)	9 (20)	7 (8,6)	30 (11,6)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	45 (100)	39 (100)	48 (100)	45 (100)	81 (100)	258 (100)

Objaśnienia: N=258 projektów w kategorii „mała architektura (II): konstrukcje zadaszone i/lub ze ścianami”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 33. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „budynki”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Wnętrza	13 (56,5)	29 (76,3)	6 (50)	26 (76,5)	36 (92,3)	110 (75,3)
Stolarka okienna i drzwiowa	2 (8,7)	10 (26,3)	3 (25)	7 (20,6)	8 (20,5)	30 (20,5)
Remonty na zewnątrz budynku	4 (17,4)	8 (21,1)	6 (50)	4 (11,8)	3 (7,7)	25 (17,1)
Inne prace dotyczące budynków	9 (39,1)	3 (7,9)	3 (25)	6 (17,6)	3 (7,7)	24 (16,4)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	23 (100)	38 (100)	12 (100)	34 (100)	39 (100)	146 (100)

Objaśnienia: N=146 projektów w kategorii „budynki”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 34. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „organizacja ruchu”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Znaki ruchu (pionowe i poziome)	1 (14,3)	5 (38,5)	10 (50)	4 (28,6)	22 (34,4)	42 (35,6)
Narzędzia uspokajania ruchu	5 (71,4)	5 (38,5)	3 (15)	4 (28,6)	20 (31,3)	37 (31,4)
Przejście dla pieszych	2 (28,6)	6 (46,2)	5 (25)	5 (35,7)	16 (25)	34 (28,8)
Przejazdy dla rowerów	0 (0)	0 (0)	1 (5)	2 (14,3)	12 (18,8)	15 (12,7)
Sygnalizacja świetlna	0 (0)	0 (0)	3 (15)	3 (21,4)	3 (4,7)	9 (7,6)
Inne rozwiązania związane z organizacją ruchu	1 (14,3)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0,8)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	7 (100)	13 (100)	20 (100)	14 (100)	64 (100)	118 (100)

Objaśnienia: N=118 projektów w kategorii „organizacja ruchu”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Tab. 35. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sztuka i dziedzictwo (w przestrzeni publicznej)”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Murale i malowidła wielkoformatowe	6 (54,5)	3 (60)	3 (27,3)	5 (35,7)	8 (25)	25 (34,2)
Iluminacje i oświetlenie dekoracyjne	2 (18,2)	0 (0)	4 (36,4)	6 (42,9)	10 (31,3)	22 (30,1)
Rzeźby, pomniki	4 (36,4)	1 (20)	3 (27,3)	3 (21,4)	9 (28,1)	20 (27,4)
Tablice upamiętniające	0 (0)	0 (0)	2 (18,2)	2 (14,3)	6 (18,8)	10 (13,7)
Inne obiekty związane z kulturą i sztuką	1 (9,1)	1 (20)	0 (0)	0 (0)	1 (3,1)	3 (4,1)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	11 (100)	5 (100)	11 (100)	14 (100)	32 (100)	73 (100)

Objaśnienia: N=73 projekty w kategorii „sztuka i dziedzictwo (w przestrzeni publicznej)”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne IRMiR

Aneks metodyczny

Raport podsumowuje kilkumiesięczne przedsięwzięcie, podczas którego zbieraliśmy informacje o budżetach obywatelskich oraz ich wynikach. Poniżej syntetycznie prezentujemy, co i jak badaliśmy. Przedstawione informacje pomogą zrozumieć zarówno nasz sposób postępowania, jak i zawartość opracowanej bazy danych.

Przedmiot badania

W ramach badania analizowaliśmy występowanie i wyniki budżetów obywatelskich w polskich miastach w roku 2021.

Budżety obywatelskie definiowaliśmy zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym (art. 5a ust. 3–7), czyli jako szczególną formę konsultacji społecznych (zob. ramka).

W analizie uwzględniliśmy jedynie przedsięwzięcia, które zostały zorganizowane w oparciu o wymienioną powyżej podstawę prawną. Pominęliśmy procesy o zbliżonym charakterze, w których mieszkańcy wypowiadali się o wydatkach publicznych, ale które przeprowadzono na podstawie innych przepisów⁴¹.

Z analiz wyłączyliśmy też jeden z dwóch budżetów obywatelskich realizowanych w Malborku. W mieście tym oprócz typowego BO organizuje się również BO Junior, który

Definicja ustawowa BO

„W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego”.

Źródło: u.s.g., art. 5a ust. 4.

41 Taki tryb pozaustawowy zastosowano w 2021 roku np. w Górze Kalwarii, Konstancinie-Jeziornie, Lidzbarku, Łęcznej, Łomiankach czy Wołominie.

jest skierowany jedynie do grupy niepełnoletnich mieszkańców⁴². W ramach tego przedsięwzięcia autorzy zadań mogą uzyskać dofinansowanie w wysokości do 5 tys. zł na realizację swoich inicjatyw. Mamy więc tu do czynienia z czymś w rodzaju inicjatywy lokalnej dla młodych z elementem współdecydowania o zadaniach. Ograniczona grupa docelowa oraz odmienny charakter BO sprawiają, że choć realizacja mechanizmu opiera się na art. 5a u.s.g., to jednak powinna być uwzględniona w zestawieniach „szkolnych” budżetów obywatelskich, a nie miejskich⁴³.

Przez wyniki BO rozumieliśmy zestawienie i opisy projektów, które zostały skierowane do realizacji spośród pomysłów zgłoszonych przez mieszkańców. Wybór zwycięskich projektów najczęściej następował w drodze głosowania powszechnego, rzadziej na spotkaniach. Zdarzało się jednak, że część zadań trafiała do realizacji bez głosowania. Działo się tak, jeśli koszt projektów możliwych do realizacji nie przekraczał wysokości środków przeznaczonych na BO, a regulamin obowiązujący w mieście zezwalał na skierowanie projektów bez przeprowadzenia głosowania.

Przedmiotem badania nie była już sama realizacja tych wniosków. Dopiero w przyszłości będziemy mogli sprawdzić, w jakim stopniu miasta spełniły obietnice i wcieliły w życie pomysły mieszkańców.

Podmiot badania

Nasze badanie miało charakter całościowy, a raport przedstawia sytuację we wszystkich miastach powyżej 5 tys. mieszkańców (N=582).

Zgodnie z definicją przyjętą w ramach badań Obserwatorium Polityki Miejskiej przez miasto rozumieliśmy gminę miejską oraz miejsko-wiejską, w której ośrodek miejski zamieszkuje co najmniej 5 tys. osób. W porównaniu z poprzednią edycją *Barometru* lista badanych miast zmniejszyła się o dwie miejscowości, w których liczba mieszkańców spadła poniżej tego minimalnego progu (Czempiń i Zbąszynek).

W analizie przebiegu i wyników uwzględniliśmy N=244 miasta, czyli wszystkie, które w 2021 roku zorganizowały głosowanie lub rozstrzygnęły bez głosowania co najmniej jedną edycję budżetu obywatelskiego (zob. tab. 36).

42 Zob. Uchwała nr XXV/225/2020 Rady Miasta Malborka w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia na terenie miasta Malborka konsultacji społecznych Malborskiego Budżetu Obywatelskiego Junior.

43 Więcej o szkolnych budżetach obywatelskich można przeczytać na stronie Fundacji Pole Dialogu (<https://poledialogu.org.pl/>).

Tab. 36. Populacja badanych miast oraz liczba badanych edycji BO w 2021 roku

Wielkość miasta	Liczba miast pow. 5 tys. mieszkańców	Liczba miast z BO	Liczba badanych edycji BO
Miasta małe (5–20 tys.)	364	103	103
Miasta średnie (20–50 tys.)	135	69	70
Miasta średnie (50–100 tys.)	45	34	34
Miasta duże (100–200 tys.)	23	23	24
Miasta duże (>200 tys.)	15	15	15
Miasta ogółem	582	244	246

Źródło: badania własne IRMiR

Dwa spośród badanych miast (Wieliczka i Zielona Góra) zorganizowały w 2021 roku dwa głosowania na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego. W badaniu uwzględniliśmy obie edycje z tych ośrodków.

Trzy spośród uwzględnionych w badaniu miast (Puszczykowo, Rogoźno i Zielona Góra w przypadku drugiej edycji zorganizowanej w 2021 roku) rozpoczęły głosowanie w grudniu 2021 i skończyły je dopiero w styczniu 2022 roku. Są to przypadki graniczne, które jednak postanowiliśmy uwzględnić w naszej analizie.

Inaczej postanowiliśmy w odniesieniu do czterech miast, które w 2021 roku przeprowadziły nabór wniosków, ale głosowanie na nie miało miejsce już w 2022. Chodzi o:

- Iławę (głosowanie w okresie 10 stycznia – 16 stycznia 2022 roku),
- Józefów w woj. mazowieckim (głosowanie w okresie 31 stycznia – 14 lutego 2022 roku),
- Nysę (głosowanie w okresie 4 lutego – 21 lutego 2022 roku),
- Szklarską Porębę (głosowanie w okresie 25 stycznia – 7 lutego 2022 roku).

Rezultaty tych BO powinny zostać uwzględnione w raporcie podsumowującym to, co wydarzyło się w 2022 roku.

Dodatkowo warto nadmienić, że trzy spośród miast powyżej 5 tys. mieszkańców co prawda rozpoczęły budżet obywatelski, ale ze względu na odrzucenie wszystkich zgłoszonych projektów w trakcie urzędowej weryfikacji (Dynów, Koło) lub zbyt niską frekwencję w głosowaniu (Lubartów) nie wyłoniły projektów do weryfikacji. W związku z tym traktowaliśmy te budżety obywatelskie jako edycje przerwane bez rozstrzygnięcia i nie uwzględnialiśmy ich w naszych szczegółowych analizach.

Pytania badawcze i poszukiwane informacje

W trakcie naszego badania staraliśmy się znaleźć odpowiedzi na następujące pytania:

- Ile miast realizuje budżety obywatelskie?
- Kto może uczestniczyć w zgłaszaniu i wyborze projektów?
- Ile środków przeznacza się na projekty mieszkańców i na jakie pule się je dzieli?
- Ile osób bierze udział w głosowaniu w BO?
- Czego dotyczą zwycięskie projekty zgłaszane przez mieszkańców?

W celu odpowiedzi na te pytania zebraliśmy dokumentację na temat budżetów obywatelskich realizowanych w 2021 roku. Zgromadzone materiały dotyczyły:

- ram budżetów obywatelskich (np. podstaw prawnych, podziału kwot na pule, warunków udziału mieszkańców w zgłaszaniu projektów i głosowaniu na nie),
- przebiegu BO (np. dat zgłaszania projektów i dat głosowania, liczby głosujących, liczby projektów zgłoszonych, poddanych pod głosowanie, a także zwycięskich),
- charakteru zwycięskich propozycji (pod względem lokalizacji i działań przewidzianych w projektach).

Pełna lista poszukiwanych danych znajduje się w tab. 38 i 39 zawierających zestawienie wskaźników i zakres kodowania.

Metody badawcze i źródła informacji

W badaniu wykorzystywaliśmy dwie podstawowe techniki badawcze:

- kwerendę informacji,
- analizę danych zastanych (ilościową i jakościową).

W trakcie kwerendy uchwał ustanawiających zasady i tryb przeprowadzania BO oraz uchwalających budżet gminy na rok zaplanowanej realizacji zwycięskich projektów korzystaliśmy z zasobów aktów prawa miejscowego zgromadzonych w bazie serwisu Lex.pl.

Materiały na temat projektów pozyskaliśmy ze stron internetowych prowadzonych przez miasta (ogólne strony miejskie, biuletyny informacji publicznej oraz witryny poświęcone budżetom obywatelskim).

Po brakujące informacje występowaliśmy w trybie dostępu do informacji publicznej. W ten sposób pozyskaliśmy m.in. zanonimizowane skany pełnych formularzy wniosków ze szczegółami projektów, które złożyli mieszkańcy. Większość ze 188 miast, z którymi się skontaktowaliśmy, przekazała nam potrzebne dane w przewidzianym ustawą terminie 14 dni.

Do analizy tematyki projektów wykorzystaliśmy autorski klucz kodowy. Zaproponowana typologia nie jest wyczerpująca – z pewnością dałoby się przygotować klucz, który

uwzględniłby wszystkie możliwe do pomyślenia projekty. Naszą intencją było jednak, aby narzędzie pozwoliło na zakodowanie większości projektów, które były faktycznie wybrane w ramach BO w 2021 roku.

Klucz kodowy nie zmienił się w stosunku do tego, który wykorzystaliśmy rok wcześniej. W kilku przypadkach poprawiliśmy tylko nazwę niektórych kodów na bardziej zrozumiałe. Z kluczem kodowym do analizy projektów można się zapoznać w tab. 39.

W analizie danych zastosowano metody wizualizacji kartograficznej. Oprócz tego materiał przeanalizowano z wykorzystaniem standardowych metod statystycznych, a wyniki zaprezentowano na wykresach i w tabelach.

Realizacja badania

Badanie zostało zrealizowane w okresie od października 2021 do kwietnia 2022 roku, zgodnie z następującym harmonogramem:

Tab. 37. Harmonogram realizacji badania

Okres	Czynności badawcze
X 2021 – I 2022	Kwerenda informacji na temat organizacji, przebiegu i wyników BO
II – IV 2022	Kodowanie jakościowe tematyki projektów i kontrola bazy danych
IV – V 2022	Analiza danych i przygotowanie raportu z badań

Źródło: opracowanie własne IRMiR

Za realizację całego badania odpowiadał zespół badawczy Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR.

W trakcie prac przygotowana baza była kontrolowana i weryfikowana krzyżowo przez poszczególnych członków zespołu.

Gotowa baza została sprawdzona i poprawiona w celu usunięcia ewentualnych rozbieżności w sposobie kodowania.

Zestawienia ze stanem z 2020 roku

W raporcie informacje o BO w 2021 roku zestawialiśmy z danymi dotyczącymi roku 2020, które zbieraliśmy na potrzeby poprzedniej edycji *Barometru* (Martela, Bubak, Janik 2021). Do analiz porównawczych wykorzystywaliśmy jednak zaktualizowaną i skorygowaną wersję bazy danych, która wówczas powstała.

Oprócz punktowych poprawek związanych z uwzględnieniem lub pominięciem pojedynczych zwyczajskich projektów, a także skorygowaniem błędnie wprowadzonych danych, poprawiona wersja bazy dotyczącej roku 2020 zawierała również informacje na temat sześciu podwójnych edycji BO.

Po wykryciu pierwszych podwójnych głosowań w roku 2021 ponownie zweryfikowaliśmy dane z poprzedniej edycji *Barometru*. Okazało się, że również w 2020 roku sześć miast przeprowadziło dwa głosowania. W uzupełnionych edycjach BO z Gołdapi, Kraśnika, Leszna, Ozimka, Sianowa, Szczecinka wybrano w sumie 29 dodatkowych projektów na łączną kwotę 3 657 883 zł.

Wystąpienie podwójnych głosowań było dla nas sporym zaskoczeniem. Nie spodziewaliśmy się takich sytuacji i dlatego nie byliśmy na nie wcześniej odpowiednio wyczuleni.

Choć żadne z powyższych zmian nie wpływają na obraz całości, to staramy się opierać zawsze na ostatnich wersjach bazy danych, jaką dysponujemy. Dlatego też we wszystkich zestawieniach nawiązujących do roku 2020 odwołujemy się do poprawionych wyników.

Dodatkowo w oparciu o wcześniej pozyskane dane oraz o dodatkową kwerendę dane dotyczące roku 2020 uzupełniliśmy o informacje na temat:

- liczby projektów zgłoszonych, pozytywnie zweryfikowanych i przekazanych do wyboru,
- datach zgłaszania projektów,
- wysokości planowanych wydatków gminy w roku, w którym miała nastąpić realizacja projektów wybranych w budżetach obywatelskich w 2020 roku.

Powyższe uzupełnienia pozwoliły na przeprowadzenie dodatkowych porównań zmian w BO, jakie miały miejsce pomiędzy 2020 i 2021 rokiem.

Ostatecznie skorygowana wersja bazy danych o budżetach obywatelskich w 2020 roku zawierała informacje na temat N=584 miast pow. 5 tys. mieszkańców według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku za BDL GUS. W grupie tej znalazło się 180 ośrodków, które w 2020 roku zorganizowały 186 edycji BO. Efektem tych procesów był wybór 3450 zwyczajskich projektów przeznaczonych do realizacji.

W roku 2021 grupa badanych miast zmniejszyła się o dwie gminy miejsko-wiejskie (Czempin i Zbąszynek). Liczba osób zamieszkujących ośrodki miejskie w tych gminach spadła bowiem poniżej 5 tys. mieszkańców, czyli naszego minimalnego progu kwalifikującego do badania.

Tym samym populacja badanych miast uległa redukcji do N=582 ośrodków i to właśnie tej grupy dotyczą wszystkie zestawienia porównawcze pojawiające się w raporcie. W tabelach i rycinach przedstawiających dane na temat BO w latach 2016 i 2020–2021 pominęliśmy informacje o jednej edycji BO w Czempiniu w 2020 roku, w ramach której

wybrano dwa zwycięskie projekty. Zbąszynek w 2020 roku nie zorganizował BO i jego pominięcie nie miało wpływu na wyniki prezentowane w opracowaniu.

Zastrzeżenia

Zaprezentowana publikacja zawiera zestawienia przygotowane na podstawie bazy danych według stanu na 15 kwietnia 2022 roku. Baza ta może podlegać aktualizacji w przypadku pojawienia się nowych okoliczności lub wykrycia błędów.

Pomimo dużej dbałości o jakość bazy danych Czytelnik powinien pamiętać, że jakość informacji na temat przebiegu BO, jak i samych zwycięskich projektów jest zróżnicowana.

W trakcie naszego badania bazowaliśmy na materiałach zastanych, które były dostępne publicznie lub które pozyskaliśmy na wniosek o udostępnienie informacji publicznej. Materiały te czasami okazywały się ze sobą rozbieżne, a pozyskiwane odpowiedzi nie zawsze były w stanie rozwiązać wszystkie wątpliwości.

Jeśli chodzi o analizę zwycięskich projektów, to materiały na ich temat różnią się poziomem szczegółowości w zależności od miasta. W niektórych przypadkach zgromadzone przez nas opisy projektów były dość ogólne, co przełożyło się później również na sposób zakodowania ich tematyki i lokalizacji zadań. Zasadą postępowania w takich przypadkach było kodowanie ostrożne i zaznaczanie tylko tych elementów przedsięwzięć, których istnienie byliśmy w stanie bez wątpliwości stwierdzić. W rezultacie w bazie mogło zabraknąć informacji o niektórych elementach zwycięskich projektów.

Dodatkowo, pomimo wprowadzenia bardziej rozbudowanych mechanizmów kontroli zdarzają się też błędy ludzkie związane z wprowadzeniem i analizą danych. Jest to niestety nie do uniknięcia w przypadku pracy nad tak dużymi zbiorami informacji.

TABELE: poszukiwane informacje i klucz kodowy

Tab. 38. Klucz kodowy do analizy występowania i realizacji BO

Informacja	Zakres kodowania
Informacje w metryczce	
Informacja	Zakres kodowania
TERYT	Numer
Województwo	Nazwa województwa
Powiat	Nazwa powiatu
Typ gminy	Gmina miejska, gmina miejsko-wiejska
Miasto	Nazwa miasta
Kategoria KPZK	Ośrodek: lokalny, subregionalny, wojewódzki, regionalny
Powierzchnia w km ²	Powierzchnia całej gminy według BDL GUS (stan na 31 grudnia 2020 roku)
Liczba ludności w 2020 roku	Liczba mieszkańców całej gminy według BDL GUS (stan na 31 grudnia 2020 roku)
Kategoria GUS	Kategoria wielkości w podziale na miasta według liczby mieszkańców zamieszkałych w ośrodku miejskim w gminie: 5–20 tys., 20–50 tys., 50–100 tys., 100–200 tys., powyżej 200 tys.
Kategoria SOR	Miasta liczące 15–20 tys. mieszkańców i będące stolicami powiatów, miasta powyżej 20 tys. mieszkańców (bez woj.) bez względu na status administracyjny
Funkcje społeczno-gospodarcze	Utrata funkcji, niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza; utrata funkcji, mocno niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza; silna utrata funkcji, niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza; silna utrata funkcji, mocno niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza
Analiza uchwał rady gminy określających zasady i tryb realizacji BO	
Aktualna uchwała	Tak (1), zjawisko nie wystąpiło (-)
Pełna nazwa uchwały	Pełna nazwa uchwały
Data przyjęcia uchwały	DD-MM-RRRR
Okres obowiązywania uchwały	Jednoroczna (1), wieloletnia (2)
Minimalny wiek wnioskodawcy	Liczba
Minimalny wiek głosującego	Liczba
Definicja mieszkańca	Osoba zameldowana (1), osoba widniejąca w spisie wyborców (2), osoba zameldowana i/lub widniejąca w spisie wyborców (3), inne definicje (4), brak definicji lub definicja tautologiczna (mieszkaniec to ktoś, kto mieszka; osoba z zamiarem stałego pobytu) lub art. 25 kodeksu cywilnego (-)
Dopuszczenie podmiotów niebędących osobami fizycznymi do składania projektów (np. NGO, instytucje, organy administracji publicznej)	Tak (1), nie (-), brak danych (.)
Rok budżetowy, w którym będą realizowane projekty	Realizacja w tym samym roku co głosowanie (0), realizacja w roku budżetowym następującym po głosowaniu (1)
Pula na projekty dotyczące całej gminy (z góry wydzielona)	Tak (1), brak danych (.)
Pula na projekty lokalne (z góry wydzielona)	Tak (1), brak danych (.)
Pula na inne projekty (z góry wydzielona)	Tak (1), brak danych (.)

Informacja	Zakres kodowania
Analiza uchwały budżetowej, której dotyczy BO	
Pełna nazwa uchwały	Pełna nazwa uchwały
Planowane wydatki gminy	Wartość w PLN
Przebieg i wyniki BO	
Etapy BO w 2021 roku	Tylko zgłaszanie projektów (1), tylko wybór projektów (2), zarówno zgłaszanie, jak i wybór projektów (3), brak BO (-), przerwana edycja lub edycja niedokończona (p/nd), nie dotyczy (x)
Start zgłaszania projektów	DD-MM-RRRR
Koniec zgłaszania projektów	DD-MM-RRRR
Start głosowania	DD-MM-RRRR
Koniec głosowania	DD-MM-RRRR
Kwota przewidziana na realizację projektów	Wartość w PLN
Rok rozpoczęcia realizacji projektów	RRRR
Pula środków	Nazwa puli lub (x) w przypadku braku podziału środków na pule
Nazwa zwycięskiego projektu	Tytuł zadania
Koszt projektu po weryfikacji	Wartość w PLN
Liczba głosów/punktów na projekt	Liczba
Liczba wszystkich głosów/punktów ważnych	Liczba
Liczba głosujących (ogółem)	Liczba
Liczba projektów zgłoszonych (ogółem)	Liczba
Liczba projektów pozytywnie zweryfikowanych (ogółem)	Liczba
Liczba projektów do realizacji bez głosowania (ogółem)	Liczba
Liczba projektów poddanych pod głosowanie (ogółem)	Liczba

Źródło: opracowanie własne

Tab. 39. Klucz kodowy do analizy tematyki projektów

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
A. Kryterium miejsca. Informacja o tym, gdzie są realizowane projekty		
A1. Lokalizacja doprecyzowana	A1.1. Tak	Podana lokalizacja umożliwia zaznaczenie właściwej odpowiedzi w kategorii A2 i A3
	A1.2. Nie	Projekt dotyczy całej gminy lub lokalizacja została podana na tyle ogólnie, że nie można wskazać charakteru miejsca, w którym będzie realizowany projekt
	A1.3. Trudno powiedzieć	Podano różne, alternatywne typy lokalizacji i z opisu wynika, że projekt nie we wszystkich będzie realizowany
A2. Na zewnątrz	A2.1. Ulice, pasy drogi i podwórka	Przestrzenie przede wszystkim służące przemieszczaniu się
	A2.2. Place gminne	Przestrzenie publiczne, takie jak tradycyjny rynek (a nie place parkingowe)
	A2.3. Tereny zieleni i rekreacji	Obszary, na których dominuje zieleń, zarówno urządzana, jak i nie (parki, lasy, ogródki działkowe); tereny nad wodą; obszary niezabudowane, które są proponowane jako miejsce umieszczenia siłowni pod chmurką, place zabaw itp.
	A2.4. Sportowe tereny na zewnątrz	Przestrzeń, która jest przeznaczona do uprawiania sportu, jak np. boisko klubu piłkarskiego, stadion, ale także skatepark. Jeśli w projekcie mówi się o boisku do tenisa w parku, to raczej zaznaczamy wcześniejszą opcję „parki, lasy i inne tereny zieleni”
	A2.5. Wokół przedszkoli i szkół	Teren administrowany przez szkoły i przedszkola
	A2.6. Przy instytucji kultury	Teren administrowany przez instytucje kultury
	A2.7. Tereny OSP/PSP	Teren administrowany przez OSP
	A2.8. Cmentarze	
	A2.9. Inne przestrzenie zewnętrzne (jakie?)	Tereny, które trudno przyporządkować do innej kategorii
A3. Budynek lub instytucja⁴⁴	A3.1. Szkoły, przedszkola	
	A3.2. Biblioteki	
	A3.3. Instytucje kultury niebędące biblioteką	Muzeum, galeria, filharmonia itp.
	A3.4. OSP/PSP	
	A3.5. Instytucje ratownicze poza OSP/PSP	Np. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
	A3.6. Sportowe obiekty	Hala, lodowisko, basen itp.
	A3.7. Szpitale, przychodnie, pogotowie itp.	
	A3.8. Schroniska i lecznice dla zwierząt	
	A3.9. Sakralne	Kapliczka, kościół itp.
	A3.10. Mieszkalne	
	A3.11. Inne budynki lub instytucje (jakie?)	

44 Projekt przypisywaliśmy do budynku lub instytucji także wtedy, gdy działania dotyczyły ścian zewnętrznych budynku.

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B. Kryterium działań. Informacja o tym, co jest przedmiotem projektu		
B1. Ciągi komunikacyjne	B1.1. Ciągi piesze (poziome)	Np. chodnik, alejka, dojście do budynku
	B1.2. Schody	
	B1.3. Posadzka miejska	Np. powierzchnia placu miejskiego
	B1.4. Jezdnie	
	B1.5. Ciągi rowerowe	Ścieżki i drogi rowerowe, kontrapasy itp.
	B1.6. Parkingi/miejsca parkingowe dla samochodów	
	B1.7. Mosty, pomosty, kładki	
	B1.8. Inne nawierzchnie (jakie?)	
B2. Organizacja ruchu	B2.1. Znaki ruchu (pionowe i poziome)	Tu także lustro drogowe
	B2.2. Narzędzia uspokajania ruchu	Progi, ograniczenie prędkości itp.
	B2.3. Przejście dla pieszych	
	B2.4. Przejazdy dla rowerów	
	B2.5. Sygnalizacja świetlna	
	B2.6. Inne rozwiązania związane z organizacją ruchu (jakie?)	
B3. Infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną	B3.1. Konstrukcje i urządzenia placów zabaw dla dzieci i młodzieży	Tu także różnego rodzaju zabawki sensoryczne. W przypadku placów zabaw dla dorosłych zaznaczamy „przrzędy do ćwiczeń fizycznych”
	B3.2. Przrzędy do ćwiczeń fizycznych	Wypożyczenie siłowni zewnętrznych, ale także przrzędy do kalisteniki (ćwiczeń z wykorzystaniem wagi własnego ciała), takie jak drążki
	B3.3. Bezpieczne nawierzchnie pod urządzeniami	Chodzi np. o poliuretanowe nawierzchnie instalowane na terenach placów zabaw i siłowni zewnętrznych (piasek też może być nawierzchnią bezpieczną)
	B3.4. Deski, rolki, BMX itp. (infrastruktura)	Np. skateparki, pumptracki
	B3.5. Gry stolikowe	Tenis stołowy, teqball, ale także np. szachy
	B3.6. Nawierzchnie boisk	
	B3.7. Elementy boiska	Bramki, kosze, piłkochwyty, ale także nowe trybuny itp.
	B3.8. Lekkoatletyka	Bieżnia, skocznia w dal itp.
	B3.9. Konstrukcje i urządzenia do aktywności zwierząt	Tory, przeszkody itp.
	B3.10. Miasteczko ruchu drogowego	
	B3.11. Inne urządzenia i rozwiązania sprzyjające aktywności fizycznej (jakie?)	

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B4. Meble miejskie	B4.1. Lampy i oświetlenie (zewnątrzne)	Nie dotyczy iluminacji, którą kodujemy jako B6.4.
	B4.2. Ławki i inne siedziska	Także przysiadki dla seniorów
	B4.3. Stoliki	
	B4.4. Kosze na śmieci	
	B4.4a. Pojemniki na nakrętki	
	B4.5. Stojaki rowerowe	
	B4.6. Karmniki i domki dla zwierząt	Hotele dla owadów, domki dla jeży i wszystko co dotyczy braci mniejszych
	B4.7. Donice i kwietniki	
	B4.8. Biblioteczki plenerowe	Budki z książkami
	B4.9. Inne meble miejskie (jakie?)	
B5.I. Mała architektura (I). Drobne obiekty	B5I.1. Ogrodzenia, furtki	
	B5I.2. Tablice informacyjne, oznakowania	
	B5I.3. Paleniska i grille	
	B5I.4. Poidełka/zdroje	
	B5I.5. Fontanny, wodotryski	
	B5I.6. Słupki i barierki	
	B5I.7. Podpórki rowerowe	
	B5I.8. Stacje naprawy rowerów	
	B5I.9. Inne drobne obiekty uzupełniające (jakie?)	
B5.II. Mała architektura (II). Obiekty zadaszone lub chociaż ze ścianami	B5II.1. Altany/wiaty do siedzenia	
	B5II.2. Wiaty rowerowe	
	B5II.3. Wiaty przystankowe	
	B5II.3a. Zielone przystanki	
	B5II.4. Pergole	
	B5II.5. Wiaty/altany śmietnikowe	
	B5II.6. Sceny, muszle koncertowe	
	B5II.7. Tężnie	
	B5II.8. Toalety publiczne	
	B5II.9. Garaże, magazyny	Garaże, magazyny itp., które są czymś więcej niż wiatą
	B5II.10. Zacieniające/zadaszające konstrukcje	Żagle zacieniające, zadaszenie istniejących konstrukcji itp.
	B5II.11. Inne konstrukcje (jakie?)	

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B6. Sztuka i dziedzictwo w przestrzeni publicznej	B6.1. Murale i malowidła wielkoformatowe	
	B6.2. Rzeźby, pomniki	
	B6.3. Tablice upamiętniające	
	B6.4. Iluminacje i oświetlenie dekoracyjne	
	B6.5. Inne obiekty związane z kulturą i sztuką (jakie?)	
B7. Zieleni	B7.1. Zieleni (ogólnie)	Mowa o zieleni ogólnie, bez dodatkowych szczegółów
	B7.2. Drzewa	
	B7.3. Krzewy	
	B7.4. Kwiaty i rośliny ozdobne	
	B7.5. Trawniki	
	B7.6. Łąki kwietne	
	B7.7. Ogrody deszczowe	
	B7.8. Zielone dachy/ściany	
	B7.9. Pielęgnacyjne prace	
	B7.10. Wycinka (usunięcie zieleni)	
	B7.11. Inne typy zieleni (jakie?)	
B8. Sieci i instalacje	B8.1. Monitoring	
	B8.2. Woda i kanalizacja	
	B8.3. Prąd	
	B8.4. Obieg powietrza	Ogrzewanie, klimatyzacja, wentylacja
	B8.5. Internet	
	B8.6. Inne sieci i instalacje (jakie?)	Np. sieć trakcyjna
B9. Budynki	B9.1. Wnętrza	Remonty, przebudowy, modernizacje w środku budynku
	B9.2. Stolarka okienna i drzwiowa	
	B9.3. Remonty na zewnątrz budynku	Np. malowanie, termomodernizacja, naprawa dachu
	B9.4. Inne prace dotyczące budynków (jakie?)	Np. postawienie nowego budynku

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B10. Zakupy środków trwałych	B10.1. Meble	Również meble ogrodowe
	B10.2. Książki i inne zbiory biblioteczne	Oprócz książek także płyty itp.
	B10.2a. Dostęp do e- i audio-książek	
	B10.3. Materiały papiernicze/warsztatowe	
	B10.4. Gry i zabawki	
	B10.5. Sprzęt sportowo-rekreacyjny	
	B10.6. AGD	
	B10.7. Elektronika	RTV, sprzęt komputerowy, sprzęt nagłaśniający itp.
	B10.8. Pomoce naukowe niebędące sprzętem RTV	
	B10.9. Ratownicze	Sprzęt, ubrania, wyposażenia
	B10.10. Medyczne	Także AED
	B10.11. Lądowe pojazdy	
	B10.12. Wodne jednostki	
	B10.13. Książkomaty	
	B10.14. Śmieciomaty	Także butelkomat
	B10.15. Oczyszczacze powietrza	
	B10.16. Inne środki trwałe (jakie?)	
B11. Zajęcia, wydarzenia, akcje	B11.1. Edukacyjne	Szkolenia, warsztaty itp.
	B11.2. Integracyjne	Pikniki, święta dzielnic itp.
	B11.3. Kulturalne	
	B11.4. Rękodzielnicze	Także zajęcia kulinarne
	B11.5. Ruchowe i sportowe	Różne zajęcia (także z samoobrony), ale również zawody, turnieje
	B11.6. Promocja i informacja	Np. akcja społeczna zachęcająca do jakichś działań, promocja miasta
	B11.7. Prozdrowotne dla ludzi	Np. akcje szczepień
	B11.8. Prozwierzęce	Np. wsparcie dla schronisk, kastracja kotów, chipowanie
	B11.9. Wycieczki	
	B11.10. Wydawnicza i publikacyjna działalność	Przygotowanie i wydanie książek, albumów, komiksów, przewodników turystycznych itp.
	B11.11. Inne wydarzenia i działania miękkie (jakie?)	
B12. Poza kategoriami	B12.1. Inne niż powyżej (jakie?)	

Źródło: opracowanie własne

Źródła

Literatura

- Informacja o głosowaniu*, 2021. Dostępne na: <https://lubartow.budzet-obywatelski.org/aktualnosci/informacja-o-glosowaniu,1416> [data dostępu: 15.12.2021].
- Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2021 r.
- Martela B., Bubak G., Janik L., 2021, *Barometr budżetu obywatelskiego. Edycja 2020*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.
- Najwyższa Izba Kontroli, 2019, *Realizacja zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej. Informacja o wynikach kontroli*. Dostępne na: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,20201,vp,22821.pdf> [data dostępu: 25.04.2022].
- Pistelok P., Martela B. (red.), 2019, *Partycypacja publiczna. Raport o stanie polskich miast*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.
- Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce*, 2015, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Warszawa.
- Zawadzka-Pąk U.K., 2019, *Ochrona dobra wspólnego poprzez budżet partycypacyjny (obywatelski)*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok.

Krajowe akty prawne

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873).
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583).
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. 2022 poz. 1005).

Rozstrzygnięcia nadzorcze

- Rozstrzygnięcie nadzorcze Nr NPII.4131.1.402.2021 Wojewody Śląskiego z dnia 28 kwietnia 2021 r.
- Rozstrzygnięcie nadzorcze Nr NPII.4131.1.785.2021 Wojewody Śląskiego z dnia 29 lipca 2021 r.
- Uchwała Nr 8.124.2019 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2019 r. w sprawie: orzeczenia nieważności Uchwały Nr V-17/2019 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 20 lutego 2019 r. w sprawie określenia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego. Dostępne na: <https://warszawa.rio.gov.pl/?a=34858> [data dostępu: 13.04.2022].

Uchwała Nr 9.160.2019 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie: orzeczenia nieważności Uchwały Nr 52/VIII/5/2019 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 5 marca 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania procedury kształtowania budżetu obywatelskiego w gminie Konstancin-Jeziorna. Dostępne na: <https://warszawa.rio.gov.pl/?a=35091> [data dostępu: 13.04.2022].

Uchwała Nr 12.188.2019 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie z dnia 4 czerwca 2019 r. w sprawie: orzeczenia nieważności Uchwały Nr XII/92/2019 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie wymagań, zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Góra Kalwaria, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego. Dostępne na <https://warszawa.rio.gov.pl/?a=35608> [data dostępu: 13.04.2022].

Materiały dotyczące miast

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
1	Aleksandrów Kujawski	Uchwała Nr XX/167/20 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami w sprawie budżetu obywatelskiego Uchwała NR XLIII/335/21 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia budżetu Gminy Miejskiej na rok 2022	https://www.aleksandrowkujawski.pl/
2	Aleksandrów Łódzki	Uchwała Nr XXXIV/255/21 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Aleksandrowskiego Budżetu Obywatelskiego 2022 Uchwała NR XLVIII/349/22 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Aleksandrów Łódzki na 2022 rok	https://aleludzki.pl/
3	Augustów	Uchwała Nr XXXIII/368/2021 Rady Miejskiej w Augustowie z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie Augustowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała NR XLIV/443/2021 Rady Miejskiej w Augustowie z dnia 20 grudnia 2021 roku w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2022 rok	https://zmieniamy.augustow.pl/
4	Barcin	Uchwała Nr XXXII/320/2021 Rady Miejskiej w Barcinie z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie zasad budżetu obywatelskiego w Gminie Barcin Uchwała Nr XXXVI/345/2021 Rady Miejskiej w Barcinie z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Barcin na 2022 rok	https://barcin.konsultacjejst.pl/
5	Barczewo	Uchwała Nr XXXII (301) 2021 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Barczewa na temat Budżetu Obywatelskiego dla Miasta Barczewa na rok 2022 Uchwała Nr XL (390) 2021 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie: uchwalenia budżetu gminy Barczewo na 2022 rok	https://konsultacje.barczewo.pl/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
6	Barlinek	Uchwała Nr VIII/44/2019 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Barlineckiego Budżetu Obywatelskiego	https://barlinek.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLVIII/312/2021 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Barlinek na 2022 rok	
7	Bartoszyce	Uchwała Nr XXXVIII/243/2021 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Bartoszyce konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego na 2021 rok	http://bartoszyce.pl/
		Uchwała Nr XXXII/196/2020 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Bartoszyce na rok 2021	
8	Będzin	Uchwała Nr XLVI/407/2018 Rady Miejskiej Będzina z dnia 28 lutego 2018 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Będzina	https://www.bedzin.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/321/2021 Rady Miejskiej Będzina z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Będzina na 2022 rok	
9	Biała Podlaska	Uchwała Nr XV/29/20 Rady Miasta Biała Podlaska z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami w sprawie budżetu obywatelskiego	https://bo.bialapodlaska.pl/
		Uchwała Nr XXXI/120/21 Rady Miasta Biała Podlaska z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Biała Podlaska na rok 2022	
10	Białystok	Uchwała Nr XIX/318/20 Rady Miasta Białystok z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Białegostoku dotyczących budżetu obywatelskiego	https://www.bialystok.pl/
		Uchwała Nr XLVI/664/21 Rady Miasta Białystok z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Białegostoku na 2022 rok	
11	Bielawa	Uchwała Nr XVII/159/2019 Rady Miejskiej Bielawy z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie Bielawskiego Budżetu Obywatelskiego	https://um.bielawa.pl/
		Uchwała NR XXXIV/309/2020 Rady Miejskiej Bielawy z dnia 30 grudnia 2020 r. Uchwała Budżetowa na rok 2021	
12	Bielsk Podlaski	Uchwała Nr XXXVI/278/21 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Bielsk Podlaski konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta na 2022 rok	https://bielskpodlaski.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLIV/337/21 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Bielsk Podlaski na rok 2022	
13	Bielsko-Biała	Uchwała Nr IX/165/2019 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 10 czerwca 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Bielska-Białej	https://obywatelskibb.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/914/2021 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 21 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa miasta Bielska-Białej na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
14	Bieruń	Uchwała Nr VI/3/2021 Rady Miejskiej w Bieruniu z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Budżetu Obywatelskiego miasta Bierunia na rok 2022	https://bierun.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XII/2/2021 Rady Miejskiej w Bieruniu z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Bierunia na 2022 rok	
15	Blachownia	Uchwała Nr 79/XII/2019 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 18 września 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych Blachowniańskiego Budżetu Obywatelskiego	https://konsultacje.blachownia.pl/
		Uchwała Nr 236/XLII/2021 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Blachownia na rok 2022	
16	Bochnia	Uchwała Nr VI/54/19 Rady Miasta Bochnia z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasta Bochnia	http://bochnia.eu/
		Uchwała budżetowa Nr XXXIX/366/21 Rady Miasta Bochnia z dnia 28 grudnia 2021 r. Gminy Miasta Bochnia na rok 2022	
17	Boguszków-Gorce	Uchwała Nr XXXII/177/21 Rady Miejskiej w Boguszkowie-Gorcach z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Miasto Boguszków-Gorce konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Gminy Boguszków-Gorce na rok 2021	https://bip.boguszkow-gorce.pl/
		Uchwała Nr XXXI/164/20 Rady Miejskiej w Boguszkowie-Gorcach z dnia 28 grudnia 2020 r. Uchwała budżetowa na rok 2021	
18	Braniewo	Uchwała Nr XIV/67/15 Rady Miejskiej w Braniewie z dnia 2 września 2015 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Braniewa	http://bip.braniewo.pl/
		Uchwała Nr XXII/228/2020 Rady Miejskiej w Braniewie z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Braniewa na 2021 r.	
19	Brodnica	Uchwała Nr XVI/147/2020 Rady Miejskiej w Brodnicy z dnia 6 sierpnia 2020 r. w sprawie konsultacji z mieszkańcami Gminy Miasta Brodnicy dotyczących Budżetu Obywatelskiego	https://budzetobywatelski.brodnica.pl/
		Uchwała Nr XXXIII/275/2021 Rady Miejskiej w Brodnicy z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasta Brodnicy na rok 2022	
20	Brzeg	Uchwała Nr XIV/163/19 Rady Miejskiej Brzegu z dnia 24 października 2019 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Budżetu Obywatelskiego Brzegu	https://budzetobywatelski.brzeg.pl/
		Uchwała Nr XXIII/281/20 Rady Miejskiej Brzegu z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Brzeg na 2021 rok	
21	Busko-Zdrój	Uchwała Nr XXXV/422/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Gminy Busko-Zdrój	https://www.umig.busko.pl/
		Uchwała Nr XLI/485/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Busko-Zdrój na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
22	Bydgoszcz	Uchwała Nr V/43/18 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie zasad programu Bydgoski Budżet Obywatelski Uchwała Nr XLVIII/1014/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2022 rok	https://www.bdgbo.pl/
23	Bytom	Uchwała Nr XIII/169/19 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie Bytomskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr LII/698/21 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej miasta Bytomia na 2022 rok	https://bo.bytom.pl/
24	Bytów	Uchwała Nr XXIX/284/2021 Rady Miejskiej w Bytowie z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w gminie Bytów Uchwała Nr XXXIX/376/2021 Rady Miejskiej w Bytowie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Bytów na 2022 rok	https://bytow.budzet-obywatelski.org/
25	Chełm	Uchwała Nr XXVI/210/20 Rady Miasta Chełm z dnia 30 kwietnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Chełm Uchwała Nr L/424/21 Rady Miasta Chełm z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Chełm na rok 2022	https://chelm.budzet-obywatelski.org/
26	Chełmno	Uchwała Nr XIII/89/2019 Rady Miasta Chełmna z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego Uchwała Nr XXXI/207/2021 Rady Miasta Chełmna z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na rok 2021	https://bo.chelmno.pl/
27	Chojnów	Uchwała Nr IX/47/19 Rady Miejskiej Chojnowa z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Miasta Chojnowa konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Chojnowa Uchwała Nr XXXIV/155/20 Rady Miejskiej Chojnowa z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie budżetu Miasta Chojnowa na 2021 rok	https://budzet-obywatelski.chojnow.eu/
28	Choroszcz	Uchwała Nr XXIII/266/2021 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Choroszcz konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok Uchwała Nr XXIX/314/2021 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Choroszcz na 2022 rok	https://www.choroszcz.pl/
29	Chorzów	Uchwała Nr XXXVIII/640/2021 Rady Miasta Chorzów z dnia 16 sierpnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych – Budżetu Obywatelskiego Miasta Chorzów Uchwała Nr XLIV/718/2021 Rady Miasta Chorzów z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Chorzów na rok 2022	https://bo.chorzow.eu/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
30	Chrzanów	Uchwała Nr X/77/2019 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 3 września 2019 r. o zasadach i trybie realizowania konsultacji z mieszkańcami gminy Chrzanów w formie Chrzanowskiego Budżetu Obywatelskiego	https://chrzanow.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXIX/405/2021 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 28 grudnia 2021 r. Budżet Gminy Chrzanów na rok 2022	
31	Ciechanów	Uchwała Nr 269/XXVII/2020 Rady Miasta Ciechanów z dnia 29 października 2020 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Miasta Ciechanów konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego	https://www.umciechanow.pl/
		Uchwała Nr 284/XXVIII/2020 Rady Miasta Ciechanów z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie uchwały Budżetowej Gminy Miejskiej Ciechanów na 2021 rok	https://bo.umciechanow.pl/
32	Cieszyn	Uchwała Nr IX/92/19 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego Miasta Cieszyna	https://cieszyn.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXV/434/21 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Cieszyna na rok 2022	
33	Czaplinek	Uchwała Nr XII/108/19 Rady Miejskiej w Czaplinku z dnia 24 października 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego gminy Czaplinek	https://www.czaplinek.pl/
		Uchwała Nr XXVIII/248/20 Rady Miejskiej w Czaplinku z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Czaplinek na rok 2021 r.	
34	Czarna Białostocka	Uchwała Nr XXX/258/21 Rady Miejskiej w Czarnej Białostockiej z dnia 26 sierpnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Czarna Białostocka konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Gminy na rok 2022	http://www.czarnabialostocka.pl/
		Uchwała NR XXXIV/293/21 Rady Miejskiej w Czarnej Białostockiej z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Czarna Białostocka na 2022 rok	
35	Częstochowa	Uchwała Nr 106.VIII.2019 Rady Miasta Częstochowy z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie tworzenia budżetu obywatelskiego	https://czestochowa.budzet-obywatelski.eu/
		Uchwała Nr 731.LIII.2021 Rady Miasta Częstochowy z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Częstochowy na rok 2022	
36	Człuchów	Uchwała Nr XXII. 187.2020 Rady Miejskiej w Człuchowie z dnia 11 września 2020 r. w sprawie określenia zasad budżetu obywatelskiego	https://czluchow.eu/
		Uchwała Nr XXV.220.2020 Rady Miejskiej w Człuchowie z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Człuchów na 2021 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
37	Darłowo	Uchwała Nr VII/65/2019 Rady Miejskiej w Darłowie z dnia 18 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta Darłowo w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Darłowo oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego	https://www.budzet.darlowo.pl/
		Uchwała Nr XLIV/367/2021 Rady Miejskiej w Darłowie z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy-Miasta Darłowa na rok 2022	
38	Dąbrowa Górnicza	Uchwała NR VIII/96/2019 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 20 marca 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania budżetu obywatelskiego miasta Dąbrowa Górnicza	https://bo.dg.pl/
		Uchwała Nr XXXVII/697/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Dąbrowy Górniczej na rok 2022	
39	Debrzno	Uchwała Nr 41.XLV.2021 Rady Miejskiej w Debrznie z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Gminy Debrzno na rok 2022	https://bip.debrzno.pl/
		Uchwała Nr 86.LIII.2021 Rady Miejskiej w Debrznie z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Debrzno na 2022 rok	
40	Dębno	Uchwała Nr XLII/319/2021 Rady Miejskiej Dębna z dnia 26 sierpnia 2021 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego poprzez przyjęcie Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Gminy Dębno na rok 2022 oraz określenie kwoty środków budżetu obywatelskiego na 2022 rok i ich podział na pule	https://debno.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLIX/358/2021 Rady Miejskiej Dębna z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Dębno na rok 2022	
41	Drawsko Pomorskie	Uchwała Nr XLIX/416/2021 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 26 sierpnia 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania z mieszkańcami gminy Drawsko Pomorskie konsultacji społecznych w sprawie budżetu obywatelskiego w 2022 roku	https://drawsko-pomorskie.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr LVI/470/2021 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Drawsko Pomorskie na rok 2022	
42	Drezdenko	Uchwała Nr VI/36/2019 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie Drezdeneckiego Budżetu Obywatelskiego	https://drezdenko.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr LIII/342/2021 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Drezdenko na 2022 rok	
43	Dynów	Uchwała Nr XXVII/186/21 Rady Miasta Dynów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Dynów	https://www.dynow.pl/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
44	Dzierżgoń	Uchwała Nr VIII/76/2019 Rady Miejskiej w Dzierżgoniu z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami w ramach Dzierżgońskiego Budżetu Obywatelskiego	https://dzierzgon.pnet.pl/
		Uchwała Nr XVIII/249/2020 Rady Miejskiej w Dzierżgoniu z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Dzierżgoń na 2021 rok	
45	Elbląg	Uchwała Nr XB/304/2020 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 16 kwietnia 2020 r. w sprawie przeprowadzania na terenie Gminy Miasta Elbląg konsultacji społecznych w formie Budżetu Obywatelskiego	https://www.budzetobywatelski.elblag.eu/
		Uchwała Nr XXII/651/2021 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Elbląg na rok 2022	
46	Gdańsk	Uchwała Nr V/29/19 Rady Miasta Gdańska z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami miasta Gdańska	https://www.gdansk.pl/
		Uchwała Nr XLIII/1114/21 Rady Miasta Gdańska z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Gdańska na 2022 rok	
47	Gdynia	Uchwała Nr XXXIII/749/20 Rady Miasta Gdyni z dnia 28 października 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego	https://www.bo.gdynia.pl/
		Uchwała NR XXXVI/1173/21 Rady Miasta Gdyni z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Gdyni na 2022 rok	
48	Gliwice	Uchwała Nr II/26/2018 Rady Miasta Gliwice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie Gliwickiego Budżetu Obywatelskiego	https://gbo.gliwice.eu/
		Uchwała Nr XXXII/669/2021 Rady Miasta Gliwice z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Gliwice na 2022 rok	
49	Głogów	Uchwała Nr XXXVI/295/21 Rady Miejskiej w Głogowie z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Głogowa konsultacji społecznych projektu budżetu obywatelskiego na 2022 rok	https://www.obywatel.glogow.pl/
		Uchwała NR L/409/21 Rady Miejskiej w Głogowie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Głogów na rok 2022	
50	Głogów Małopolski	Uchwała Nr XIII/156/2019 Rady Miejskiej w Głogowie Małopolskim z dnia 8 sierpnia 2019 r. w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji budżetu obywatelskiego	https://glogowmlp.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XLVIII/618/2022 Rady Miejskiej w Głogowie Małopolskim z dnia 27 stycznia 2022 r. Uchwała budżetowa na 2022	
51	Głubczyce	Uchwała Nr XXV/261/21 Rady Miejskiej w Głubczycach z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie ustalenia i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu Gminy Głubczyce na 2021 rok	https://glubczyce.pl/
		Uchwała Nr XXIV/244/20 Rady Miejskiej w Głubczycach z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2021 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
52	Głuchołazy	Uchwała Nr XXVIII/279/21 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Głuchołazy	https://glucholazy.pl/
		Uchwała Nr XXVII/264/20 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Głuchołazy na 2021 rok	
53	Gniew	Uchwała Nr V/34/19 Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie: ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami w ramach Gniewskiego Budżetu Obywatelskiego	http://www.bip.gniew.pl/
		Uchwała Nr XXX/226/20 Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie budżetu Gminy Gniew na rok 2021	
54	Gniewkowo	Uchwała Nr XXV/168/2020 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 24 czerwca 2020 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy Gniewkowo	https://gniewkowo.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLVII/318/2021 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu na 2022 rok	
55	Gniezno	Uchwała Nr XXXIII/441/2021 Rady Miasta Gniezna z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych na terenie Miasta Gniezna w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Gniezna na rok 2022	https://gniezno.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLII/571/2021 Rady Miasta Gniezna z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Gniezna na rok 2022	
56	Golub-Dobrzyń	Uchwała Nr XXX/147/2020 Rady Miasta Golubia-Dobrzynia z dnia 30 lipca 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu miasta Golub-Dobrzyń	https://golub-dobrzyn.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr LI/269/2021 Rady Miasta Golubia-Dobrzynia z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu na 2022 rok	
57	Gołdap	Uchwała Nr XXVI/219/2020 Rady Miejskiej w Gołdapi z dnia 25 sierpnia 2020 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Gołdap dotyczących budżetu obywatelskiego	https://goldap.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLVI/366/2021 Rady Miejskiej w Gołdapi z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Gołdap na 2022 rok	
58	Gorlice	Uchwała Nr 458/XXXVI/2021 Rady Miasta Gorlice z dnia 26 sierpnia 2021 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego Miasta Gorlice na 2022 rok	https://gorlice.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Budżetowa Miasta Gorlice Rady Miasta Gorlice na 2022 rok Nr 516/XLI/2021 z dnia 20 grudnia 2021 roku	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
59	Gorzów Wielkopolski	Uchwała Nr III/33/2018 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego	https://gorzow.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLV/796/2021 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 22 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa na 2022 rok Miasta Gorzowa Wielkopolskiego	https://um.gorzow.pl/
60	Góra	Uchwała Nr IV/11/18 Rady Miejskiej Góry z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy Góra	https://bip.gora.com.pl/
		Uchwała budżetowa Gminy Góra na rok 2022 Nr XL/394/21 Rady Miejskiej Góry z dnia 21 grudnia 2021 r.	
61	Grajewo	Uchwała Nr XXX/252/21 Rady Miasta Grajewa z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego na 2022 rok	https://grajewo.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XXXIX/311/21 Rady Miasta Grajewa z dnia 27 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Grajewa na 2022 rok	
62	Grudziądz	Uchwała Nr XXXVIII/318/20 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Grudziądzkiego Budżetu Obywatelskiego 2022	https://grudziadz.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr LVI/455/21 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2022 rok	
63	Hajnówka	Uchwała Nr XXVI/200/21 Rady Miasta Hajnówka z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Hajnówka dotyczących budżetu obywatelskiego na 2022 rok	http://www.hajnowka.pl/
		Uchwała Nr XXXII/246/21 Rady Miasta Hajnówka z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Hajnówka na rok 2022	
64	Hrubieszów	Uchwała Nr XIX/154/2020 Rady Miejskiej w Hrubieszowie z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego dla Gminy Miejskiej Hrubieszów	https://www.konsultacje.miasto.hrubieszow.pl/
		Uchwała Nr XLIV/348/2021 Rady Miejskiej w Hrubieszowie z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2022	
65	Jarosław	Uchwała Nr 393/XXXI/2021 Rady Miasta Jarosławia z dnia 22 marca 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy Miejskiej Jarosław	https://bip.jaroslaw.um.gov.pl/
		Uchwała Nr 552/XLII/2022 Rady Miasta Jarosławia z dnia 24 stycznia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Jarosławia na rok 2022	
66	Jasło	Uchwała Nr LXIX/709/2018 Rady Miejskiej Jasła z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Jasła	https://konsultacje.um.jaslo.pl/
		Uchwała Nr LIV/490/2021 Rady Miejskiej Jasła z dnia 28 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Miasta Jasła na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
67	Jastrzębie-Zdrój	Uchwała Nr XV.150.2020 Rady Miasta Jastrzębie-Zdrój z dnia 8 grudnia 2020 r. w sprawie Jastrzębskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr XIV.181.2021 Rady Miasta Jastrzębie-Zdrój z dnia 16 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Miasta Jastrzębie-Zdrój na 2022 rok	https://bip.jastrzebie.pl/
68	Jawor	Uchwała Nr VIII/80/2019 Rady Miejskiej w Jaworze z dnia 11 września 2019 r. w sprawie zasad realizacji Jaworskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr XXI/180/2020 Rady Miejskiej w Jaworze z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie budżetu Gminy Jawor na 2021 rok	https://jawor.pl/
69	Jaworzno	Uchwała Nr VI/72/2019 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z budżetem obywatelskim miasta Jaworzna Uchwała Nr XXXVIII/484/2021 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok miasta Jaworzna	http://www.jbo.jaworzno.pl/
70	Jelcz-Laskowice	Uchwała Nr XXXII.285.2021 Rady Miejskiej w Jelczu-Laskowicach z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Jelcz-Laskowice dotyczących realizacji projektu pod nazwą: „Budżet Obywatelski w Mieście i Gminie Jelcz-Laskowice w 2022 r.” Uchwała NR XLII.368.2021 Rady Miejskiej w Jelczu-Laskowicach z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie: uchwalenia budżetu miasta i gminy Jelcz-Laskowice na 2022 r.	https://jelcz-laskowice.budzet-obywatelski.org/
71	Jelenia Góra	Uchwała Nr 52.VI.2019 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała Nr 429.XLV.2021 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 30 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Miasta Jelenia Góra na rok 2022	https://konsultacje.jeleniagora.pl/
72	Jordanów	Uchwała Nr XXII/203/2021 Rady Miasta Jordanowa z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu obywatelskiego Miasta Jordanowa na rok 2022 Uchwała Nr XXVII/250/2021 Rady Miasta Jordanowa z dnia 29 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Miasta Jordanowa	https://konsultacje.jordanow.pl/
73	Kalisz	Uchwała Nr XXXVII/542/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kalisza na 2022 rok Uchwała Nr XLVIII/664/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	https://bo.kalisz.pl/
74	Kamienna Góra	Uchwała Nr IX/44/19 Rady Miasta Kamienna Góra z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Kamienna Góra Uchwała NR XLVIII/315/21 Rady Miasta Kamienna Góra z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Kamienna Góra na 2022 rok	http://bip.kamiennagora.pl/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
75	Karczew	Uchwała Nr XXXIII/198/2020 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia 28 września 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Karczewa w przedmiocie Budżetu Obywatelskiego w mieście Karczew	https://karczew.pl/
		Uchwała Nr LXII/325/2022 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia 13 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Karczew na 2022 rok	
76	Katowice	Uchwała Nr V/80/19 Rady Miasta Katowice z dnia 7 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu Budżetu Obywatelskiego w Katowicach	http://www.bo.katowice.eu/
		Uchwała Nr XLII/922/21 Rady Miasta Katowice z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Katowice na 2022 rok	
77	Kędzierzyn-Koźle	Uchwała Nr II/18/18 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji w ramach Budżetu Obywatelskiego w Kędzierzynie-Koźlu oraz określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://budzetobywatelski.kedzierzynkozle.pl/
		Uchwała Nr XXIX/312/20 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Kędzierzyn-Koźle na rok 2021	
78	Kętrzyn	Uchwała Nr XXXVIII/275/2021 Rady Miejskiej w Kętrzynie z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta Kętrzyn w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Kętrzyn na rok 2022 oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://www.miastoketrzyn.pl/
		Uchwała Nr XLVIII/361/2021 Rady Miejskiej w Kętrzynie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Kętrzyn na rok 2022	
79	Kielce	Uchwała Nr XLII/798/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 18 marca 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Kieleckiego Budżetu Obywatelskiego	https://bo.kielce.eu/
		Uchwała Nr LV/1085/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Kielce na 2022 r.	
80	Knurów	Uchwała Nr XXI/260/2020 Rady Miasta Knurów z dnia 19 lutego 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z Budżetem Obywatelskim Miasta Knurów	https://knurów.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XLVII/616/2021 Rady Miasta Knurów z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Gminy Knurów na 2022 rok	
81	Koło	Uchwała Nr XXXI/301/2020 Rady Miejskiej Koła z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt kołskiego budżetu obywatelskiego	https://kolo.konsultacjejst.pl/
82	Kołobrzeg	Uchwała Nr XXV/359/20 Rady Miasta Kołobrzeg z dnia 6 lipca 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego	https://bo.kolobrzeg.pl/
		Uchwała Nr XLIV/642/21 Rady Miasta Kołobrzeg z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Kołobrzeg na 2022 r.	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
83	Konin	Uchwała Nr 481 Rady Miasta Konina z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie realizacji „Konińskiego Budżetu Obywatelskiego”	http://kbo.konin.pl/
		Uchwała Nr 675 Rady Miasta Konina z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej miasta Konina na 2022 rok	
84	Końskie	Uchwała Nr XXXII/315/2021 Rady Miejskiej w Końskich z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Miasta i Gminy Końskie na 2022 rok	https://umkonskie.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/382/2021 Rady Miejskiej w Końskich z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta i Gminy Końskie na 2022 rok	
85	Koronowo	Uchwała Nr XXXI/262/20 Rady Miejskiej w Koronowie z dnia 28 października 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania budżetu obywatelskiego Gminy Koronowo	https://koronowo.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr L/436/21 Rady Miejskiej w Koronowie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Koronowo na rok 2022	
86	Koszalin	Uchwała Nr IV/67/2019 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących Koszalińskiego Budżetu Obywatelskiego oraz zmiany uchwały w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Koszalin	https://koszalin.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXIX/629/2021 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Koszalina na 2022 rok	
87	Kowary	Uchwała Nr XXXIV/218/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego	https://um.kowary.pl/
		Uchwała Nr XXXIII/213/20 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Kowary na 2021 rok	
88	Kórnik	Uchwała Nr XXXI/419/2021 Rady Miasta i Gminy Kórnik z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego Gminy Kórnik na rok 2022	https://kornik.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXIX/560/2021 Rady Miasta i Gminy Kórnik z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Kórnik na 2022 rok	
89	Kraków	Uchwała Nr LI/1410/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego Miasta Krakowa	https://budzet.krakow.pl/
		Uchwała Nr LXXV/2083/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Krakowa na rok 2022	
90	Krasnystaw	Uchwała Nr VIII/63/2019 Rady Miasta Krasnystaw z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania procedury kształtowania budżetu obywatelskiego w Mieście Krasnystaw	https://krasnystaw.pl/
		Uchwała Nr XXXV/258/2021 Rady Miasta Krasnystaw z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta na rok 2022	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
91	Kraśnik	Uchwała Nr XLII/322/2021 Rady Miasta Kraśnik z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kraśnik na rok 2022	https://krasnik.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLVI/366/2021 Rady Miasta Kraśnik z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2022	
92	Krosno	Uchwała Nr IX/248/19 Rady Miasta Krosna z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego Miasta Krosna	https://krosno.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLI/1200/21 Rady Miasta Krosna z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	
93	Krotoszyn	Uchwała Nr XXXII/300/2021 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta i Gminy Krotoszyn	https://krotoszyn.konsultacjejst.pl/
		Uchwała NR XXXVII/333/2021 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2022 rok	
94	Krynica-Zdrój	Uchwała Nr XXXI.248.2020 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Krynicy-Zdroju na rok 2021	http://www.krynica-zdroj.pl/
		Uchwała Nr XXXIII.254.2021 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z dnia 9 lutego 2021 r. Uchwała budżetowa Gminy Krynicy-Zdroju na 2021 rok	
95	Kudowa-Zdrój	Uchwała Nr XXXIV/242/21 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 17 czerwca 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych dla realizacji Budżetu Obywatelskiego Kudowy-Zdroju na 2022 rok	https://kudowa.pl/
		Uchwała Nr XL/283/21 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu gminy Kudowa-Zdrój na 2022 rok	
96	Kutno	Uchwała Nr XXXII/299/20 Rady Miasta Kutno z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Kutnowskiego Budżetu Obywatelskiego	https://kutno.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XLIX/451/21 Rady Miasta Kutno z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Kutno na 2022 rok	
97	Kwidzyn	Uchwała Nr XVI/169/20 Rady Miejskiej w Kwidzynie z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie przygotowania i wdrożenia budżetu obywatelskiego w mieście Kwidzynie	https://kwidzyn.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XXXV/331/21 Rady Miejskiej w Kwidzynie z dnia 13 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Kwidzyna na rok 2022	
98	Lądek-Zdrój	Uchwała Nr XL/264/2021 Rady Miejskiej Lądka-Zdroju z dnia 30 września 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Lądek-Zdrój konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Gminy Lądek-Zdrój na rok 2022	https://ladek.pl/
		Uchwała NR XLIV/294/2021 Rady Miejskiej Lądka-Zdroju z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Gminy Lądek-Zdrój na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
99	Legionowo	Uchwała Nr XIV/196/2019 Rady Miasta Legionowo z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Gminy Miejskiej Legionowo Uchwała Nr XXXVI/541/2021 Rady Miasta Legionowo z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Legionowo na 2022 r.	https://legionowo.budzet-obywatelski.org/
100	Legnica	Uchwała Nr VI/95/19 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie zasad Legnickiego Budżetu Obywatelskiego jako szczególnej formy konsultacji społecznych Uchwała NR XXXVIII/464/21 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Legnicy na rok 2022	http://www.lbo.legnica.eu/
101	Leszno	Uchwała Nr XXXVIII/510/2021 Rady Miejskiej Leszna z dnia 13 maja 2021 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Miasta Leszna Uchwała Nr XLVI/596/2021 Rady Miejskiej Leszna z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Leszna na rok 2022	https://leszno.konsultacjejst.pl/
102	Lewin Brzeski	Uchwała Nr XXX/242/2021 Rady Miejskiej w Lewinie Brzeskim z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego dla gminy Lewin Brzeski Uchwała Nr XXVIII/222/2020 Rady Miejskiej w Lewinie Brzeskim z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2021 rok	https://lewin-brzeski.pl/
103	Lębork	Uchwała Nr XX-324/2020 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia „Zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Miasto Lębork dotyczących Budżetu Obywatelskiego” Uchwała Nr XXXIII-508/2022 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 21 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Lęborka na 2022 rok	https://lebork.budzet-obywatelski.org/
104	Lędziny	Uchwała Nr VIII/55/15 Rady Miasta Lędziny z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Lędziny konsultacji społecznych dotyczących projektu pn. „Budżet Obywatelski w Lędzinach” Uchwała Nr LXXII/362/22 Rady Miasta Lędziny z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Lędziny na 2022 rok	http://www.ledziny.pl/
105	Lubartów	Uchwała Nr XXVII/202/2021 Rady Miasta Lubartów z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego	https://lubartow.budzet-obywatelski.org/
106	Lubawa	Uchwała Nr XXVIII/265/2021 Rady Miasta Lubawa z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzenia z mieszkańcami Gminy Miejskiej Lubawa konsultacji społecznych dotyczących Lubawskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr XXXVI/314/2021 Rady Miasta Lubawa z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Lubawa na 2022 rok	https://lubawa.budzet-obywatelski.org/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
107	Lublin	Uchwała Nr 56/III/2019 Rady Miasta Lublin z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Lublin	https://decyduje.lublin.eu/
		Uchwała NR 1063/XXXIV/2021 Rady Miasta Lublin z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Lublin na 2022 rok	
108	Lubliniec	Uchwała Nr 102/X/2019 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Miasta Lublińca w ramach budżetu obywatelskiego	https://bo.lubliniec.pl/
		Uchwała Nr 483/XLI/2021 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na 2022 rok	
109	Łapy	Uchwała Nr XL/306/21 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 28 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Łapy konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok	http://www.lapy.pl/
		Uchwała Nr XLIX/383/21 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Łapy na 2022 rok	
110	Łazy	Uchwała Nr V/34/2019 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Łazy	https://bip.umlazy.finn.pl/
		Uchwała NR XXXII/197/2021 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie Uchwała budżetowa Gminy Łazy na rok 2022	
111	Łęczycza	Uchwała Nr XL/228/2020 Rady Miejskiej w Łęczycy z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad i trybu realizowania przez Burmistrza Miasta Łęczycza budżetu obywatelskiego Miasta Łęczycza	https://leczyca.info.pl/
		Uchwała Nr LVIII/334/2021 Rady Miejskiej w Łęczycy w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Łęczycza na rok 2022	
112	Łobez	Uchwała Nr XI/73/2019 Rady Miejskiej w Łobzie z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Łobez dotyczących budżetu obywatelskiego	https://lobez.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLVI/313/2021 Rady Miejskiej w Łobzie z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Łobez na rok 2022	
113	Łomża	Uchwała Nr 383/XXXVII/21 Rady Miejskiej w Łomży z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie Zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Łomża	http://www.lomza.pl/
		Uchwała Nr 451/XLIX/22 Rady Miejskiej w Łomży z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Łomża na rok 2022	
114	Łódź	Uchwała Nr XL/1256/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 marca 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt Łódzkiego Budżetu Obywatelskiego	https://budzetobywatelski.uml.lodz.pl/
		Uchwała NR LII/1595/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Łodzi na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
115	Maków Podhalański	Uchwała Nr XXX.291/2021 Rady Miejskiej w Makowie Podhalańskim z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie: określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Makowa Podhalańskiego w sprawie budżetu obywatelskiego na 2022 r.	https://makow-podhalanski.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXV.344/2021 Rady Miejskiej w Makowie Podhalańskim z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie: Uchwała budżetowa na 2022 rok	
116	Malbork	Uchwała Nr V/31/2019 Rady Miasta Malbork z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia na terenie Miasta Malborka konsultacji społecznych Budżetu Obywatelskiego Miasta Malbork	https://malbork.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XL/327/2021 Rady Miasta Malbork z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Malborka na 2022 rok	
117	Marki	Uchwała Nr XXXI/396/2021 Rady Miasta Marki z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie określenia istotnych informacji niezbędnych do przeprowadzenia w ramach Mareckiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Marki	https://www.marki.pl/
		Uchwała Nr XLIII/509/2021 Rady Miasta Marki z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Miasto Marki na 2022 rok	
118	Mielec	Uchwała Nr VII/59/2019 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie Mieleckiego Budżetu Obywatelskiego	https://www.mielec.pl/
		Uchwała Nr XL/423/2021 Rady Miasta Marki z dnia 29 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Miasta Mielca na 2022 rok	
119	Międzyrzec Podlaski	Uchwała Nr VI/55/19 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Międzyrzec Podlaski	https://miedzyrzec.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XL/343/21 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2022	
120	Międzyzdroje	Uchwała Nr XL/463/21 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 24 sierpnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzenia na terenie gminy Międzyzdroje konsultacji społecznych w sprawie Międzyzdrojskiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok	https://miedzyzdroje.pl/
		Uchwała Nr XLIII/501/21 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Międzyzdroje na 2022 rok	
121	Mikołów	Uchwała Nr XLI/381/2021 Rady Miejskiej Mikołowa z dnia 20 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia zasad budżetu obywatelskiego na rok 2022	https://obywatelski.mikolow.eu/
		Uchwała Nr XLIX/477/2021 Rady Miejskiej Mikołowa z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta na rok 2022	
122	Milicz	Uchwała Nr LII/270/2021 Rady Miejskiej w Miliczu z dnia 5 sierpnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Milicz dotyczących realizacji projektu pn. „Budżet obywatelski Gminy Milicz 2022”	https://milicz.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR LXI/311/2021 Rady Miejskiej w Miliczu z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Gminy Milicz na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
123	Mińsk Mazowiecki	Uchwała Nr XXIX.262.2021 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki z dnia 19 kwietnia 2021 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Mińsk Mazowiecki w formie budżetu obywatelskiego Uchwała Nr XXXIX.353.2021 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Mińsk Mazowiecki na rok 2022	https://minskmaz.budzet-obywatelski.org/
124	Mrągowo	Uchwała Nr XXXIII/2/2021 Rady Miejskiej w Mrągowie z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie Mrągowskiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok Uchwała Nr XLVI/2/2021 Rady Miejskiej w Mrągowie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Mrągowo na rok 2022	https://mragowo.budzetobywatelski.com/
125	Mysłowice	Uchwała Nr IX/133/19 Rady Miasta Mysłowice z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie Mysłowickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr L/741/21 Rady Miasta Mysłowice z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Mysłowice na 2022 rok	https://mbo.myslowice.pl/
126	Myślenice	Uchwała Nr 281/XXXIII/2021 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Myślenickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr 425/XLVII/2022 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 27 stycznia 2022 r. Uchwała Budżetowa Gminy Myślenice na rok 2022	https://myslenice.budzet-obywatelski.org/
127	Myślibórz	Uchwała Nr XI/92/2019 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 23 lipca 2019 r. w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji Budżetu Obywatelskiego Gminy Myślibórz Uchwała Nr XXXIX/348/2021 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 9 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Myślibórz na 2022 r.	https://mysliborz.pl/
128	Namysłów	Uchwała Nr 377/VIII/21 Rady Miejskiej w Namysłowie z dnia 11 lutego 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w zakresie Budżetu Obywatelskiego Namysłowa na 2021 rok Uchwała Nr 338/VIII/20 Rady Miejskiej w Namysłowie z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2021 rok	https://namyslow.eu/
129	Niepołomice	Uchwała Nr XVIII/222/20 Rady Miejskiej w Niepołomicach z dnia 2 czerwca 2020 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego gminy Niepołomice Uchwała NR XLI/509/21 Rady Miejskiej w Niepołomicach z dnia 23 grudnia 2021 w sprawie: budżetu gminy Niepołomice na rok 2022	https://niepolomice.budzet-obywatelski.org/
130	Nowa Ruda	Uchwała Nr 228/XXIX/20 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Nowa Ruda dotyczących realizacji projektu pod nazwą: „Budżet obywatelski w Mieście Nowa Ruda w 2022 roku” Uchwała Nr 335/XLIII/21 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Nowa Ruda na rok 2022	https://nowaruda.budzet-obywatelski.org/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
131	Nowa Sarzyna	Uchwała Nr LXII/399/2018 Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Nowa Sarzyna	http://www.nowasarzyna.eu/
		Uchwała NR XLVIII/447/2022 Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie z dnia 24 stycznia 2022 r. Uchwała budżetowa Gminy Nowa Sarzyna na 2022 rok	
132	Nowy Sącz	Uchwała Nr XIII/133/2019 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 21 maja 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania procedury budżetu obywatelskiego miasta Nowego Sącza oraz wymogów formalnych jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://bo.nowysacz.pl/
		Uchwała Nr LIV/677/2021 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 28 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Miasta Nowego Sącza na rok 2022	
133	Oborniki	Uchwała Nr XXXV/449/21 Rady Miejskiej w Obornikach z dnia 25 sierpnia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego w Gminie Oborniki na 2022 rok	https://oborniki.konsultacjelijst.pl/
		Uchwała Nr XLI/512/21 Rady Miejskiej w Obornikach z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Gminy Oborniki na rok 2022	
134	Olecko	Uchwała Nr ORN.0007.68.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy Olecko dotyczących budżetu obywatelskiego	https://um.olecko.pl/
		Uchwała Nr BRM.0007.151.2021 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Olecko na 2022 rok	
135	Olesno	Uchwała Nr XLI/297/21 Rady Miejskiej w Oleśnie z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Olesna na 2022 rok	https://olesno.pl/
		Uchwała Nr L/358/21 Rady Miejskiej w Oleśnie z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Olesno na 2022 rok	
136	Oleśnica	Uchwała Nr XXVIII/320/2021 Rady Miasta Oleśnicy z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Miasta Oleśnicy dotyczących realizacji projektu pod nazwą: „Budżet obywatelski w Mieście Oleśnicy w 2022 roku”	https://www.olesnica.pl/
		Uchwała NR XXXVII/380/2021 Rady Miasta Oleśnicy z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Oleśnicy na 2022 rok	
137	Olsztyn	Uchwała Nr VIII/117/19 Rady Miasta Olsztyna z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Olsztyńskiego Budżetu Obywatelskiego	https://glosujobo.olsztyn.eu/
		Uchwała NR XL/669/21 Rady Miasta Olsztyna z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Olsztyna na 2022 rok	
138	Olsztynek	Uchwała Nr VIII-57/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie Regulaminu Olsztyneckiego Budżetu Obywatelskiego	https://obo.olsztynek.pl/
		Uchwała Nr XXXVII-342/2021 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Olsztynek na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
139	Opoczno	Uchwała Nr XX/216/2020 Rady Miejskiej w Opocznie z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego gminy Opoczno Uchwała NR XLII/449/2021 Rady Miejskiej w Opocznie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Opoczno na rok 2022	https://opoczno.budzet-obywatelski.org/
140	Opole	Uchwała NR VI/110/19 Rady Miasta Opola z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji budżetu obywatelskiego w Opolu Uchwała Nr XLVIII/919/21 Rady Miasta Opola z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Opola na 2022 rok	https://bo.opole.pl/
141	Opole Lubelskie	Uchwała Nr XXXIII/267/2021 Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Opole Lubelskie dotyczących części budżetu Gminy Opole Lubelskie, zwanego budżetem obywatelskim Uchwała Nr XXXVII/309/2021 Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 21.12.2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2022	https://opolelubelskie.pl/
142	Ostrołęka	Uchwała Nr 454/XLVII/2021 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Ostrołęki Uchwała NR 536/LV/2021 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej na 2022 rok	https://ostroleka.budzet-obywatelski.org/
143	Ostróda	Uchwała Nr XLV/240/2021 Rady Miejskiej w Ostródzie z dnia 16 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzania na terenie Gminy Miejskiej Ostróda konsultacji społecznych w formie Budżetu Obywatelskiego oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała Nr LII/284/2022 Rady Miejskiej w Ostródzie z dnia 25 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Ostróda na rok 2022	https://bo.ostroda.pl/
144	Ostrów Wielkopolski	Uchwała Nr XI/139/2019 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w Ostrowie Wielkopolskim Uchwała NR XLII/465/2021 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 22 grudnia 2021 roku w sprawie: uchwały budżetowej na 2022 rok	https://ostrow.konsultacjejst.pl/
145	Ozimek	Uchwała Nr XXXV/302/21 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Ozimka na 2022 rok Uchwała Nr XLI/376/21 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2022 rok	https://bo.ozimek.pl/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
146	Ozorków	Uchwała Nr XLII/278/21 Rady Miejskiej w Ozorkowie z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie zasad wprowadzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasto Ozorków na rok 2022 Uchwała NR L/328/21 Rady Miejskiej w Ozorkowie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Ozorkowa na rok 2022	https://www.umozorkow.pl/
147	Piaseczno	Uchwała Nr 817/XXXIX/2021 Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 16 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie gminy Piaseczno konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego w gminie Piaseczno jako części budżetu Gminy Piaseczno na rok 2022 Uchwała Nr 927/XLVII/2021 Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Piaseczno na rok 2022	https://piaseczno.budzet-obywatelski.org/
148	Piekary Śląskie	Uchwała Nr V/67/19 Rady Miasta Piekary Śląskie z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie konsultacji z mieszkańcami części wydatków budżetu Miasta Piekary Śląskie Uchwała Nr XLIV/494/21 Rady Miasta Piekary Śląskie z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na 2022 rok	http://www.obywatelski.piekary.pl/
149	Piława Górna	Uchwała Nr V/22/2019 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Piława Górna Uchwała Nr XXIV/131/2020 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 29 grudnia 2020 r. Uchwała Budżetowa na 2021 rok	http://www.pilawagorna.pl/
150	Pińczów	Uchwała Nr XIX/179/2020 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała Nr XXXVI/379/2021 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Pińczów na 2022 rok	https://pinczow.com.pl/
151	Piotrków Trybunalski	Uchwała Nr XXXIII/454/21 Rady Miasta Piotrkowa Trybunalskiego z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżet Obywatelski w Piotrkowie Trybunalskim Uchwała NR XLVI/578/21 Rady Miasta Piotrkowa Trybunalskiego z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej miasta na 2022 rok	https://piotrkowtrybunalski.konsultacjejst.pl/
152	Płock	Uchwała Nr 447/XXVI/2020 Rady Miasta Płocka z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami miasta Płocka Uchwała Nr 637/XXXVII/2021 Rady Miasta Płocka z dnia 30 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Miasta Płocka na rok 2022	https://mojemiasto.plock.eu/
153	Polkowice	Uchwała Nr XXXIII/467/18 Rady Miejskiej w Polkowicach z dnia 31 sierpnia 2018 r. w sprawie przeprowadzania na terenie gminy Polkowice konsultacji społecznych dotyczących Polkowickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała NR XLI/440/21 Rady Miejskiej w Polkowicach z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu gminy na 2022 rok	https://pbo.polkowice.eu/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
154	Poznań	Uchwała Nr XLIII/754/VIII/2021 Rady Miasta Poznania z dnia 9 marca 2021 r. w sprawie zasad i trybu Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2022	https://budzet.um.poznan.pl/
		Uchwała Nr LVII/1067/VIII/2021 Rady Miasta Poznania z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Poznania na 2022 rok	
155	Praszka	Uchwała Nr 261/XXXIII/2021 Rady Miejskiej w Praszce z dnia 30 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu budżetu obywatelskiego Gminy Praszka na rok 2022	https://bo.praszka.pl/
		Uchwała Nr 278/XXXVII/2021 Rady Miejskiej w Praszce z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Praszka na 2022 rok	
156	Pruszcz Gdański	Uchwała Nr XXI/272/2020 Rady Miasta Pruszcza Gdańskiego z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego na rok 2022	https://pruszczgdanski.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XXXVII/393/2021 Rady Miasta Pruszcza Gdańskiego z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Pruszcza Gdańskiego na rok 2022	
157	Pruszków	Uchwała Nr VI.71.2019 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Pruszkowa w zakresie budżetu obywatelskiego	https://pruszkow.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR L.491.2021 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 16 grudnia 2021 w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Pruszkowa na 2022 rok	
158	Przasnysz	Uchwała Nr XLIV/325/2021 Rady Miejskiej w Przasnyszu z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Miasta Przasnysz na rok 2022	https://przasnysz.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr L/372/2021 Rady Miejskiej w Przasnyszu z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej Miasta Przasnysza na 2022 rok	
159	Przemyśl	Uchwała Nr 65/2021 Rady Miejskiej w Przemyślu z dnia 17 maja 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Przemyśla	https://przemysl.pl/
		Uchwała Nr 198/2021 Rady Miejskiej w Przemyślu z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie: Uchwała budżetowa na 2022 rok	
160	Przeworsk	Uchwała Nr XXXIII/450/2021 Rady Miasta Przeworska z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzania konsultacji społecznych wśród mieszkańców miasta Przeworska dotyczących „Budżetu obywatelskiego miasta Przeworska na rok 2022”	https://przeworsk.um.gov.pl/
		Uchwała nr XXXVIII/497/2021 Rady Miasta Przeworska z dnia 29 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia Uchwały budżetowej Gminy Miejskiej Przeworsk na 2022 rok	
161	Pszczyna	Uchwała Nr XXXV/434/21 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z przygotowaniem Pszczyńskiego Budżetu Obywatelskiego 2022	https://budzet.pszczyna.pl/
		Uchwała Nr XLI/501/21 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na rok 2022	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
162	Puck	Uchwała Nr XXII/9/2020 Rady Miasta Puck z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	http://miastopuck.pl/
		Uchwała Nr XLVII/14/2021 Rady Miasta Puck z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta na 2022 r.	
163	Puławy	Uchwała Nr XXX/311/21 Rady Miasta Puławy z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania procedury budżetu obywatelskiego w gminie Miasto Puławy oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://pulawy.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XL/369/21 Rady Miasta Puławy z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Puławy na rok 2022	
164	Puszczykowo	Uchwała Nr 193/20/VIII Rady Miasta Puszczykowa z dnia 29 września 2020 r. w sprawie Puszczykowskiego Budżetu Obywatelskiego	https://pbo.puszczykowo.pl/
		Uchwała Nr 340/21/VIII Rady Miasta Puszczykowa z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Puszczykowa na rok 2022	
165	Pyskowice	Uchwała Nr XXIX/288/2021 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie Pyskowickiego Budżetu Obywatelskiego	https://www.pyskowice.pl/
		Uchwała Nr XXXVIII/379/2021 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na 2022 r.	
166	Racibórz	Uchwała Nr III/37/2019 Rady Miasta Racibórz z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w Mieście Racibórz	https://bo.raciborz.pl/
		Uchwała Nr XXXVIII/552/2021 Rady Miasta Racibórz z dnia 22 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Miasta Racibórz na 2022 rok	
167	Radom	Uchwała NR LI/457/2021 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 25 stycznia 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Miasta Radomia na rok 2022	https://konsultacje.radom.pl/
		Uchwała Nr LXX/626/2021 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 20 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa na rok 2022	
168	Radomsko	Uchwała Nr XXXV/366/21 Rady Miejskiej w Radomsku z dnia 20 sierpnia 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego	https://budzetobywatelski.radomsko.pl/
		Uchwała NR XLI/416/21 Rady Miejskiej w Radomsku z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Radomska na rok 2022	
169	Radymno	Uchwała Nr XXXII/235/2021 Rady Miasta Radymna z dnia 14 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Radymna w sprawie „Budżetu Obywatelskiego Miasta Radymna na rok 2022”	http://radymno.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/271/2021 Rady Miasta Radymna z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie: budżetu Miasta Radymna na 2022 r.	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
170	Rawa Mazowiecka	Uchwała Nr XXVIII/247/21 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 20 maja 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien zawierać projekt Budżetu Obywatelskiego w Gminie Miasto Rawa Mazowiecka	https://www.rawamazowiecka.pl/
		Uchwała Nr XXXVI/306/22 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 20 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2022 rok	
171	Reda	Uchwała Nr XXXI/334/2021 Rady Miejskiej w Redzie z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Redy konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok	https://bo.reda.pl/
		Uchwała Nr XLI/425/2021 Rady Miejskiej w Redzie z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie: Budżetu Miasta na 2022 rok	
172	Rogoźno	Uchwała Nr XLV/446/2021 Rady Miejskiej w Rogoźnie z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie zasad i trybu Budżetu Obywatelskiego Gminy Rogoźno „Działamy dla Mieszkańców” na rok 2022	https://rogozno.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr LIX/565/2021 Rady Miejskiej w Rogoźnie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie: uchwały budżetowej Gminy Rogoźno na 2022 rok	
173	Ruda Śląska	Uchwała Nr PR.0007.41.2020 Rady Miasta Ruda Śląska z dnia 30 kwietnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego miasta Ruda Śląska	https://rudaslaska.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr PR.0007.186.2021 Rady Miasta Ruda Śląska z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na prawach powiatu na rok 2022	
174	Rumia	Uchwała Nr XXVI/382/2021 Rady Miejskiej Rumi z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Rumi konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok	https://rumia.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXV/485/2021 Rady Miejskiej Rumi z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Rumi na 2022 rok	
175	Rybnik	Uchwała NR 116/VIII/2019 Rady Miasta Rybnika z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Rybnika	https://www.rybnik.eu/
		Uchwała Nr 768/XLVI/2021 Rady Miasta Rybnika z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Rybnika na 2022 rok	
176	Rydułtowy	Uchwała Nr 29.278.2021 Rady Miasta Rydułtowy z dnia 18 marca 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z przygotowaniem Rydułtowskiego Budżetu Obywatelskiego 2022	http://budzet.rydułtowy.pl/
		Uchwała Nr 37.379.2021 Rady Miasta Rydułtowy z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Rydułtowy na 2022 rok	
177	Rypin	Uchwała Nr XXXIII/211/2021 Rady Miasta Rypin z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://rypin.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLI/261/2021 Rady Miasta Rypin z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Rypin na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
178	Rzeszów	Uchwała Nr IX/165/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr LVI/1167/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Rzeszowa na 2022 r.	http://rbo.erzeszow.pl/
179	Sianów	Uchwała Nr XVI/118/2019 Rady Miejskiej w Sianowie z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy i Miasta Sianów w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Sianów oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr XLIV/303/2021 Rady Miejskiej w Sianowie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Sianów na rok 2022	https://sianow.pl/
180	Siedlce	Uchwała Nr VI/56/2019 Rady Miasta Siedlce z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w ramach budżetu obywatelskiego Uchwała Nr XXXIV/361/2021 Rady Miasta Siedlce z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie szczególnego trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych w ramach budżetu obywatelskiego na 2022 rok Uchwała Nr XLV/464/2021 Rady Miasta Siedlce z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Siedlce na 2022 rok	https://budzet24.pl/umsiedlcebo/
181	Siemianowice Śląskie	Uchwała Nr 685/2018 Rady Miasta Siemianowice Śląskich z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Siemianowice Śląskie Uchwała Nr 433/2021 Rady Miasta Siemianowice Śląskich z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2022 rok	https://www.bo.siemianowice.pl/
182	Skarżysko-Kamienna	Uchwała Nr VIII/27/2019 Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Skarżyska-Kamiennej Uchwała Nr XLIII/358/2021 Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Skarżyska-Kamiennej na 2022 rok	https://skarzysko.budzet-obywatelski.org/
183	Skierniewice	Uchwała Nr V/20/2019 Rady Miasta Skierniewice z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w Gminie Miasto Skierniewice Uchwała NR XXXVIII/138/2021 Rady Miasta Skierniewice z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Skierniewice na 2022 rok	http://www.skierniewice.eu/
184	Słupca	Uchwała Nr VI/53/19 Rady Miasta Słupca z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach Słupeckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała NR XXXI/237/2021 Rady Miasta Słupca z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2022	https://slupca.konsultacjejst.pl/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
185	Słupsk	Uchwała Nr VII/96/19 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Słupskiego Budżetu Obywatelskiego	https://slupsk.konsultacjejst.pl/
		Uchwała XXXIX/602/21 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Słupska na 2022 rok	
186	Sokółka	Uchwała Nr XXXIX/230/2021 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego	https://sokolka.pl/
		Uchwała Nr XLVII/310/2021 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Sokółka na 2022 rok	
187	Sopot	Uchwała Nr XXII/361/2021 Rady Miasta Sopotu z dnia 4 lutego 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Sopotu na temat Sopockiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok	https://sopot.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXIX/492/2021 Rady Miasta Sopotu z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie: uchwalenia budżetu miasta Sopotu na rok 2022	
188	Sosnowiec	Uchwała Nr 120/V/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Budżetu Obywatelskiego Miasta Sosnowca	https://obywatelski.sosnowiec.pl/
		Uchwała Nr 852/LI/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Sosnowca na 2022 rok	
189	Starachowice	Uchwała Nr XIV/7/2019 Rady Miejskiej w Starachowicach z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie: przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Starachowic dotyczących Budżetu Obywatelskiego	https://obywatelski.starachowice.eu/
		Uchwała Nr XIV/1/2021 Rady Miejskiej w Starachowicach z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Starachowice na 2022 rok	
190	Stargard	Uchwała Nr XXVIII/301/2021 Rady Miejskiej w Stargardzie z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinna spełniać inicjatywa Stargardzkiego Budżetu Obywatelskiego 2022	https://stargard.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XXXIV/361/2021 Rady Miejskiej w Stargardzie z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2022 rok	
191	Starogard Gdański	Uchwała Nr XXXII/388/2021 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Gminy Miejskiej Starogard Gdański na rok 2022	https://bo.starogard.pl/
		Uchwała Nr XLI/499/2021 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Starogard Gdański na 2022 rok	
192	Strzelce Opolskie	Uchwała Nr IX/98/2019 Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad konsultacji Strzeleckiego Budżetu Obywatelskiego	https://strzelceopolskie.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLVI/381/2021 Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Strzelce Opolskie na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
193	Suwałki	Uchwała Nr XXXI/425/2021 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Miasta Suwałki konsultacji społecznych w sprawie Suwałskiego Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu miasta na 2022 rok	https://um.suwalki.pl/
		Uchwała Nr XL/518/2021 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na 2022 rok	
194	Swarzędz	Uchwała Nr XXXV/396/2021 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Swarzędz na rok 2022	https://swarzedz.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLVI/506/2021 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Swarzędz na rok 2022	
195	Szamotoły	Uchwała Nr XI/95/2019 Rady Miasta i Gminy Szamotoły z dnia 18 lipca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji dotyczących budżetu obywatelskiego	https://szamotoły.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XXXVI/379/2021 Rady Miasta i Gminy Szamotoły z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Szamotoły na rok 2022	
196	Szczecin	Uchwała Nr V/154/19 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego	https://sbo.szczecin.eu/
		Uchwała Nr XXXIV/970/21 Rady Miasta Szczecin z dnia 7 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Szczecin na 2022 rok	
197	Szczecinek	Uchwała Nr XX/201/2020 Rady Miasta Szczecinek z dnia 26 marca 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://szczecinek.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XL/376/2021 Rady Miasta Szczecinek z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Szczecinek na 2022 rok	
198	Szczytno	Uchwała Nr XXIX/226/2021 Rady Miejskiej w Szczytnie z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie zasad i trybu realizowania Budżetu Obywatelskiego Gminy Miejskiej Szczytno	https://obywatel.miaostoszczytno.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/278/2021 Rady Miejskiej w Szczytnie z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Szczytno na rok 2022	
199	Szydłowiec	Uchwała Nr XXIX/203/21 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 3 marca 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Gminy Szydłowiec	https://www.szydlowiec.pl/
		Uchwała Nr XXXVII/274/21 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 28 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa na rok 2022	
200	Śmigiel	Uchwała Nr XXXIII/298/2021 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie Śmigieńskiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2022	https://smigiel.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLI/343/2021 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Śmigiel na rok 2022	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
201	Śrem	Uchwała Nr 34/IV/2019 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 21 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała Nr 348/XXXII/2021 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej gminy Śrem na 2022 rok	https://srem.budzet-obywatelski.org/
202	Świdnik	Uchwała Nr IV/43/2019 Rady Miasta Świdnik z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie zasad i trybu Świdnickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr L/546/2021 Rady Miasta Świdnik z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Miejskiej Świdnik na 2022 rok	https://swidnik.budzet-obywatelski.org/
203	Świebodzice	Uchwała Nr XXII/163/2020 Rady Miejskiej w Świebodzicach z dnia 23 stycznia 2020 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Świebodzice Uchwała Nr XL/256/2021 Rady Miejskiej w Świebodzicach z dnia 18 lutego 2021 r. Uchwała budżetowa gminy Świebodzice na rok 2021	https://eurzad.swiebodzice.pl/
204	Świebodzin	Uchwała Nr XIX/277/2020 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach Budżetu Obywatelskiego Gminy Świebodzin Uchwała Nr XXXVII/493/2021 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Świebodzin na 2022 rok	https://swiebodzin.konsultacjejst.pl/
205	Świecie	Uchwała Nr 85/19 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 11 lipca 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego gminy Świecie Uchwała Nr 298/21 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Świecie na rok 2022	https://budzetobywatelski.swiecie.eu/
206	Świętochłowice	Uchwała Nr XL/332/21 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie zasad budżetu obywatelskiego w Świętochłowicach Uchwała Nr LI/411/21 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Świętochłowice na 2022 rok	https://swietochlowice.budzet-obywatelski.org/
207	Świnoujście	Uchwała Nr X/88/2019 Rady Miasta Świnoujście z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego Uchwała Nr LVI/452/2021 Rady Miasta Świnoujście z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Świnoujście na rok 2022	http://bip.um.swinoujscie.pl/
208	Tarnobrzeg	Uchwała Nr XI/110/2019 Rady Miasta Tarnobrzega z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Tarnobrzega Uchwała Nr LIV/543/2021 Rady Miasta Tarnobrzega z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	https://tarnobrzeg.budzet-obywatelski.org/

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
209	Tarnowskie Góry	Uchwała Nr XXXIII/373/2021 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełnić projekt Budżetu Obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do Budżetu Obywatelskiego	https://botg.tarnowskiegory.pl/
		Uchwała Nr XLIII/466/2021 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Tarnowskie Góry na 2022 rok	
210	Tarnów	Uchwała Nr V/53/2019 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Miasta Tarnowa	https://bo.tarnow.pl/
		Uchwała Nr LVII/552/2021 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 16 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Gminy Miasta Tarnowa na rok 2021	
211	Tczew	Uchwała Nr XVI/138/2020 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami miasta Tczewa	https://bo.tczew.pl/
		Uchwała Nr XXXVIII/427/2021 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Tczewa na 2022 rok	
212	Tomaszów Lubelski	Uchwała Nr XXIII/264/2020 Rady Miasta Tomaszów Lubelski z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Tomaszowa Lubelskiego na temat Budżetu Miasta Tomaszów Lubelski na 2021 rok	https://konsultacje.tomaszow-lubelski.pl/
		Uchwała Nr XXVI/274/2020 Rady Miasta Tomaszów Lubelski z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2021	
213	Toruń	Uchwała Nr 52/19 Rady Miasta Torunia z dnia 7 lutego 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego w Toruniu	https://www.torun.pl/
		Uchwała Nr 775/21 Rady Miasta Torunia z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na rok 2022	
214	Trzcianka	Uchwała Nr VI/45/19 Rady Miejskiej Trzcianki z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego gminy Trzcianka	https://trzcianka.pl/
		Uchwała Nr XLIV/466/21 Rady Miejskiej Trzcianki z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	
215	Trzebiatów	Uchwała Nr XVII/123/20 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego	https://trzebiatow.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr XLI/318/21 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Trzebiatów na 2022 r.	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
216	Tuchola	Uchwała Nr XXIX/199/20 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Tuchola na 2022 rok	https://www.tuchola.pl/
		Uchwała Nr XL/293/21 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Tuchola na 2022 rok	
217	Twardogóra	Uchwała Nr XXXV.278.2021 Rady Miejskiej w Twardogórze z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie Twardogórskiego Budżetu Obywatelskiego	https://www.twardogora.pl/
		Uchwała Nr XLIV.371.2021 Rady Miejskiej w Twardogórze z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu gminy na rok 2022	
218	Tychy	Uchwała Nr III/43/18 Rady Miasta Tychy z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego miasta Tychy	https://razemytychy.pl/
		Uchwała Nr XXXIV/652/21 Rady Miasta Tychy z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Tychy na 2022 rok	
219	Ustka	Uchwała Nr XVII/179/2020 Rady Miasta Ustka z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie: Budżetu Obywatelskiego Miasta Ustka	https://ustka.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr LI/455/2021 Rady Miasta Ustka z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Gminy Miasto Ustka na 2022 rok	
220	Ustrzyki Dolne	Uchwała Nr XLIII/557/21 Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Ustrzyki Dolne na temat budżetu obywatelskiego na 2022 rok	https://www.ustrzyki-dolne.pl/
		Uchwała Nr XLIX/639/22 Rady Miasta Ustka z dnia 19 stycznia 2022 r. Uchwała budżetowa Gminy Ustrzyki Dolne na rok 2022	
221	Wałbrzych	Uchwała Nr XXXI/331/21 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie Wałbrzyskiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2022	http://wbo.walbrzych.eu/
		Uchwała Nr XLIII/489/21 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 21 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Miasta Wałbrzycha na 2022 rok	
222	Warszawa	Uchwała Nr XI/218/2019 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami m.st. Warszawy w formie budżetu obywatelskiego	https://um.warszawa.pl/
		Uchwała Nr LVIII/1830/2021 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta stołecznego Warszawy na 2022 rok	
223	Wasilków	Uchwała Nr X/73/15 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego	https://www.wasilkow.pl/
		Uchwała Nr XLIX/440/21 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 27 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Wasilków na rok 2022	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
224	Wąbrzeźno	Uchwała Nr VII/47/19 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu miasta Wąbrzeźno	https://wabrzezno.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XXXVI/233/21 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta na 2022 rok	
225	Wągrowiec	Uchwała Nr VIII/56/2019 Rady Miejskiej w Wągrowcu z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego	https://wagrowiecmiasto.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLVI/302/2021 Rady Miejskiej w Wągrowcu z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	
226	Wieliczka	Uchwała Nr X/115/2019 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 30 lipca 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania budżetu obywatelskiego	
		Uchwała budżetowa Nr XXV/328/2020 Gminy Wieliczka na rok 2021 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 14 grudnia 2020 r.	https://wbo.wieliczka.eu/
		Uchwała budżetowa gminy Wieliczka na rok 2022 Nr XXXVII/481/2021 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 20 grudnia 2021 r.	
227	Witkowo	Uchwała Nr XXVII/226/2021 Rady Miejskiej w Witkowie z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych na terenie Gminy i Miasta Witkowo oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://witkowo.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XXXIV/281/2021 Rady Miejskiej w Witkowie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie: uchwały budżetowej na 2022 rok	
228	Witnica	Uchwała Nr XXXI/177/2016 Rady Miejskiej w Witnicy z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Witnica dotyczących Budżetu Obywatelskiego Miasta i Gminy Witnica	https://bip.wrota.lubuskie.pl/ugwitnica/
		Uchwała Nr XLVII/652/2021 Rady Miejskiej w Witnicy z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Witnica na 2022 rok	
229	Władysławowo	Uchwała Nr XXX/477/2021 Rady Miejskiej Władysławowo z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego oraz ustalenia wysokości środków na jego realizację	https://wladyslawowo.pl/
		Uchwała Nr XLII/764/2021 Rady Miejskiej Władysławowo z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Władysławowo na 2022 rok	
230	Włocławek	Uchwała Nr XXIV/100/2020 Rady Miasta Włocławek z dnia 7 lipca 2020 r. w sprawie zasad Włocławskiego Budżetu Obywatelskiego	https://wloclawek.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XLIII/172/2021 Rady Miasta Włocławek z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Włocławek na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
231	Wrocław	Uchwała Nr LXII/1440/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego	https://www.wroclaw.pl/
		Uchwała Nr XLVII/1232/21 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta na 2022 rok	
232	Zabrze	Uchwała Nr VIII/93/19 Rady Miasta Zabrze z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta w formie budżetu obywatelskiego „Zabrzeński Budżet Partycypacyjny”	https://miastozabrze.pl/
		Uchwała Nr XLI/680/21 Rady Miasta Zabrze z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Zabrze na 2022 rok	
233	Zamość	Uchwała Nr VIII/108/2019 Rady Miasta Zamość z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Zamość	https://umzamosc.bip.lubelskie.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/583/2021 Rady Miasta Zamość z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	
234	Zawadzkie	Uchwała Nr XXXIII/237/21 Rady Miejskiej w Zawadzkim z dnia 25 października 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego gminy Zawadzkie na 2022 r.	–
		Uchwała Nr XXIV/176/20 Rady Miejskiej w Zawadzkim z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2021 rok	
235	Zawiercie	Uchwała Nr XLVIII/581/21 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie określenia zasad ustalania Budżetu Obywatelskiego, trybu zgłaszania wniosków oraz sposobu przeprowadzania konsultacji społecznych w zakresie Budżetu Obywatelskiego z mieszkańcami miasta Zawiercie	https://zawiercie.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr LVII/717/21 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Zawiercie na 2022 r.	
236	Ząbki	Uchwała Nr XXI/195/2020 Rady Miasta Ząbki z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Ząbki w formie budżetu obywatelskiego	https://zabki.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr LII/488/2021 Rady Miasta Ząbki z dnia 29 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Miasta Ząbki na rok 2022	
237	Zduńska Wola	Uchwała Nr XX/357/20 Rady Miasta Zduńska Wola z dnia 19 marca 2020 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu określającego wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Zduńska Wola	https://zdunskawola.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR XLIV/730/21 Rady Miasta Zduńska Wola z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Zduńska Wola na 2022 r.	
238	Zgorzelec	Uchwała Nr 312/2021 Rady Miasta Zgorzelec z dnia 29 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Zgorzelec dotyczących realizacji projektu pod nazwą „Budżet obywatelski w Mieście Zgorzelec w 2022 roku”	https://zgorzelec.konsultacjejst.pl/
		Uchwała NR 361/2021 Rady Miasta Zgorzelec z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu miasta Zgorzelec na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
239	Zielona Góra	Uchwała Nr XXXVIII.640.2021 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego	https://bip.zielonagora.pl/602/Budzet_obywatelski/ https://zielonagora.konsultacjejst.pl/budzet-obywatelski/
		Uchwała Nr XXXIV.588.2020 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 22 grudnia 2020 r. Uchwała budżetowa Miasta Zielona Góra na rok 2021	
		Uchwała Nr L.777.2021 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 21 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa Miasta Zielona Góra na rok 2022	
240	Złocieniec	Uchwała Nr VII/67/2019 Rady Miejskiej w Złocięncu z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego gminy Złocieniec	https://www.zlocieniec.pl/
		Uchwała Nr XLIV/366/2021 Rady Miejskiej w Złocięncu z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Złocieniec na rok 2022	
241	Złotoryja	Uchwała Nr 0007.XXVII.230.2021 Rady Miejskiej Złotoryi z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Złotoryjskiego Budżetu Obywatelskiego na 2021 rok	http://zlotoryja.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała Nr 0007.XXIV.201.2020 Rady Miejskiej Złotoryi z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Złotoryja na rok 2021	
242	Złotów	Uchwała Nr XXVIII.228.2021 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasto Złotów na rok 2022	https://zlotow.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XXXIX.286.2022 Rady Miejskiej w Złotowie z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	
243	Żagań	Uchwała Nr XXIX/111/2021 Rady Miasta Żagań z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie: określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Gminy Żagań o statusie miejskim na 2022 rok	https://zagan.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XXXIX/222/2021 Rady Miasta Żagań z dnia 29 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa na 2022 rok Gminy Żagań o statusie miejskim	
244	Żary	Uchwała Nr XXVII/19/21 Rady Miejskiej w Żarach z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Żary konsultacji społecznych dotyczących ustalenia części wydatków z budżetu Gminy Żary o statusie miejskim na rok 2022	https://zary.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr XXXVI/88/21 Rady Miejskiej w Żarach z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	
245	Żmigród	Uchwała Nr 0007.XXVI.360.2021 Rady Miejskiej w Żmigrodzie z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Żmigród dotyczących realizacji projektu pn. „Budżet obywatelski w mieście Żmigród”	https://zmigrod.budzet-obywatelski.org/
		Uchwała NR 0007.XXXII.407.2021 Rady Miejskiej w Żmigrodzie z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia budżetu Gminy Żmigród na 2022 rok	

Lp.	Miasto	Uchwały	WWW
246	Żory	Uchwała Nr 396/XXVIII/21 Rady Miasta Żory z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie zasad Żorskiego Budżetu Obywatelskiego	https://www.zory.pl/
		Uchwała Nr 492/XXXVII/21 Rady Miejskiej w Żmigrodzie z dnia 30 grudnia 2021 r. Uchwała budżetowa miasta Żory na 2022 rok	
247	Żuromin	Uchwała Nr 156/XVII/20 Rady Miejskiej w Żurominie z dnia 29 kwietnia 2020 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie gminy i miasta Żuromin konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego	https://zuromin.konsultacjejst.pl/
		Uchwała Nr 292/XL/21 Rady Miejskiej w Żurominie z dnia 29 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Gminy i Miasta Żuromin na rok 2022	

Spis tabel i rycin

14	Ryc. 1. Odsetek miast z BO w latach 2016, 2020 i 2021
15	Ryc. 2. Doświadczenie miast w realizacji BO w latach 2020–2021
17	Tab. 1. Liczba (odsetek) miast z BO w 2021 roku według kategorii miast i województw
18	Ryc. 3. Odsetek miast z BO w województwach w latach 2020–2021
19	Ryc. 4. Występowanie budżetu obywatelskiego w 2021 roku
23	Ryc. 5. Jednoroczne i wieloletnie uchwały dot. BO obowiązujące w 2021 roku
24	Tab. 2. Ograniczenia udziału w BO osób niepełnoletnich w latach 2020–2021 [w %]
25	Ryc. 6. Występowanie ograniczeń związanych ze zgłaszaniem projektów BO i/lub głosowaniem na nie przez osoby niepełnoletnie
27	Tab. 3. Definicja mieszkańca w Dębnie i Rypinie
29	Tab. 4. Inne typy podmiotów dopuszczone do składania projektów w 2021 roku
30	Ryc. 7. Uchwały z błędnymi przepisami dot. zgłaszania projektów w 2021 roku według województw
32	Ryc. 8. Miesiące rozpoczęcia zgłaszania projektów w BO i głosowania na nie w 2021 roku
34	Tab. 5. Czas przeznaczony na nabór projektów do BO [w dniach]
34	Tab. 6. Czas przeznaczony na głosowanie w BO [w dniach]
34	Tab. 7. Czas od rozpoczęcia naboru do zakończenia głosowania [w dniach]
35	Ryc. 9. Początek realizacji zwycięskich projektów wybranych w BO w 2021 roku
36	Tab. 8. Kwoty zaplanowane na BO w 2021 roku według kategorii miast [zł]
37	Tab. 9. Miasta z największymi planowanymi kwotami na BO w 2021 roku [zł]
38	Ryc. 10. Zmiana wysokości nominalnego BO w 2021 roku w stosunku do 2020 roku
39	Tab. 10. Odsetek wydatków gminy przeznaczony na BO w 2021 roku według kategorii miast [w %]
39	Tab. 11. Miasta z najwyższymi odsetkami wydatków gminy przeznaczonymi na BO w 2021 roku [w %]
40	Tab. 12. Kwoty per capita zaplanowane w BO w 2021 roku według kategorii miast [zł]
40	Tab. 13. Miasta z największymi planowanymi kwotami per capita w BO w 2021 roku [zł]
41	Ryc. 11. Podział środków na pule w BO w 2021 roku
45	Tab. 14. Projekty złożone ogółem i na 10 tys. mieszkańców w BO w 2021 roku
47	Ryc. 12. Odsetek projektów do wyboru spośród zgłoszonych w BO w 2021 roku
47	Tab. 15. Projekty do wyboru ogółem i na 10 tys. mieszkańców w BO w 2021 roku
49	Ryc. 13. Frekwencja w głosowaniu w BO w 2020 i 2021 roku
50	Ryc. 14. Odsetek zwycięskich projektów w BO w 2021 roku według kategorii miasta
51	Tab. 16. Projekty zwycięskie ogółem i na 10 tys. mieszkańców w BO w 2021 roku
52	Tab. 17. Miasta z największą liczbą zwycięskich projektów na 10 tys. mieszkańców
53	Tab. 18. Koszt zwycięskich projektów w BO w 2021 roku
54	Ryc. 15. Odsetek projektów odrzuconych, niewybranych i skierowanych do realizacji w BO w 2021 roku
55	Tab. 19. Liczba (odsetek) projektów realizowanych w różnych lokalizacjach
56	Ryc. 16. Odsetek łącznych kosztów projektów według lokalizacji dla miast ogółem
57	Tab. 20. Średni koszt projektów według lokalizacji [w zł]

58	Tab. 21. Liczba (odsetek) miejsc w projektach realizowanych na zewnątrz
59	Tab. 22. Liczba (odsetek) miejsc w projektach realizowanych w budynkach
64	Tab. 23. Liczba (odsetek) projektów w podziale na główne kategorie tematyczne
65	Tab. 24. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „meble miejskie”
66	Tab. 25. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną”
67	Tab. 26. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „ciągi komunikacyjne”
68	Tab. 27. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zajęcia, wydarzenia, akcje”
69	Tab. 28. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zieleni”
70	Tab. 29. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zakupy środków trwałych”
71	Tab. 30. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (I): drobne obiekty”
72	Tab. 31. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sieci i instalacje”
73	Tab. 32. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (II): konstrukcje zadaszone i/lub ze ścianami”
74	Tab. 33. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „budynki”
75	Tab. 34. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „organizacja ruchu”
76	Tab. 35. Liczba (odsetek) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sztuka i dziedzictwo (w przestrzeni publicznej)”
79	Tab. 36. Populacja badanych miast oraz liczba badanych edycji BO w 2021 roku
81	Tab. 37. Harmonogram realizacji badania
84	Tab. 38. Klucz kodowy do analizy występowania i realizacji BO
86	Tab. 39. Klucz kodowy do analizy tematyki projektów

„Kolejne już wydanie *Barometru budżetu obywatelskiego* to opracowanie pod wieloma względami wzorcowe, gdy chodzi o rzetelną i pogłębioną analizę narzędzi, rozwiązań czy zjawisk funkcjonujących w polskim samorządzie. To również dobry przykład wciąż zbyt rzadkiej w naszym systemie analizy *ex post* dostarczającej wartościowych wniosków z praktyki stosowania rozwiązań ustawowych, a także wskazującej potencjalne kierunki udoskonalania przepisów.

Barometr pozwala także rozwiązać pojawiające się niekiedy w dyskursie publicznym, niepoparte dowodami twierdzenia o zmierzchu budżetów obywatelskich, wyczerpaniu się ich formuły czy nieodwracalnym spadku zainteresowania budżetami ze strony mieszkańców. W raporcie otrzymujemy dane zaprzeczające takim publicystycznym ocenom. Okazuje się, że budżety obywatelskie po pandemicznym kryzysie odżyły, zarówno gdy chodzi o liczbę gmin, w których BO funkcjonuje, jak i frekwencję w głosowaniach na projekty”.

dr hab. Dawid Sześciło
(Zakład Nauki Administracji,
Wydział Prawa i Administracji,
Uniwersytet Warszawski)

Naszym celem jest rozwijanie platformy będącej miejscem wymiany wiedzy, doświadczeń oraz pomysłów, dla wszystkich osób, którym bliski jest los polskich miast. Badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR dostarczają informacji o tym, jakie zmiany dokonują się w polskich miastach i jak realizacja określonych polityk miejskich wpływa na kształt i rozwój miast.

Instytut Rozwoju Miast i Regionów
ul. Targowa 45, 03-728 Warszawa, www.irmir.pl

Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR
www.obserwatorium.miasta.pl